រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា

«យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ»

ដើម្បីកំណើន ការងារ សមធម៌ និង ប្រសិទ្ធភាព :

កសាងមូលដ្ឋានឆ្ពោះទៅសម្រេចចក្ខុវិស័យកម្ពុជា ឆ្នាំ២០៥០

ដំណាក់កាលទី ៤

របស់រាជរដ្ឋាភិបាល នីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភា

ខែ ស្រាពណ៍ ឆ្នាំ ច សំរឹទ្ធិស័ក ព.ស ២៥៦២

រាជធានីភ្នំពេញ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៨

«យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ»

ដើម្បីកំណើន ការងារ សមធម៌ និង ប្រសិទ្ធភាព :
កសាងមូលដ្ឋានឆ្ពោះទៅសម្រេចចក្ខុវិស័យកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០៥០

ដំណាក់កាលទី ៤

របស់រាជរដ្ឋាភិបាល នីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភា

ខែ ស្រាពណ៍ ឆ្នាំ ច សំរឹទ្ធិស័ក ព.ស ២៥៦២
រាជធានីភ្នំពេញ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៨

សេចក្តីផ្តើម

រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានអនុវត្តប្រកបដោយជោគជ័យនូវ**យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ** ដើម្បី **កំណើន ការងារ សមធម៌** និង **ប្រសិទ្ធភាព** នៅកម្ពុជា, ៣ ដំណាក់កាលរួចមកហើយ, ដែលនាំឱ្យកម្ពុជាសម្រេចបាននូវការផ្លាស់ប្តូរមុខមាត់ថ្មីគួរជាទីមោទនៈបំផុត ។ ជាក់ស្តែង, បើប្រៀបធៀបកាលពីជ ១ង ២០ ឆ្នាំមុន, កម្ពុជាបានប្រែក្លាយពីប្រទេសទទួលយកទាហានមួកខៀវរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិដើម្បីមកធ្វើប្រតិបត្តិការរក្សាសន្តិភាព មកជាប្រទេសដែលបញ្ជូនកងកម្លាំងរបស់ខ្លួនឱ្យពាក់មួកខៀវទៅចូលរួមក្នុងប្រតិបត្តិការរក្សាសន្តិភាពរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិក្នុងប្រទេសមួយចំនួនដែលជាចំណុចក្តៅនៅលើសកលលោក ។ កម្ពុជាដែលពីមុនល្បីថា ជាវាលពិឃាត, ជាតំបន់អសន្តិសុខ, ជាចម្ការមីន ដែលគេភ័យខ្លាចគ្រប់គ្នា, ឥឡូវនេះ បានក្លាយទៅជាប្រទេសមួយដែលមានសន្តិភាពពេញលេញ និង ជាតំបន់ទេសចរណ៍ប្រកបដោយប្រជាប្រិយភាពនៅក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ ដែលទទួលបានទេសចររាប់លាននាក់ក្នុងមួយឆ្នាំ ។ កម្ពុជាដែលពីមុនល្បីក្នុងការប្រើប្រាស់អាវុធដើម្បីដណ្តើមអំណាចគ្នា និង ក្នុងការផ្លាស់ប្តូររដ្ឋាភិបាល, ឥឡូវនេះ បានក្លាយទៅជាប្រទេសមួយ ដែលគោរពយ៉ាងខ្ជាប់ខ្ជួននូវគោលការណ៍នៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរីពហុបក្សតាមរយៈការរៀបចំយ៉ាងទៀងទាត់ នូវការបោះឆ្នោតដោយសេរី ត្រឹម-ត្រូវ និង យុត្តិធម៌ ដើម្បីឱ្យប្រជាពលរដ្ឋជ្រើសតាំងតំណាងដឹកនាំប្រទេស, ជានីតិរដ្ឋដែលគោរពគោលការណ៍ច្បាប់ដោយឥតងាករេ និង ជារដ្ឋអធិបតេយ្យ ដែលមានឯករាជ្យ និង បូរណភាពទឹកដីពេញលេញ ។ កម្ពុជា ដែលពីមុនជាប្រទេសត្រូវទទួលរងការហ៊ុមព័ទ្ធ និង ឯកោ, ទាំងខាងនយោបាយ និង សេដ្ឋកិច្ច ឥឡូវនេះ បានក្លាយ

ជាប្រទេស ដែលកំពុងសមាហរណខ្លួនយ៉ាងសកម្ម ទៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធ និង និម្មាបនកម្មតំបន់ និង ពិភពលោក និង ជាប្រទេស ដែលកំពុងដើរតួនាទីយ៉ាងសកម្ម ដោយស្មើសិទ្ធិ និង ស្មើភាព ក្នុងគ្រប់កិច្ចការតំបន់ និង នៅលើឆាកអន្តរជាតិ ។ កម្ពុជាដែលពីមុនជាប្រទេសអន់ថយខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច, គ្របដណ្តប់ទៅដោយភាពក្រីក្រ និង អសន្តិសុខស្បៀង, ឥឡូវនេះ បានក្លាយជាប្រទេសនាំស្បៀងចេញ ហើយស្ថិតនៅក្នុងចំណោមប្រទេសឯកទត្តលើពិភពលោក ែ ដលសម្រេចបានកំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ និង ជាប្រទេស ដែលសម្រេចបាននូវវឌ្ឍនភាពដ៏ល្អប្រសើរ ក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ក៏ដូចជាការកែលម្អសូចនាករផ្នែកសង្គមកិច្ច ហើយបានឆ្លងកាត់ដោយជោគជ័យ ពីចំណាត់ថ្នាក់នៃប្រទេសមានចំណូលទាប ក្លាយទៅជាប្រទេសមានចំណូលមធ្យមកម្រិតទាប កាលពីពេលថ្មីៗកន្លងទៅ ។

ជារួម, យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណទាំង ៣ ដំណាក់កាល បានបំពេញតួនាទីយ៉ាងល្អប្រសើរ ជារបៀបវារៈអភិវឌ្ឍសង្គម- សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា ។ ការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ, ឆ្លងកាត់ដំណាក់កាលទាំង ៣ ជាបន្តបន្ទាប់, ជាលទ្ធផលបានផ្លាស់ប្តូរស៊ីជម្រៅនូវរចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ច និង ការលើកកម្ពស់ជីវភាពប្រជ ាជនឱ្យកាន់តែប្រសើរឡើង, ទាំងខាងសម្ភារ និង ស្មារតី, តាមរយៈកំណើនសេដ្ឋកិច្ចប្រកបដោយចីរភាព, ការបង្កើតការងារជូនប្រជាជន, ការធានាសមធម៌សង្គម, និង ការពង្រឹងប្រសិទ្ធភាពនៃអភិបាលកិច្ចរបស់ស្ថាប័នរដ្ឋ ។

សម្រាប់រយៈពេលមធ្យមខាងមុខ, ការអភិវឌ្ឍសង្គម- សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជានឹងឈានដល់ដំណាក់កាល**«ប្រែប្រួលថ្មី»** មួយទៀត ដែលជាអន្តរកាលឆ្ពោះទៅសម្រេចឋានៈប្រទេសមានចំណូលមធ្យមកម្រិតខ្ពស់ ។ ការណ៍នេះ, ទាមទារការយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះការពង្រឹងថែមទៀត នូវស្ថា ប័នសាធារណៈ ដែលជារចនាសម្ព័ន្ធនៃ

យន្តការ, សំណុំវិធានច្បាប់, ធនធានមនុស្ស, មធ្យោបាយ និង ធនធានហិរញ្ញវត្ថុ ដែលកំណត់នូវគោលការណ៍ធំៗ និង អាទិភាព ក្នុងការបំពេញមុខងារ, ទាំងក្នុង ផ្នែកនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច និង សង្គម, នៅក្នុងក្របខណ្ឌនៃកិច្ចដំណើរការប្រជា-ធិបតេយ្យ និង នីតិរដ្ឋ ដែលមានធម្មនុរូបភាពពេញលេញ ដើម្បីដំណើរការអភិវឌ្ឍ ទៅមុខទៀត ដោយបន្តរក្សាបាននូវកំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់; ជំរុញការផ្លាស់ប្តូររចនា-សម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ច- សង្គម; បង្កើតការងារប្រកបដោយគុណភាពសម្រាប់យុវជន; ឆ្លើយ តបប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពចំពោះក្តីរំពឹងទុករបស់ប្រជាជន ជាពិសេសដោះស្រាយ នូវសេចក្តីត្រូវការរបស់ប្រជាជនដែលចេះតែកើនឡើងជាលំដាប់ រួមបញ្ចូលនូវ ការទទួលបាននូវសេវាសាធារណៈសំខាន់ៗ ប្រកបដោយគុណភាព, ទាំងហេដ្ឋា-រចនាសម្ព័ន្ធរូបវន្ត សេវាអប់រំ សេវាសុខាភិបាល និង សេវាមូលដ្ឋានចាំបាច់ផ្សេង ទៀត; ធានានូវសន្តិសុខសង្គម និង សុខុមាលភាពរបស់ប្រជាជនទូទៅ; ធានា សុវត្ថិភាពចំណូល ពិសេសសម្រាប់ប្រជាជនងាយរងគ្រោះ; ធានាតុល្យភាព និង កាត់បន្ថយគម្លាតរវាងទីក្រុង និង ជនបទ; រក្សាភាពបត់បែន និង តាមឱ្យទាន់ សភាពការណ៍ប្រែប្រួល នៅក្នុងតំបន់ និង ពិភពលោក; ទាញយកផលប្រយោជន៍ ជាអតិបរមាពីការរីកចម្រើនផ្នែកបច្ចេកវិទ្យា និង ឌីជីថលូបនីយកម្ម ជាពិសេសក្នុង បរិការណ៍នៃបដិវត្តឧស្សាហកម្មទី ៤; និងព្រមជាមួយនេះ, លើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាព នៃកិច្ចការពារ និង អភិរក្សបរិស្ថាន, ធនធានធម្មជាតិ ប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីតំបន់ជីវ-ចម្រុះ ព្រៃឈើ និង ជម្រកសត្វព្រៃ ព្រមទាំងការសម្របខ្លួនទៅនឹងការប្រែប្រួល អាកាសធាតុ ។

លើមូលដ្ឋាននៃមហាសមិទ្ធផលដែលសម្រេចបាន តាមរយៈការអនុវត្ត **យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ** ៣ ដំណាក់កាលកន្លងមក ក៏ដូចជាតម្រូវការនៃការអភិវឌ្ឍ

ឈានឡើងទៅមុខទៀតរបស់កម្ពុជា ដូចបានគូសបញ្ជាក់ខាងលើ, រាជរដ្ឋាភិបាល បានដាក់ចេញ «**កម្មវិធីនយោបាយ**» របស់ខ្លួន ប្រកបដោយមហិច្ឆតា ហើយទទួលបាននូវការគាំទ្រដ៏ច្រើនលើសលប់ ពីសំណាក់ប្រជាពលរដ្ឋទូទាំងប្រទេស តាមរយៈការបោះឆ្នោតដោយសេរី ត្រឹមត្រូវ និង យុត្តិធម៌ ដែលមានប្រជាពលរដ្ឋចូលរួមដ៏ច្រើនកុះករ រហូតដល់ទៅ ៨៣,០២% ។ **កម្មវិធីនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលនីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភា** បានកំណត់ដាក់ចេញនូវគោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្រ, គោលនយោបាយធំៗជាអាទិភាព, គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍតាមវិស័យ និង វិធានការជាក់ស្តែងជាអាទិភាព សម្រាប់អនុវត្តចាប់ពីឆ្នាំ ២០១៩ ទៅ, ដែលជាត្រីវិស័យសម្រាប់តម្រង់ទិសសកម្មភាពរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ក្នុងការបន្តបំពេញភារកិច្ចបម្រើជាតិ និង ប្រជាជន នៅក្នុងនីតិកាលទី ៦ នេះ ។

ហេតុនេះ, **យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ - ដំណាក់កាលទី ៤**, ក្នុងតួនាទីជាឧបករណ៍គោលនយោបាយដ៏មានប្រសិទ្ធភាពរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល, នឹងធ្វើការប្រមូលសរុបនូវកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរយៈពេល ២០ ឆ្នាំ នៃបេសកកម្មកែប្រែមុខមាត់ ស្តារ និង អភិវឌ្ឍកម្ពុជា, ក្រោយពីបានបញ្ចប់សង្គ្រាមស៊ីវិល និង ទទួលបានសន្តិភាពពេញ-លេញ, ហើយជាមួយនេះ ក៏នឹងកំណត់ដាក់ចេញនូវវិធានការគោលនយោបាយជាយុទ្ធសាស្ត្រជាក់ស្តែង សម្រាប់អនុវត្ត **កម្មវិធីនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលនីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភា** សំដៅឆ្លើយតបទៅនឹងបំណងប្រាថ្នាដ៏ពិសិដ្ឋរបស់ប្រជា-ជនផង ព្រមទាំងសំដៅកសាងមូលដ្ឋានគ្រឹះចាំបាច់ទាំងឡាយ ឆ្ពោះទៅគោលដៅនៃចក្ខុវិស័យកម្ពុជា ២០៣០ និង ២០៥០ ផង ។ ក្នុងបរិការណ៍នេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលយល់ឃើញថា **យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ** ជាពិសេសគោលដៅសម្រាប់ **កំណើន ការងារ សមធម៌** និង **ប្រសិទ្ធភាព** នៅតែចាំបាច់ និង សមស្រប សម្រាប់កម្ពុជា

អនុវត្ត ក្នុងនីតិកាលទី ៦ ឆ្នាំ ២០១៨-២០២៣ តទៅទៀត ដោយត្រូវពង្រឹងបន្ថែមទៀតលើសមិទ្ធផលសម្រេចបានកន្លងមក និង ផ្តោតសំខាន់លើរបៀបវារៈធានា «**ប្រសិទ្ធភាព**» តាមរយៈការអនុវត្តអភិក្រម «**ឆ្លុះកញ្ចក់ ងូតទឹក ដុសក្អែល ព្យាបាល និង វះកាត់**» ។ ដូច្នេះ, រចនាសម្ព័ន្ធ «**យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ-ដំណាក់កាលទី ៤**» នឹងត្រូវរក្សាទុកដដែល ដោយគ្រាន់តែពង្រីកវិសាលភាព សម្រិតសម្រាំងបន្ថែម និង ធ្វើអាទិភាវូបនីយកម្មមុំនីមួយៗនៃចតុកោណយុទ្ធសាស្ត្រទាំងបួន ព្រមទាំងកែលម្អរបៀបវារៈគោលនយោបាយ និង យន្តការអនុវត្ត ឱ្យកាន់តែល្អប្រសើរថែមទៀត ។

សរុបសេចក្តីមក, «**កម្មវិធីនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលនីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភា**» និង «**យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ-ដំណាក់កាលទី ៤**», នឹងរួមគ្នាបំពេញតួនាទីជាឯកសារក្របខណ្ឌគោលនយោបាយដែលគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ សម្រាប់រៀបចំ «**ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍជាតិឆ្នាំ ២០១៩-២០២៣**» ដែលនឹងមានកំណត់សូចនាករលទ្ធផល និង ពេលវេលាច្បាស់លាស់សម្រាប់អនុវត្ត និង ដែលត្រូវមានសង្គតិភាពជាមួយនឹងឯកសារគោលនយោបាយតាមវិស័យដទៃទៀត របស់រាជ-រដ្ឋាភិបាល ។ ដោយឡែក, « **យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ-ដំណាក់កាលទី ៤**» នឹងក្លាយជាមគ្គុទេសក៍ច្បាស់លាស់ សម្រាប់តម្រែតម្រង់សកម្មភាពរបស់គ្រប់តួអង្គអភិវឌ្ឍទាំងអស់ ឱ្យស្ថិតនៅក្នុង«**ជីវភាពនៃប្រព័ន្ធតួអង្គតែមួយ**»[1] (Dynamics of

[1] *ការសម្របសម្រួលគ្នាបានជាប្រព័ន្ធតួអង្គតែមួយ គឺនៅពេលដែលក្រសួង-ស្ថាប័នទាំងអស់ មិនត្រឹមតែត្រូវបំពេញតួនាទីរៀងៗខ្លួន ដោយមិនចោទប្រកាន់គ្នាទៅវិញទៅមកប៉ុណ្ណោះទេ, ប៉ុន្តែថែមទាំងសម្របសម្រួល និង សហការគ្នាជិតស្និទ ដើម្បីសម្រេចនូវបេសកកម្ម, គោលបំណងគោលនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល និង ឆ្លើយតបទៅនឹងកង្វល់ ឬ សំណូមពររបស់ប្រជាជនបានដោយប្រសិទ្ធភាពទៀតផង ។*

Stakeholder System) ក្នុងគោលដៅបន្ត និង ពង្រឹងកិច្ចអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាព សម្រាប់រយៈពេលមធ្យម និង វែងទៅមុខ ដោយធានាបាននូវប្រសិទ្ធភាពនៃស្ថាប័នសាធារណៈ និង ការគ្រប់គ្រងធនធានសរុបរបស់ប្រទេស ។

នៅក្នុងខ្លឹមសារនេះ **យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ - ដំណាក់កាលទី៤** គឺជា «**របៀបវារៈគោលនយោបាយសង្គម - សេដ្ឋកិច្ច**» នៃ «**កម្មវិធីនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលនីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភា**» នៅក្រោមដំបូលនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និង ម្លប់ដ៏ត្រជាក់នៃអង្គព្រះមហាក្សត្រជាទីសក្ការៈដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុតនៃជាតិកម្ពុជាយើង ។

ផ្នែកទី ១

១.១. សមិទ្ធផលសំខាន់ៗរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលនីតិកាលទី ៥ នៃរដ្ឋសភា

កម្ពុជាសម្រេចបាននូវសមិទ្ធផលសំខាន់ៗជាច្រើន, ទាំងខាងនយោបាយ សន្តិសុខ សណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម, ទាំងខាងការអភិវឌ្ឍសង្គម- សេដ្ឋកិច្ច, ទោះបីជាត្រូវប្រឈមនឹងសភាពការណ៍ប្រែប្រួលផ្នែកនយោបាយ, ភាពមិនប្រាកដប្រជានៃសេដ្ឋកិច្ចសកល, ការគំរាមចំពោះអធិបតេយ្យជាតិ និង បូរណភាពទឹកដី, គ្រោះធម្មជាតិផ្សេងៗ, និង តម្រូវការដោះស្រាយសំណូមពរថ្មីៗរបស់ប្រជាជនគ្រប់ស្រទាប់វណ្ណៈយ៉ាងណាក៏ដោយ ។ ក្នុងការអនុវត្តយ៉ាងប្តូរផ្តាច់នូវ «**យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ-ដំណាក់កាល ទី ៣**» ក្នុងនីតិកាលទី ៥ នៃរដ្ឋសភាកន្លងមកនេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលសម្រេចបានលទ្ធផលធំៗដូចតទៅ ÷

ទី១- រក្សាបានពេញលេញនូវសន្តិភាព, បូរណភាពទឹកដី, និង ស្ថិរភាពនយោបាយ, ដោយប្រកាន់យ៉ាងខ្ជាប់ខ្ជួននូវគោលការណ៍នីតិរដ្ឋ និង ប្រជាធិបតេយ្យ; រារាំងទប់ស្កាត់បានប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនូវឧបាយកលនៃការប្រើប្រាស់ចលនាបដិវត្តពណ៌ ដើម្បីប៉ុនប៉ងផ្តួលរំលំរាជរដ្ឋាភិបាលស្របច្បាប់ ហើយការពារប្រទេសជាតិមិនឱ្យធ្លាក់ចូលក្នុងកលិយុគ ការបែកបាក់គ្នា និង សង្គ្រាមសាជាថ្មី ។ ទន្ទឹមនេះ, សន្តិសុខ និង សណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម កាន់តែត្រូវបានលើកកម្ពស់ តាមរយៈការប្រយុទ្ធប្រឆាំងឧក្រិដ្ឋកម្មគ្រប់ប្រភេទ, ជាអាទិ៍ អំពើជួញដូរមនុស្ស និង គ្រឿងញៀន, ដែលនឹងបង្កើតបាននូវបរិយាកាសអនុគ្រោះ សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍប្រទេស និង ការវិនិយោគ និង សម្រាប់សុវត្ថិភាពរបស់សាធារណជនទូទៅ ។

ទី២- សេដ្ឋកិច្ចមានកំណើនខ្ពស់ ក្នុងអត្រាជាង ៧% ក្នុងមួយឆ្នាំ ដែលធ្វើ

ឱ្យកម្ពុជាសម្រេចបានឋានៈប្រទេសមានចំណូលមធ្យមកម្រិតទាប; មូលដ្ឋាននៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ចកាន់តែមានពិពិធកម្មច្រើនឡើង; ភាពក្រីក្រត្រូវបានកាត់បន្ថយមកនៅត្រឹមក្រោម ១០%; និង គម្លាតនៃចំណូលក្នុងចំណោមប្រជាជន ស្ថិតក្នុងកម្រិតទាប តាមរយៈការបែងចែកផលនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ចដល់ប្រជាជនគ្រប់ស្រទាប់ ពិសេស គឺតាមរយៈការអនុវត្តគោលនយោបាយដំឡើងបៀវត្សមន្ត្រីរាជការ និង ប្រាក់ឈ្នួលអប្បបរមា ព្រមទាំងការគិតគូរពីសុខុមាលភាពរបស់កម្មករ តាមរយៈការតភ្ជាប់បណ្តាញអគ្គិសនី និង បណ្តាញទឹកស្អាតក្នុងតម្លៃទាប, ការពង្រីកវិសាលភាពបេឡាជាតិរបបសន្តិសុខសង្គម និង មូលនិធិសមធម៌, ការផ្តល់សេវាដឹកជញ្ជូនសាធារណៈ និង ការជំរុញអនុវត្តយន្តការដោះស្រាយវិវាទការងារ ។

ទី៣- វឌ្ឍនភាពគួរឱ្យកត់សម្គាល់ក្នុងការកែទម្រង់អភិបាលកិច្ច, ទាំងការអនុវត្តការកែទម្រង់រដ្ឋបាលសាធារណៈ, កម្មវិធីកែទម្រង់ហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ, ការកែទម្រង់តាមបែបប្រជាធិបតេយ្យថ្នាក់ក្រោមជាតិ, ការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងអំពើពុករលួយ, ការកែទម្រង់ច្បាប់ និង ប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌, និង ការកែទម្រង់កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ ។ ជាក់ស្តែង, រាជរដ្ឋាភិបាលបានដំឡើងបៀវត្សជូនមន្ត្រីរាជការ និង កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ ដល់កម្រិតជាង ១ លានរៀល/ខែ នៅឆ្នាំ ២០១៨; ការបើកបៀវត្សត្រូវបានធ្វើទាន់ពេលវេលា ក្នុងសប្តាហ៍ទី ៤ នៃខែ ព្រមទាំងបានលើកកម្ពស់គុណភាព និង ប្រសិទ្ធភាពនៃសេវាសាធារណៈ, ទាំងនៅថ្នាក់ជាតិ និង ថ្នាក់ក្រោមជាតិ ។

ទី៤- សម្រេចបានលទ្ធផលគួរឱ្យកត់សម្គាល់ក្នុងការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ ។ បើគិតពីឆ្នាំ ២០១៣ ដល់ឆ្នាំ ២០១៨, ចំណូលចរន្តថវិការដ្ឋបានកើនឡើងជាង ២ ដង ពីប្រមាណ ២ ២៦៤ លានដុល្លារអាមេរិក ដល់ប្រមាណ៤ ៥៦០

លានដុល្លារអាមេរិក ។ លើមូលដ្ឋាននេះ, ក្នុងរយៈពេល ៥ ឆ្នាំចុងក្រោយ, ចំណាយថវិការដ្ឋសរុប ត្រូវបានបង្កើនជិត ២ ដង ក្នុងនោះ, ចំណាយសរុបរបស់ក្រសួងអប់រំ យុវជន និង កីឡា ត្រូវបានបង្កើនជាង ៣ ដង, ចំណាយសរុបរបស់ក្រសួងសុខាភិបាល ត្រូវបានបង្កើនជិត ២ ដងកន្លះ, ចំណាយសរុបរបស់ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និង នេសាទ ត្រូវបានបង្កើនជិត ៣ ដង ហើយចំណាយវិនិយោគផ្ទាល់ដោយហិរញ្ញប្បទានក្នុងប្រទេស ត្រូវបានបង្កើនជិត ២ ដងកន្លះ ។ លើសពីនេះ, ប្រព័ន្ធថវិកាជាតិក៏ត្រូវបានកែលម្អកាន់តែប្រសើរជាងមុន តាមរយៈការលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាពនៃការគ្រប់គ្រងថវិកា, ទាំងកម្រិតវិភាជ និង ទាំងកម្រិតប្រតិបត្តិការ ។

ទី៥- សម្រេចបាននូវគោលដៅនៃសូចនាករផ្នែកសង្គមសំខាន់ៗ, ទាំងក្នុងវិស័យអប់រំ និង សុខាភិបាល ។ ស្ថានភាពសុខភាពសាធារណៈត្រូវបានកែលម្អ ដោយសារការកាត់បន្ថយគួរឱ្យកត់សម្គាល់នៃអត្រាមរណភាពមាតា ទារក និង កុមារ, អត្រាប្រេវ៉ាឡង់នៃអ្នកផ្ទុកមេរោគអេដស៍ និង អត្រាស្លាប់ដោយជំងឺគ្រុនចាញ់ ក៏ត្រូវបានកាត់បន្ថយ ។**«មូលនិធិសមធម៌»** ត្រូវបានពង្រីកវិសាលភាពគ្របដណ្ដប់បន្ថែម ដើម្បីជួយសម្រាលបន្ទុកចំណាយលើសុខភាពសម្រាប់ប្រជាជនក្រីក្រ ។ ការកែទម្រង់វិស័យអប់រំបង្កើតបាននូវបរិយាកាស និង ក្ដីសង្ឃឹមថ្មី ក្នុងការបង្កើនគុណភាពធនធានមនុស្ស និង ជំនាញ សម្រាប់ផ្គត់ផ្គង់ទីផ្សារការងារ តាមរយៈការបង្កើតឱ្យមានសាលាជំនាន់ថ្មី, ការពង្រឹងគុណភាពនៃការបង្រៀន, ការលើកកម្ពស់សមត្ថភាពក្នុងការគ្រប់គ្រងសាលារៀន, ការធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពកម្មវិធីសិក្សា, និង ការរៀបចំបរិយាកាសល្អ សម្រាប់ការរៀនសូត្រ ដែលត្រូវបានជំរុញឱ្យមានវឌ្ឍនភាពជាបណ្ដើរៗ ។

ទី៦- បានចូលរួមកាន់តែសកម្មក្នុងកិច្ចការតំបន់ និង ពិភពលោក, ដោយស្មើមុខ និង ស្មើសិទ្ធិ, ទាំងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច និង នយោបាយ ។ក្នុងវិស័យពាណិជ្ជកម្ម,

កម្ពុជាបាននាំចេញទំនិញទៅកាន់ ១៤៧ ប្រទេស ក្នុងទំហំជាង ៦០% នៃ ផសស និង នាំចូលទំនិញពី ១៣៥ ប្រទេស ក្នុងទំហំប្រមាណ ៦៥% នៃ ផសស ។ ក្នុងក្របខណ្ឌអង្គការសហប្រជាជាតិ, គិតចាប់ពីឆ្នាំ ២០០៦ មក, កម្ពុជាបានបំពេញបេសកកម្មថែរក្សាសន្តិភាពនៅក្នុងប្រទេសចំនួន ៨ និង មានកម្លាំងចូលរួមចំនួន ៥ ៤៨៦ នាក់ ។ លើសពីនេះ, កិត្យានុភាពកម្ពុជា ក៏កាន់តែលេចខ្ពស់ឡើង តាមរយៈតួនាទីកាន់តែសកម្ម និង កាន់តែច្រើនរួមមាន ៖ ក្នុងក្របខណ្ឌអង្គការពាណិជ្ជកម្មពិភពលោក, កម្ពុជាបានបំពេញតួនាទីជាប្រធានសម្របសម្រួលនៃប្រទេសអភិវឌ្ឍតិចតួច ដោយជោគជ័យក្នុងឆ្នាំ ២០១៧-២០១៨ ដោយបានទាញយកអត្ថប្រយោជន៍ផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ពីសមាជិកភាពនៃអង្គការនេះ សម្រាប់កម្ពុជា; កម្ពុជាត្រូវបានជ្រើសរើសជាអនុប្រធាននៃមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិលើកទី ៧៣ និង ត្រូវបានជ្រើសរើស ជាសមាជិកនៃក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច-សង្គម នៃអង្គការសហ-ប្រជាជាតិ; ក្នុងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការក្នុងតំបន់, កម្ពុជាបានចូលរួមយ៉ាងសកម្ម ក្នុងក្របខណ្ឌអាស៊ាន និង គំនិតផ្តួចផ្តើមថ្មីៗក្នុងតំបន់ រួមបញ្ចូលនូវគំនិតផ្តួចផ្តើម **«ខ្សែក្រវាត់មួយ-ផ្លូវមួយ»**, ព្រមទាំងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការទ្វេភាគី និង ពហុភាគីជាច្រើនទៀត ដែលក្នុងនោះ ក៏មានកិច្ចព្រមព្រៀងចៀសវាងការយកពន្ធត្រួតគ្នាជាដើម ។

ទី៧- កម្ពុជាបានប្រែក្លាយជាគោលដៅទេសចរណ៍ដ៏មានប្រជាប្រិយ ដែលនៅក្នុងឆ្នាំ ២០១៧ ទទួលបានទេសចរអន្តរជាតិសរុបចំនួន ៥,៦ លាននាក់, មកពី ១១០ ប្រទេសជុំវិញពិភពលោក ។ ការទទួលបានទេសចរកាន់តែច្រើនឡើងនេះ គឺជាលទ្ធផលនៃការសម្រេចបានការធ្វើសមាហរណកម្ម និង ការតភ្ជាប់ផ្នែកហេដ្ឋា-រចនាសម្ព័ន្ធទូទាំងផ្ទៃប្រទេស, ការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនីមានស្ថិរភាព, ការធានាបាន

កាន់តែប្រសើរនូវសុវត្ថិភាពសម្រាប់ទេសចរ ព្រមទាំងការធ្វើពិពិធកម្មតំបន់ និង ផលិតផលទេសចរណ៍ ជាបណ្តើរៗ ។

ទី៨- កម្ពុជាបានក្លាយជាប្រទេសមួយ ក្នុងចំណោមប្រទេសនាំចេញអង្ករធំៗ ១០ ដែលក្នុងឆ្នាំ ២០១៧ បាននាំចេញអង្ករប្រមាណ ៦៣៥ ពាន់តោន, កើនឡើងជិតពីរដងធៀបនឹងឆ្នាំ ២០១៣ ។ លើសពីនេះ, កម្ពុជាបាននាំចេញផលិត-ផលកសិកម្មសរុប ក្នុងកំណើនពី ៣,៦៦ លានតោន ក្នុងឆ្នាំ ២០១៣ ដល់ ៥,១៤ លានតោន ក្នុងឆ្នាំ ២០១៧ ។ ក្នុងន័យនេះ, កម្ពុជាសម្រេចបានកំណើនវិជ្ជមានក្នុងវិស័យកសិកម្ម, ទោះបីវិស័យនេះ ទទួលរងនូវផលប៉ះពាល់ដោយសារថ្លៃកសិផលទាបលើទីផ្សារអន្តរជាតិ, ការបាត់បង់កម្លាំងពលកម្ម និង ភាពងាយរងគ្រោះដោយបាតុភូតធម្មជាតិក្តី ។

១.២. និន្នាការធំៗ បញ្ហាប្រឈម និង កាលានុវត្តភាពរបស់កម្ពុជា

១.២.១. និន្នាការធំៗ

ក្នុងរយៈពេលខាងមុខ, កម្ពុជានឹងប្រឈមជាមួយនិន្នាការវិវត្តធំៗមួយចំនួន, ទាំងក្នុង និង ក្រៅប្រទេស, ដែលជាកត្តាសត្យានុម័តកំណត់នូវបរិការណ៍ និង ទិសដៅនៃដំណើរការអភិវឌ្ឍប្រទេស ដែលអាចនឹងស្តែងឡើង ជាបញ្ហាប្រឈមផង និង ជាកាលានុវត្តភាពផង ។ ការណ៍នេះ, តម្រូវឱ្យកម្ពុជាពិនិត្យឡើងវិញនូវម៉ូដែល (Paradigm) នៃការអភិវឌ្ឍរបស់ខ្លួន សម្រាប់រយៈពេលមធ្យមទៅរយៈពេលវែង ខាងមុខ ។ និន្នាការទាំងនោះ រួមមាន ÷

ទី១- ពិភពលោកកំពុងវិវត្តទៅរកក្របខណ្ឌពហុប៉ូលថ្មី ដោយសារការ-ប្រែប្រួលកម្លាំង និង ការកែតម្រូវតុល្យការ នៃអំណាចសកល ។ ការវិវត្តបែបនេះនឹងនាំទៅរកការកែទម្រង់និម្មាបនកម្មនៃវិធាន និង ស្ថាប័នសកល, ទាំងនយោបាយ

និង សេដ្ឋកិច្ច, ដែលចំណុះឱ្យយថាភាព ឬ រចនាសម្ព័ន្ធនៃអំណាចដែលមានលក្ខណៈទ្វេប៉ូល និង ឯកប៉ូល ឬ ក៏ការបង្កើតនូវគំនិតផ្តួចផ្តើមថ្មីៗ នៅតាមតំបន់ និង ប៉ូលនៃអំណាចថ្មីៗ ។

ទី២- សេដ្ឋកិច្ចពិភពលោកដែលធ្លាប់តែនាំមុខដោយអាមេរិក និង អឺរ៉ុប, បច្ចុប្បន្នបាន និង កំពុងនាំមុខដោយអាស៊ី គឺ : ចិន និង ឥណ្ឌា ។ ជាមួយគ្នានេះ, សេដ្ឋកិច្ចសកលក៏កាន់តែប្រមូលផ្តុំខ្លាំងឡើងនៅទីក្រុង និង ទីប្រជុំជន ដែលតាមការប៉ាន់ស្មាន នឹងមានប្រជាជនរស់នៅជិតពាក់កណ្តាល នៅក្នុងឆ្នាំ ២០៥០ ។

ទី៣- ចរន្តនៃការរីកចម្រើនវិទ្យាសាស្ត្រ និង បច្ចេកវិទ្យា, ដែលត្រូវបានគេហៅថា **«បដិវត្តន៍ឧស្សាហកម្មទី ៤»** , បានក្លាយទៅជាកត្តាគន្លឹះចម្បងមួយកំណត់នូវនិន្នាការវិវត្តនៃសង្គម- សេដ្ឋកិច្ច ក្នុងគ្រប់ទិដ្ឋភាព ដែលបង្កើតឡើងទាំងកាលានុវត្តភាព, ទាំងបញ្ហាប្រឈម, សម្រាប់សកលលោកទាំងមូល ។ ការរីក-ចម្រើនផ្នែកបច្ចេកវិទ្យា នឹងជំរុញល្បឿន និង ជម្រៅ នៃស្វ័យប្រវត្តិកម្ម ដែលអាចជំនួសដល់កម្លាំង និង បញ្ញាមនុស្ស ។ ចរន្តនេះ មា នឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងលើការ-កំណត់ឡើងវិញ នូវកត្តាផលិតកម្ម ទំនាក់ទំនងផលិតកម្ម ឥរិយាបថការប្រើប្រាស់ និង រចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ច ។

ទី៤- ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និង ការបាត់បង់នូវជីវចម្រុះ ដែលនាំឱ្យកំដៅផែនដីកើនឡើងរយៈពេលវែង, នឹ ងបណ្តាលឱ្យបាតុភូតធម្មជាតិមានការ-ប្រែប្រួល ក្នុងលក្ខណៈគំហុកជាងសព្វដង និង មិនទៀងទាត់ដូចមុន, ទាំងភាពរាំងស្ងួត រលកកំដៅ និង ទឹកជំនន់ ។

១.២.២. បញ្ហាប្រឈម

ក្នុងរយៈពេលមធ្យមខាងមុខ, កម្ពុជានឹងស្ថិតនៅលើដំណើរឆ្ពោះទៅជា

ប្រទេសចំណូលមធ្យមកម្រិតខ្ពស់ ជាមួយនឹងការប្រែប្រួលរចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ច និង ការប្រែប្រួលរចនាសម្ព័ន្ធប្រជាសាស្ត្រ ។ ក្នុងបរិការណ៍នេះ, កម្ពុជានឹងជួបបញ្ហា-ប្រឈមសំខាន់ៗមួយចំនួន ដូចតទៅ ÷

ទី១- សេដ្ឋកិច្ចពិភពលោក និង តំបន់ បន្តស្ថិតនៅក្នុងភាពមិនប្រាកដ-ប្រជា ដោយសារ «**សង្គ្រាមពាណិជ្ជកម្ម**» ក្រោមគោលនយោបាយគាំពារនិយម, ប្រក្រតីកម្មនៃគោលនយោបាយរូបិយវត្ថុរបស់ប្រទេសអភិវឌ្ឍ, កំណើនឥណទាន យ៉ាងឆាប់រហ័សក្នុងប្រទេសចិន, ការកើនឡើងវិញនូវថ្លៃប្រេង និង បញ្ហានានា ពាក់ព័ន្ធនឹងភូមិសាស្ត្រនយោបាយ ភេរវកម្ម និង សន្តិសុខសកល ។ ស្ថានភាព បែបនេះ អាចនឹងបង្កផលប៉ះពាល់អាក្រក់ដល់សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា ដែលពឹងផ្អែកខ្លាំង លើពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ សម្រាប់ជំរុញការអភិវឌ្ឍប្រទេស ។

ទី២- ការធានានូវសុខសន្តិភាព ស្ថិរភាពនយោបាយ និង សណ្តាប់ធ្នាប់ សង្គម នៅតែជាបញ្ហាប្រឈមដ៏សំខាន់ ដោយសារភាពផុយស្រួយ បង្កឡើងដោយ-សារកត្តាផ្ទៃក្នុងផង និង កត្តាពីក្រៅប្រទេសផង ។

ទី៣- តម្រូវការក្នុងការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស ប្រកបដោយគុណភាព សមត្ថភាព និង ផលិតភាព ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងសេចក្តីត្រូវការក្នុងការអភិវឌ្ឍ សង្គម- សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា ដែលជាកត្តាគន្លឹះ សម្រាប់ទ្រទ្រង់កំណើនសេដ្ឋកិច្ច និង ភាពប្រកួតប្រជែងរបស់ប្រទេស, ទាំងក្នុងពេលចំពោះមុខ និង សម្រាប់អនាគត រយៈពេលវែង ។ ទោះបីកម្ពុជាសម្រេចបាន ការគ្របដណ្តប់ផ្នែកអប់រំកម្រិតបឋម សិក្សា ប៉ុន្តែនៅមានបញ្ហាប្រឈមផ្នែកលទ្ធផលនៃការរៀនសូត្រ, ការបន្តការសិក្សា រហូតចប់មធ្យមសិក្សា ដែលជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ឈោងចាប់ជំនាញ, និង ការលើក កម្ពស់គុណភាពឧត្តមសិក្សា ដើម្បីទាញយកផលប្រយោជន៍ពីភាពរីកចម្រើននៃ

បច្ចេកវិទ្យា និង ការធ្វើនវានុវត្តលើឧស្សាហកម្មមានស្រាប់ ។

ទី៤- បញ្ហាប្រឈមក្នុងការធ្វើពិពិធកម្ម និង ការបង្កើតតម្លៃបន្ថែម ក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម និង វិស័យសេវាកម្ម រួមមាន ៖ សម្ពាធកើនឡើងនៃប្រាក់ឈ្នួល, បញ្ហាទំនាក់ទំនងវិជ្ជាជីវៈ, ថ្លៃដឹកជញ្ជូនខ្ពស់, ប្រព័ន្ធឡូជីស្ទីកមិនទាន់មានប្រសិទ្ធភាពគ្រប់គ្រាន់, ថ្លៃថាមពលអគ្គិសនីនៅខ្ពស់ធៀបនឹងប្រទេសជិតខាង, ចំណាយក្រៅផ្លូវការ, និង បរិយាកាសធុរកិច្ចនៅមានភាពស្មុគស្មាញ ។

ទី៥- ការជំរុញធ្វើពិពិធកម្ម និង លើកកម្ពស់ផលិតភាពនៃវិស័យកសិកម្ម គឺជាបញ្ហាប្រឈម ដែលត្រូវដោះស្រាយបន្ទាន់ នៅក្នុងល្បឿន និង ទំហំថ្មីមួយ ពីព្រោះថា វិស័យកសិកម្មនៅបន្តដើរតួនាទីសំខាន់នៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ជាពិសេសសម្រាប់ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ, ការកាត់បន្ថយចំណាយទ្រទ្រង់ជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃ និង ការបង្កើតការងារជូនប្រជាជន ។ លើសពីនេះ, វិស័យនេះ អាចរួមចំណែកទប់ស្កាត់ការធ្លាក់ចូលក្នុងភាពក្រីក្រសាជាថ្មី និង បង្រួមគម្លាតចំណូលរបស់ប្រជាជន ក៏ដូចជាគម្លាតរវាងទីក្រុង និង ជនបទ ។ ម៉្យាងទៀត, ការវិនិយោគលើវិស័យកសិកម្មនឹងជួយធានានូវសន្តិសុខស្បៀងក្នុងរយៈពេលវែង ព្រមទាំងអាចរក្សាថ្លៃម្ហូបអាហារឱ្យនៅទាប ដែលជួយរក្សាកម្រិតបៀវត្សពិត ឱ្យបានល្អប្រសើរ ។

ទី៦- ការផ្តល់សេវាសាធារណៈ និង សេវាយុត្តិធម៌ នៅមិនទាន់ទទួលបានជំនឿទុកចិត្តគ្រប់គ្រាន់ពីសំណាក់មហាជន, ការងារកសាងស្ថាប័ន និង ក្របខណ្ឌច្បាប់ នៅមិនទាន់គ្រប់ជ្រុងជ្រោយ, ហើយការយល់ដឹងក្នុងការអនុវត្តច្បាប់ ក៏នៅតែមិនទាន់មានប្រសិទ្ធភាពពេញលេញតាមដែលរាជរដ្ឋាភិបាលចង់បាននៅឡើយ ។ ទន្ទឹមនេះ, ការរៀបចំ និង កំណត់រចនាសម្ព័ន្ធ ក៏ដូចជាការផ្ទេរមុខងារ និង ធនធានទៅឱ្យរដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ ក៏នៅមិនទាន់អាចឆ្លើយតបបានទាំងស្រុង ទៅនឹង

តម្រូវការអភិវឌ្ឍតាមបែបប្រជាធិបតេយ្យនៅថ្នាក់ក្រោមជាតិផងដែរ ។

ទី៧- គុណភាពនៃសេវាសុខាភិបាល នៅតែជាបញ្ហាប្រឈម, ទោះបីជាសេវាសុខភាពសាធារណៈ ត្រូវបានកែលម្អមួយកម្រិតធំហើយក៏ដោយ ។ ស្របពេលដែលជីវភាព និង លក្ខខណ្ឌរស់នៅរបស់ប្រជាជន មានការផ្លាស់ប្តូរ, គោលនយោបាយផ្នែកសុខាភិបាល ក៏ទាមទារឱ្យមាននូវកា រគិតគូរឡើងវិញក្នុងគ្រប់ទិដ្ឋភាព, ទាំងការផ្គត់ផ្គង់, ការផ្តល់សេវា, គុណភាពសេវា, ហិរញ្ញប្បទាន, និង ភាពគ្របដណ្តប់នៃសេវា ។

ទី៨- បញ្ហាប្រឈមក្នុងវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ គឺអត្រាការប្រាក់ខ្ពស់, ការសន្សំក្នុងស្រុកនៅទាប និង ការកើនឡើងបំណុលរបស់គេហជន ។ ខណៈដែលវិស័យធនាគារ និង ហិរញ្ញវត្ថុ សម្រេចបានវឌ្ឍនភាពគួរឱ្យកត់សម្គាល់, កំណើនឥណទាន និង អត្រាការប្រាក់ បន្តស្ថិតនៅក្នុងកម្រិតខ្ពស់នៅឡើយ ទោះបីជាបានថមថយជាលំដាប់ក៏ដោយ ។ លើសពីនេះ, ការសន្សំក្នុងស្រុកនៅមានកម្រិតទាប បានធ្វើឱ្យកម្ពុជាពឹងផ្អែកលើមូលធនខាងក្រៅសម្រាប់ការវិនិយោគ ។ ក្នុងស្ថានភាពដែលកម្ពុជាបានបាត់បង់ជាបណ្តើរៗនូវឱកាសខ្ចីបំណុលសម្បទាន, ការសន្សំក្នុងស្រុកនឹងផ្តល់នូវប្រភពទុនសំខាន់ សម្រាប់ការវិនិយោគ, ទាំងឯកជន និង សាធារណៈ ។

ទី៩- ថ្វីត្បិតតែការគ្រប់គ្រងបរិស្ថាន និង ធនធានធម្មជាតិ ត្រូវបានកែលម្អតាមរយៈការពង្រឹងការគ្រប់គ្រងធនធានរ៉ែ និង ការអនុវត្តការកែទម្រង់ ក្នុងវិស័យព្រៃឈើ និង វិស័យជលផល រួមទាំងការអភិរក្សមច្ឆជាតិផង, ក៏ដូចជាក្នុងវិស័យដីធ្លី, ព្រមទាំងក្នុងការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក រួមបញ្ចូលការគ្រប់គ្រងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីបឹងទន្លេសាប និង អាងទន្លេមេគង្គផងដែរ, បញ្ហាប្រឈមនៅតែមានច្រើននៅឡើយ ដែលការណ៍នេះ ទាមទារឱ្យមានការខិតខំប្រឹងប្រែង និង ការផ្តួចផ្តើមគំនិតបន្ថែម

ទៀត ដើម្បីធានាឱ្យបាននូវការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាព ។ បន្ថែមលើនេះ, ការ-ប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ក៏បាន និង កំពុងជះឥទ្ធិពលអវិជ្ជមានលើប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី និង លើការអភិវឌ្ឍសង្គម- សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាផងដែរ ។

ទី១០- កម្ពុជាកំពុងតែធ្វើដំណើរឈានទៅចាកចេញពីឋានៈប្រទេសមានកម្រិតអភិវឌ្ឍតិចតួច (LDCs) ដែលការណ៍នេះ អាចនាំទៅដល់ការកាត់បន្ថយ ឬ ការបាត់បង់ទាំងស្រុងជាយថាហេតុ នូវការផ្តល់ភាពអនុគ្រោះខាងពាណិជ្ជកម្មពីដៃគូអភិវឌ្ឍសំខាន់ៗ ។ ដូច្នេះ, កម្ពុជាត្រូវខិតខំទាញប្រយោជន៍ពីកាលានុវត្តភាពដែលមានក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះផង និង ចាំបាច់ត្រូវរៀបចំធានានូវភាពអំណោយផលខាងទីផ្សារថ្មីថែមទៀតផង ព្រមទាំងត្រូវពង្រឹងភាពប្រកួតប្រជែងរបស់ខ្លួនផង ដើម្បីបន្តជំរុញលើកកម្ពស់ និង ធ្វើពិពិធកម្មការនាំចេញផលិតផលរបស់ខ្លួន ។

១.២.៣. កាលានុវត្តភាព

បរិការណ៍សកល និង ក្នុងប្រទេស នាពេលបច្ចុប្បន្ន បានផ្តល់ឱ្យកម្ពុជានូវកាលានុវត្តភាពសំខាន់ៗ ដូចតទៅ ÷

ទី១- ក្នុងបរិការណ៍នៃការងើបឡើងវិញនៃសេដ្ឋកិច្ចសកល ដែលរំពឹងថានឹងល្អប្រសើរជាងបណ្តាឆ្នាំមុនៗ ពិសេសនៅបណ្តាប្រទេសជាដៃគូពាណិជ្ជកម្មសំខាន់ៗ, កម្ពុជាក៏នឹងបន្តរក្សាចលនាកំណើនដ៏រឹងមាំក្នុងរយៈពេលមធ្យម ដែលបង្ហាញពីភាពល្អតលាស់នៃសកម្មភាពអាជីវកម្ម, ការបន្តកំណើននៃការវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេស, ការបន្តកើនឡើងនៃសេចក្តីត្រូវការក្នុងស្រុក និង ភាពល្អប្រសើរនៃពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ ។

ទី២- ការផ្លាស់ប្តូរទីប្រជុំទម្ងន់នៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ចមកទ្វីបអាស៊ី ពិសេសមកអាស៊ីបូព៌ា, បន្តនៅជា **«ឱកាសមាស»** សម្រាប់កម្ពុជា សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ និង ធ្វើ

ទំនើបកម្មឧស្សាហកម្ម,ផលិតកម្ម និង សេវាកម្ម, ជាមួយបណ្តាប្រទេសក្នុងតំបន់ ដោយសារកម្ពុជាស្ថិតនៅចំកណ្តាលនៃតំបន់ដែលកំពុងមានកំណើនប្រកបដោយ ជីវភាព និង មានសក្តានុពលក្លាយទៅជាផ្នែកសំខាន់មួយនៃខ្សែច្រវាក់ផលិតកម្ម ក្នុងតំបន់អាស៊ីបូព៌ា ។

ទី៣- ការកើនឡើងគួរឱ្យកត់សម្គាល់នៃការប្រកួតប្រជែង រវាងបណ្តាប្លុក ពាណិជ្ជកម្មនៅអាស៊ី- ប៉ាស៊ីហ្វិក ជាអាទិ៍ : ភាពជាដៃគូសេដ្ឋកិច្ចគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ក្នុងតំបន់, ភាពជាដៃគូអន្តរប៉ាស៊ីហ្វិក, ព្រមទាំងគំនិតផ្តួចផ្តើមសហប្រតិបត្តិការ ផ្សេងៗទៀត, នឹងបង្កើតឡើងនូវចលនការសេរីភាវូបនីយកម្មពាណិជ្ជកម្មទំនិញ សេវា និង ការវិនិយោគដ៏ធំសម្បើមនៅក្នុងតំបន់ ។ ការណ៍នេះ, នឹងផ្តល់ឱកាស ដល់ កម្ពុជា ដែលជាសមាជិកអាស៊ាន ដើម្បីស្រូបយកការវិនិយោគ និង ពង្រីកទីផ្សារ នាំចេញរបស់ខ្លួន ឱ្យកាន់តែធំទូលាយ ដោយសារការផ្សារភ្ជាប់ឧស្សាហកម្ម និង ពាណិជ្ជកម្ម ក៏ដូចជាការតភ្ជាប់, ទាំងផ្នែករូបវន្ត និង ស្ថាប័ន ជាមួយនឹងខ្សែច្រវាក់ ផលិតកម្ម និង បណ្តាញផ្គត់ផ្គង់ នៅក្នុងតំបន់ និង អន្តរតំបន់នានា ។

ទី៤- កម្ពុជានៅមានសក្តានុពលយ៉ាងច្រើន ក្នុងការអភិវឌ្ឍវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ រួមមាន ការបន្តបង្កើនភាពស៊ីជម្រៅនៃអន្តរការីយកម្មហិរញ្ញវត្ថុ, ការលើកកម្ពស់ វិស័យធានារ៉ាប់រង និង ការអភិវឌ្ឍទីផ្សារមូលបត្រ ។

ទី៥- ផលលាភប្រជាសាស្ត្រ និង អត្រាទាបនៃអ្នករស់នៅក្នុងបន្ទុក គួបផ្សំ នឹងការកើនឡើងនៃចំនួនប្រជាជន ដែលមានចំណូលមធ្យម និង ជាវណ្ណៈកណ្តាល នឹងបង្កើតកាលានុវត្តភាពសម្រាប់កម្ពុជា ក្នុងការសម្រេចនូវកំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ សម្រាប់រយៈពេលប្រមាណ ៣ ទសវត្សរ៍ខាងមុខ ។

ទី៦- ការរីកចម្រើនផ្នែកបច្ចេកវិទ្យា ក្នុងដំណាក់កាលនៃបដិវត្តន៍ឧស្សា-

ហាកម្មទី ៤ នេះ បានបង្កើតនូវមុខរបរ និង ធុរកិច្ចថ្មីៗជាច្រើន ដែលមិនធ្លាប់មានពីមុនមក ។ ចំពោះមុខនេះ, សេដ្ឋកិច្ចឌីជីថលកំពុងមានសន្ទុះកើនឡើង ដែលផ្តល់កាលានុវត្តភាពសម្រាប់កម្ពុជារៀបចំរចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចរបស់ខ្លួន ឱ្យកាន់តែប្រសើរ ក្នុងខណៈដែលកម្ពុជាមានអត្រាអ្នកប្រើប្រាស់ទូរស័ព្ទ និង អ៊ីនធឺណិតខ្ពស់ ។

១.៣. ភាពចាំបាច់ក្នុងការបន្តអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ

យោងតាមបទពិសោធន៍ក្នុងការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណទាំង ៣ ដំណាក់-កាលកន្លងមក, រាជរដ្ឋាភិបាលអាចធ្វើការវាយតម្លៃបានត្រឹមត្រូវ ពីភាពខ្លាំង និង ភាពខ្សោយ ក៏ដូចជាបញ្ហាប្រឈម និង កាលានុវត្តភាព ។ ចំណុចខ្លាំងនៃយុទ្ធ-សាស្ត្រចតុកោណ គឺការផ្តល់ក្របខណ្ឌគោលនយោបាយប្រទាក់ក្រឡាគ្នា គ្រប់ជ្រុង-ជ្រោយ និង ប្រកបដោយសង្គតិភាព ព្រមទាំងគ្របដណ្តប់លើគ្រប់វិស័យសំខាន់ៗ សម្រាប់ការចូលរួមគាំទ្រអនុវត្តពីគ្រប់ក្រសួង- ស្ថាប័នរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ដែលជាមូលដ្ឋានយ៉ាងសំខាន់ សម្រាប់ការវិភាជធនធាន ឆ្លុះទៅអាទិភាពគោល-នយោបាយ និង ជាក្របខណ្ឌមួយដ៏ល្អសម្រាប់កិច្ចសហប្រតិបត្តិការជាមួយដៃគូអភិវឌ្ឍទាំងអស់ ដែលមានការពាក់ព័ន្ធ រួមទាំងវិស័យឯកជន និង សង្គមស៊ីវិលផង ។ យ៉ាងណាមិញ, ចំណុចខ្សោយនៅក្នុងនេះ គឺបញ្ហាប្រសិទ្ធភាពនៃការអនុវត្តដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងសមត្ថភាពស្ថាប័ន និង ប្រសិទ្ធភាពនៃការសម្របសម្រួលរវាងក្រសួង- ស្ថាប័ន ក្នុងការដាក់ចេញ និង អនុវត្តវិធានការគោលនយោបាយជាក់ស្តែង ។ ម្យ៉ាងទៀត, សកម្មភាពអនុវត្តប្រចាំថ្ងៃ ក៏នៅមានគម្លាត និង មិនបានផ្សារភ្ជាប់ល្អទៅនឹងគោលបំណងគោលនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល និង របស់ក្រសួង- ស្ថាប័ន ។

ក្នុងន័យនេះ, ភាពចាំបាច់នៃការបន្តអនុវត្ត **យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ** នៅក្នុងដំណាក់កាលទី ៤ តទៅមុខទៀតនេះ ត្រូវបានឆ្លុះបញ្ចាំងនៅក្នុងទិដ្ឋភាពសំខាន់ៗ

ដូចខាងក្រោម ÷

ទី១- ភាពចាំបាច់ក្នុងការបន្តពង្រឹង និង ពង្រីកសមិទ្ធផលនានា ដែលរាជរដ្ឋាភិបាលសម្រេចបាន ក្នុងនីតិកាលទី ៥ កន្លងមក ក៏ដូចជាក្នុងការបញ្ចប់ការងារសេសសល់ទាំងឡាយ នៅក្នុងក្របខណ្ឌ **យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ** ទាំង ៣ ដំណាក់កាលមុន តាមរយៈការបន្តពង្រឹងសន្តិភាព, ស្ថិរភាពនយោបាយ, សន្តិសុខ និង សណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម; ការលើកស្ទួយនីតិរដ្ឋ, សិទ្ធិសេរីភាព និង សេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្ស, លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរីពហុបក្ស; និង ការអនុវត្តវិធានការជាក់ស្តែងនានា សំដៅលើកកម្ពស់កម្រិតជីវភាព និង សុខុមាលភាពរបស់ប្រជាជន ពិសេសការដោះស្រាយបញ្ហា **«ប្រសិទ្ធភាព»** នៃអភិបាលកិច្ច និង បញ្ហាយុត្តិធម៌សង្គម ព្រមទាំងការពង្រឹងគុណភាពនៃសេវាសាធារណៈគ្រប់ប្រភេទ ។

ទី២- ភាពចាំបាច់ក្នុងការស្វែងរកប្រភពថ្មី ដើម្បីធានាកំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ និង ប្រកបដោយចីរភាព ដោយទាញយកប្រយោជន៍ពីកាលានុវត្តភាពនៅក្នុងតំបន់, បង្កើតតម្លៃបន្ថែមក្នុងវិស័យចន្ទល់សេដ្ឋកិច្ចដែលមានស្រាប់ និង អនុវិស័យពាក់ព័ន្ធ, ជំរុញការវិនិយោគក្នុងវិស័យកសិកម្ម, រៀបចំខ្លួនសម្រាប់ការឈោងចាប់យកបច្ចេកវិទ្យាថ្មីៗក្នុងយុគសម័យសេដ្ឋកិច្ចឌីជីថល និង ឈោងចាប់យកឱកាស ក៏ដូចជាជំនះផលវិបាកពីបដិវត្តន៍ឧស្សាហកម្មទី ៤, ព្រមទាំងលើកកម្ពស់ភាព-ប្រកួតប្រជែងរបស់កម្ពុជា ក្នុងគោលដៅឆ្លើយតប និង ដោះស្រាយនូវកង្វល់ និង សំណូមពរថ្មីៗរបស់ប្រជាជនកម្ពុជា នៅក្នុងដំណាក់កាលថ្មីនៃការអភិវឌ្ឍ និង ក្នុងគោលដៅបម្រើឱ្យបេសកកម្មនៃការដឹកនាំកម្ពុជា ឈានទៅសម្រេចបានឋានៈជាប្រទេសចំណូលមធ្យមកម្រិតខ្ពស់នៅឆ្នាំ ២០៣០ និង ជាប្រទេសចំណូលខ្ពស់ នៅឆ្នាំ ២០៥០ ។

លើមូលដ្ឋាននេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលបានកំណត់យក«**គោលដៅយុទ្ធសាស្ត្រ ៤**» និង«**វិស័យអាទិភាព ៤**» ជាការប្តេជ្ញាចិត្តក្នុងការបន្តអនុវត្ត«**យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ**» ក្នុងដំណាក់កាលទី ៤ នេះ ។

«**គោលដៅយុទ្ធសាស្ត្រ ៤**» គឺ ÷

ទី១- ធានាឱ្យបានកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ក្នុងអត្រាមធ្យមប្រចាំឆ្នាំក្នុងរង្វង់ ៧% ប្រកបដោយចីរភាព និង ធន់នឹងវិបត្តិ តាមរយៈការធ្វើពិពិធកម្មមូលដ្ឋានសេដ្ឋកិច្ចថ្មីៗ ដោយទូលំទូលាយ និង មានភាពប្រកួតប្រជែង ជាមួយនឹងការថែរក្សាស្ថិរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច តាមរយៈការគ្រប់គ្រងអត្រាអតិផរណាឱ្យនៅទាប, ការធានាស្ថិរភាពអត្រាប្តូរប្រាក់, ការខិតខំបង្កើនទុនបម្រុងជាប្រចាំ និង ការគ្រប់គ្រងបំណុលសាធារណៈដោយគត់មត់ ។

ទី២- បង្កើតការងារឱ្យបានកាន់តែច្រើន, ទាំងបរិមាណ និង គុណភាព, ជូនដល់ប្រជាជនកម្ពុជា ពិសេសសម្រាប់ស្រទាប់យុវជន តាមរយៈការផ្តល់ជំនាញ, ព័ត៌មានទីផ្សារការងារ, ការកែលម្អលក្ខខណ្ឌការងារ, ការលើកកម្ពស់សកម្មភាពធុរកិច្ច, និង ការជំរុញការវិនិយោគ, ទាំងក្នុងប្រទេស និង ក្រៅប្រទេស ។

ទី៣- សម្រេចឱ្យបាននូវគោលដៅនៃការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ឱ្យស្ថិតនៅក្នុងអត្រាទាបជាង ១០%, ការពារមិនឱ្យភាពក្រីក្រវិលត្រឡប់មកវិញ ដោយផ្តោតលើការលើកកម្ពស់ការចូលរួមក្នុងយន្តការទីផ្សារ, ការអនុវត្តគោលនយោបាយគាំពារសង្គម, ការកាត់បន្ថយបន្ទុកជីវភាពរស់នៅ និង ការផ្តល់សេវាសាធារណៈប្រកបដោយគុណភាព និង ការកាត់បន្ថយគម្លាតសង្គម ។

ទី៤- បន្តពង្រឹងសមត្ថភាព និង អភិបាលកិច្ចនៃស្ថាប័នរដ្ឋ, ទាំងថ្នាក់ជាតិ និង ថ្នាក់ក្រោមជាតិ, ដើម្បីធានាឱ្យបាននូវប្រសិទ្ធភាពនៃសេវាសាធារណៈ សំដៅ

បម្រើប្រជាជនឱ្យបានកាន់តែប្រសើរឡើង ក៏ដូចជាលើកកម្ពស់បរិយាកាសធុរកិច្ច និង បរិស្ថានអំណោយផលសម្រាប់ការវិនិយោគ ។

«**វិស័យអាទិភាព ៤**» គឺ ÷

ក្នុងនីតិកាលកន្លងមក, រាជរដ្ឋាភិបាលបានកំណត់យកអាទិភាពចំនួន ៤ រួមមាន **ផ្លូវ ទឹក ភ្លើង** និង **មនុស្ស** ដើម្បីជំរុញការអភិវឌ្ឍប្រទេស ដែលលំដាប់នៃសារៈសំខាន់របស់អាទិភាពទាំងនេះ ត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរទៅតាមដំណាក់កាលនីមួយៗ នៃការអភិវឌ្ឍ ។ ក្នុងដំណាក់កាល ២ ខាងដើម, **យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ** បានផ្តោតអាទិភាពទី ១ លើ**ផ្លូវ** ហើយ **ទឹក ភ្លើង** និង **មនុស្ស** គឺជាអាទិភាពបន្តបន្ទាប់ ។ នៅក្នុង **យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ-ដំណាក់កាលទី ៣**, **មនុស្ស** បានក្លាយជាអាទិភាពទី ១ វិញ ហើយ **ផ្លូវ ភ្លើង** និង **ទឹក** បានក្លាយជាអាទិភាពបន្តបន្ទាប់ ។ សម្រាប់នីតិកាលទី ៦ នេះ, **យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ-ដំណាក់កាលទី ៤** នឹងបន្តផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើ «**វិស័យអាទិភាព ៤**» ដោយតម្កល់«**មនុស្ស**» ជាអាទិភាពទី ១ នៅលើគេ ។ ក្នុងគោលដៅនេះ, «**ចតុកោណយុទ្ធសាស្ត្រ**» ទាំង ៤ នៃ **យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ** ត្រូវបានរៀបចំកែសម្រួលឡើងវិញ ឱ្យឆ្លុះបញ្ចាំង «**វិស័យអាទិភាព ៤**» និង កិច្ចការមួយចំនួនទៀត ដែលឆ្លើយតបនឹងតម្រូវការអភិវឌ្ឍកម្ពុជានៅក្នុងដំណាក់កាលថ្មី ដូចខាងក្រោម ÷

ចតុកោណទី ១- ការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស រួមមាន : ១)• ការពង្រឹងគុណភាពវិស័យអប់រំ វិទ្យាសាស្ត្រ និង បច្ចេកវិទ្យា; ២)• ការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញបច្ចេកទេស; ៣)• ការលើកកម្ពស់សេវាសុខភាពសាធារណៈ និង អាហារូបត្ថម្ភ; និង ៤)• ការពង្រឹងសមភាពយេនឌ័រ និង ការគាំពារសង្គម ។

ចតុកោណទី ២- ការធ្វើពិពិធកម្មសេដ្ឋកិច្ច រួមមាន : ១)• ការកែលម្អ

ប្រព័ន្ធឡូជីស្ទីក, ការលើកកម្ពស់ការតភ្ជាប់ ផ្នែកដឹកជញ្ជូន ថាមពល និង ឌីជីថល; ២). ការអភិវឌ្ឍប្រភពនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ចគន្លឹះ និង ថ្មីៗ; ៣). ការរៀបចំខ្លួនសម្រាប់សេដ្ឋកិច្ចឌីជីថល និង ឆ្លើយតបនឹងបដិវត្តន៍ឧស្សាហកម្មទី ៤; និង ៤). ការជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ និង ធនាគារ ។

ចតុកោណទី ៣- ការលើកស្ទួយវិស័យឯកជន និង ការងារ រួមមាន : ១). ការអភិវឌ្ឍទីផ្សារការងារ; ២). ការលើកស្ទួយសហគ្រាសធុនតូច និង មធ្យម និង សហគ្រិនភាព; ៣). ការរៀបចំ និង អនុវត្តភាពជាដៃគូវិស័យសាធារណៈ និង ឯកជន; និង ៤). ការពង្រឹងការប្រកួតប្រជែង ។

ចតុកោណទី ៤- ការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាព និង បរិយាប័ន្ន រួមមាន : ១). ការលើកស្ទួយវិស័យកសិកម្ម និង ការអភិវឌ្ឍជនបទ; ២). ការពង្រឹងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ និង វប្បធម៌ដោយចីរភាព; ៣). ការពង្រឹងការគ្រប់គ្រងនគរូបនីយកម្ម; និង ៤). ការធានាចីរភាពបរិស្ថាន និង ការរៀបចំខ្លួនឆ្លើយតបនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ។

ផ្នែកទី ២

២.១. រចនាសម្ព័ន្ធនៃយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ - ដំណាក់កាលទី ៤

ជោគជ័យក្នុងការអនុវត្ត **យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ** ដំណាក់កាលទី ១, ទី២, និង ទី ៣ កន្លងមកគឺជាសក្ខីភាពឆ្លុះបញ្ចាំងឱ្យឃើញភាពជាម្ចាស់ និង សមត្ថភាពដ៏រឹងមាំរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ក្នុងការដឹកនាំប្រទេស ។ ក្នុងបរិការណ៍បច្ចុប្បន្ន, ផ្អែកលើភាពចាំបាច់ ដូចបានបញ្ជាក់ពីខាងដើម កម្ពុជាបានត្រៀមលក្ខណៈសម្បត្តិយ៉ាងហ្មត់ចត់ និង គ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ដើម្បីប្រើប្រាស់ឱ្យអស់នូវកាលានុវត្តភាព និង សក្តានុពលរបស់ខ្លួន សំដៅបន្តដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមនានា ក្នុងដំណាក់កាលបន្ទាប់នៃការអភិវឌ្ឍជាតិ ។

ដូចបានបញ្ជាក់ពីខាងដើម, «**យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ - ដំណាក់កាលទី ៤**» នៅរក្សាជារួមនូវរចនាសម្ព័ន្ធដើមរបស់ខ្លួន ។ ទន្ទឹមនេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលបានកែសម្រួលលំដាប់អាទិភាពតាមការដ្ឋាន និង មុំមួយចំនួននៃយុទ្ធសាស្ត្រនេះ ព្រមទាំងបញ្ចូលអាទិភាពថ្មីមួយចំនួន ហើយបានសម្រិតសម្រាំង និង សម្រួចសកម្មភាពមួយ-ចំនួនបន្ថែមទៀត ដើម្បី : ទី១). ឆ្លើយតបនឹងសេចក្តីត្រូវការជាក់ស្តែង និង បរិការណ៍ថ្មីៗរបស់កម្ពុជា ដូចបានគូសបញ្ជាក់ខាងលើ ហើយដែលត្រូវបានរំលេចក្នុង «**កម្មវិធីនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលនីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភា**»; និង ទី២). លើកកម្ពស់កិច្ចអភិវឌ្ឍ តាមរយៈការពង្រឹងទំនាក់ទំនង ឬ អន្តរសកម្មរវាងបណ្តាទិសដៅទាំង ៤ នៃយុទ្ធសាស្ត្រគឺ **កំណើន ការងារ សមធម៌** និង **ប្រសិទ្ធភាព** ដែលជាកញ្ចប់នៃសមីការតែមួយ ដើម្បីឆ្លុះបញ្ចាំងឱ្យឃើញច្បាស់អំពីការប្តេជ្ញារបស់រាជរដ្ឋាភិបាលក្នុងការលើកស្ទួយសុខុមាលភាពរបស់ប្រជាជន ។

លើមូលដ្ឋាននេះ, «**យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ - ដំណាក់កាលទី ៤**» មាន

របទនាសម្ព័ន្ធដូចតទៅ : ១) • ស្នូលនៃយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការបង្កើនល្បឿននៃការកែទម្រង់អភិបាលកិច្ច; ២) • បរិស្ថានគ្របដណ្តប់សម្រាប់ការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រទាំងមូល; ៣) • ចតុកោណយុទ្ធសាស្ត្រទាំង ៤; និង ៤) • មុំយុទ្ធសាស្ត្រនៃចតុកោណនីមួយៗ ។

២ . ២ . ស្នូល និង បរិស្ថានគ្របដណ្តប់នៃយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ-ដំណាក់កាលទី ៤

២ . ២ . ១ . ការបង្កើនល្បឿនកែទម្រង់អភិបាលកិច្ច

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្រនៃអភិបាលកិច្ច គឺការធ្វើទំនើបកម្មស្ថាប័នរដ្ឋ និងការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយបរិយាប័ន្ន, សមធម៌ និង យុត្តិធម៌ តាមរយៈការអនុវត្តសិទ្ធិ-អំណាចរដ្ឋខាងផ្នែកនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច និង រដ្ឋបាល ក្នុងការដឹកនាំ គ្រប់គ្រង និងចាត់ចែងកិច្ចការប្រទេសជាតិ ពិសេសការធានានិរន្តរភាពនៃតួនាទី និង ដំណើរការរដ្ឋបាលសាធារណៈ ដោយយកចិត្តទុកដាក់លើអត្ថប្រយោជ ន៍ប្រជាជនជាស្នូល (People-Centric) និង លើការកសាងជាតិ (Nation-state Building) ។

នៅក្នុងការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណទាំង ៣ ដំណាក់កាលកន្លងមក, រាជរដ្ឋាភិបាលសម្រេចបានវឌ្ឍនភាពជាមូលដ្ឋាន នៅក្នុងការធ្វើទំនើបកម្មប្រព័ន្ធអភិបាលកិច្ច តាមរយៈការប្រយុទ្ធប្រឆាំងអំពើពុករលួយ, ការកែទម្រង់ច្បាប់ និងប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌, ការកែទម្រង់រដ្ឋបាលសា ធារណៈ, ការកែទម្រង់វិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការ, ការកែទម្រង់ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ និង ការកែទម្រង់កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ ។

ទន្ទឹមនេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលនៅជួបប្រទះបញ្ហាប្រឈមមួយចំនួនពាក់ព័ន្ធនឹងការត្រួតមុខងារ និង ដែនសមត្ថកិច្ច; ការជ្រើសរើស និង ការលើកទឹកចិត្តមន្ត្រីរាជការ; ប្រព័ន្ធគណនេយ្យភាព រួមមានៈ យន្តការតាមដាន និង វាយតម្លៃការ

ផ្តល់សេវាសាធារណៈ, ការចែករំលែកព័ត៌មាន ទិន្នន័យ និង ក្រមប្រតិបត្តិការងារ; សមត្ថភាពជំនាញ និង វិជ្ជាជីវៈមន្ត្រីរាជការ; គម្លាតរវាងគោលនយោបាយ និង ការអនុវត្ត; ការពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់ ជាពិសេស ការផ្តល់សេវាយុត្តិធម៌; និង ការបង្កើនប្រសិទ្ធភាពនៃការកែទម្រង់កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ ។

លើមូលដ្ឋាននេះ, ដើម្បីធានាធម្មានុរូបភាព និង ភាពជឿជាក់ពីសាធារណជន តាមរយៈការកសាងប្រព័ន្ធស្ថាប័នរដ្ឋ ឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព ផលិតភាព ភាពឆ្លើយតប គណនេយ្យភាព និង តម្លាភាព, រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ក្នុងនីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភានឹងអនុវត្តនូវ : ១)• ក ារកែទម្រង់ និង លើកកម្ពស់សមត្ថភាពស្ថាប័ន; ២)• ការពង្រឹងភាពស្អាតស្អំក្នុងរដ្ឋបាលសាធារណៈ; ៣)• ការពង្រឹងប្រសិទ្ធភាពនៃការអនុវត្តការងារ; និង ៤)• ការពង្រឹងអភិបាលកិច្ចវិស័យឯកជន ។

ទី១• ការកែទម្រង់ និង លើកកម្ពស់សមត្ថភាពស្ថាប័ន

ក្នុងនីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងផ្តោតអាទិភាពលើ ÷

ទី១- ការធ្វើវិចារណកម្មមុខងារ និង ភារកិច្ច រចនាសម្ព័ន្ធគ្រប់គ្រងស្ថាប័ន និង ការសម្របសម្រួលអន្តរស្ថាប័ន ដោយផ្តោតជាសំខាន់លើការពង្រឹងភាពជាម្ចាស់, ការទទួលខុសត្រូវ និង បន្ទាត់គណនេយ្យភាពច្បាស់លាស់របស់ក្រសួងស្ថាប័ននីមួយៗ ពិសេសតាមរយៈការអនុវត្តម៉ឺងម៉ាត់នូវច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំ និង ការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ។

ទី២- ការពង្រឹងភាពជាអ្នកដឹកនាំ, ស្មារតីម្ចាស់ការប្រកបដោយការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ និង សាមគ្គីភាពផ្ទៃក្នុងស្ថាប័ន; ការរៀបចំ និង អនុវត្តហត្ថលេខាចត់នូវក្រមប្រតិបត្តិសម្រាប់បំពេញការងារ; និង ការសម្រិតសម្រាំងរកមន្ត្រីមានសមត្ថភាពខ្ពស់ និង គុណវុឌ្ឍិល្អប្រសើរ សម្រាប់ការតែងតាំងមុខតំណែងដឹកនាំនៅក្នុង

មុខងារសាធារណៈ ។

ទី៣- ការលើកកម្ពស់គុណាធិបតេយ្យ ក្នុងការជ្រើសរើស ការតែងតាំង ការដំឡើងថ្នាក់ និង ឋានន្តរស័ក្តិ ព្រមទាំងការលើកទឹកចិត្ត និង ការផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍ផ្សេងទៀតដល់មន្ត្រីសាធារណៈ និង អង្គភាពសាធារណៈ ជាពិសេស ការរៀបចំឱ្យមានប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងផ្នែកលើសមិទ្ធកម្មក្នុងវិស័យសាធារណៈ ។

ទី៤- ការពង្រឹងសមត្ថភាពគ្រប់គ្រងវិស័យសាធារណៈ តាមរយៈការរៀបចំក្របខណ្ឌច្បាប់ និង លិខិតបទដ្ឋាន, ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធការងារ, ក្របខណ្ឌអភិវឌ្ឍមូលធនមនុស្ស ដែលទាក់ទាញសមត្ថភាពជំនាញ និង ទេពកោសល្យ, និង ការជំរុញការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន ដើម្បីលើកកម្ពស់ការគ្រប់គ្រងព័ត៌មាន និង ទិន្នន័យមន្ត្រីសាធារណៈ ។

ទី៥- ការបន្តកែទម្រង់កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ តាមរយៈ ១)• ការពង្រឹងការដឹកនាំ ការគ្រប់គ្រង និង ខ្សែរយៈចាត់តាំង; ២)• ការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស និង បង្កើនសមត្ថភាពកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ ដោយបង្កើនគុណភាពហ្វឹកហ្វឺន បំពាក់បច្ចេកវិទ្យាសមស្រប និង កសាងជួរកងកម្លាំងបន្តវេន; ៣)• ការលើកកម្ពស់សមត្ថភាពក្នុងការរក្សាសន្តិសុខ ការបន្តជំរុញកងទ័ព និង គ្រួសារកងទ័ពឱ្យរស់នៅតាមបណ្តោយព្រំដែន, ការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងភេរវកម្ម ដើម្បីធានាបាននូវព្រំដែនសន្តិភាព និង ការអភិវឌ្ឍ, សុវត្ថិភាពជាតិ និង គ្មានការគំរាមពីអំពើភេរវកម្ម; ៤)• ការពង្រឹងសមត្ថភាពក្នុងការចូលរួមពង្រីក និង ពង្រឹងទំនាក់ទំនងសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ ពិសេសក្នុងការចូលរួមបំពេញបេសកកម្មរក្សាសន្តិភាពនៅក្នុងក្របខណ្ឌអង្គការសហប្រជាជាតិ; និង ៥)• ការលើកកម្ពស់សមត្ថភាពចូលរួមគាំទ្រដល់ការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ, ការការពារបរិស្ថាន និង ធនធាន

ធម្មជាតិ, ការធ្វើអន្តរាគមន៍ក្នុងពេលមានគ្រោះធម្មជាតិ, ការបំពេញប្រតិបត្តិការមនុស្សធម៌ និង ការជួយបង្កបង្កើនផលកសិកម្មដល់ប្រជាជន ។

ទី២. ការពង្រឹងភាពស្អាតស្អំនៅក្នុងរដ្ឋបាលសាធារណៈ

ក្នុងនីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងផ្តោតអាទិភាពលើ ÷

ទី១- ការសម្រួចយុទ្ធសាស្ត្រអប់រំ បង្ការ ទប់ស្កាត់ និង បង្ក្រាប ដោយផ្អែកលើផែនការយុទ្ធសាស្ត្រជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងអំពើពុករលួយ នៅក្នុងក្របខណ្ឌ **«មិនហ៊ាន មិនអាច និង មិនចង់»** ប្រព្រឹត្តអំពើពុករលួយ ។

ទី២- ការពង្រឹង និង ពង្រីកការផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈ(Public Disclosure) នូវព័ត៌មានបច្ចុប្បន្នភាពស្តីពីសេវាសាធារណៈ លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត និង ឯកសារគោលនយោបាយជាតិ ។

ទី៣- ការជំរុញឱ្យមានការចូលរួមពីសំណាក់ប្រជាជន ក្នុងដំណើការនៃការអភិវឌ្ឍ, ការរៀបចំគោលនយោបាយ, និង ការអនុវត្ត ។

ទី៤- ការជំរុញការអនុវត្តយន្តការទទួលព័ត៌មានត្រឡប់ និង ដោះស្រាយបណ្តឹងតវ៉ារបស់អ្នកប្រើប្រាស់សេវា រួមបញ្ចូលទាំងការពិនិត្យលទ្ធភាពប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មានដើម្បីគាំទ្រការអនុវត្ត ។

ទី៥- ការពង្រឹងប្រសិទ្ធភាពនៃការអនុវត្តយន្តការអធិការកិច្ច និង សវនកម្មក្នុងវិស័យសាធារណៈ ។

ទី៦- ការពង្រឹងប្រសិទ្ធភាពរៀបចំ និង អនុវត្តក្រមសីលធម៌ការងារ ព្រមទាំងគោលការណ៍វិសមិតភាពមុខងារ និង ទំនាស់ផលប្រយោជន៍ នៅក្នុងការបំពេញការងាររបស់មន្ត្រីសាធារណៈ ។

ទី៣• ការពង្រឹងប្រសិទ្ធភាពអនុវត្តការងារ

ក្នុងនីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងផ្តោតអាទិភាពលើ ÷

ទី១- ការបន្តដំឡើងបៀវត្សជូនមន្ត្រីរាជការស៊ីវិល និង កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធគ្រប់ប្រភេទ ព្រមទាំងបង្កើនប្រាក់សោធនជូននិវត្តជន និង អតីតយុទ្ធជន ដោយរៀបចំបើកផ្តល់តាមប្រព័ន្ធធនាគារ ក្នុងរយៈពេល ២ សប្តាហ៍ម្តង ។

ទី២- ការធ្វើប្រតិភូកម្មអំណាច ការផ្ទេរមុខងារ ការផ្ទេរធនធាន និង ការបែងចែករំលែកបច្ចេកទេស, តាមរយៈយន្តការវិមជ្ឈការ និង វិសហមជ្ឈការ, ដល់អង្គភាព រដ្ឋបាលគ្រប់កម្រិតក្រោមឱវាទក្រសួង- ស្ថាប័ន គ្រឹះស្ថានសាធារណៈ និង រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ ដើម្បីទទួលបានស្វ័យភាពសមស្រប, ទាំងការសម្រេចចិត្ត ការគ្រប់គ្រង និង ការចាត់ចែងធនធានមនុស្ស និង ហិរញ្ញវត្ថុ; ទន្ទឹមនឹងការកំណត់ឱ្យបានច្បាស់លាស់នូវគណនេយ្យភាព និង ការទទួលខុសត្រូវរបស់អង្គភាពសាធារណៈ និង មន្ត្រីសាធារណៈ ។

ទី៣- ការជំរុញនវានុវត្ត និង រដ្ឋបាលឯកភាព នៅក្នុងកម្រិតក្រុង ស្រុក-ខណ្ឌ ខេត្ត- រាជធានី ដើម្បីធានាប្រសិទ្ធភាព, ទាំងក្នុងការបំពេញមុខងារ និង ទាំងក្នុងការប្រើប្រាស់ធនធាន ។

ទី៤- ការដាក់ឱ្យអនុវត្តប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងផ្អែកលើសមិទ្ធកម្ម ដោយប្រើប្រាស់សូចនាករសមិទ្ធកម្មគន្លឹះ (Key Performance Indicators) ជាពិសេសសម្រាប់មន្ត្រីក្នុងកម្រិតដឹកនាំ និង គ្រប់គ្រងស្ថាប័នសាធារណៈ ។

ទី៥- ការដាក់ឱ្យអនុវត្តយន្តការតាមដាន និង វាយតម្លៃ (M&E) ដើម្បីជំរុញការអនុវត្ត, កែលម្អវិធានការតម្រង់ទិសយុទ្ធសាស្ត្រ និង ពង្រឹងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអន្តរក្រសួង, សម្រាប់ការកសាង រៀបចំ និង អនុវត្តគោលនយោបាយ

របស់រាជរដ្ឋាភិបាល ។

ទី៦- ការពង្រឹងយន្តការចែករំលែក និង ការផ្លាស់ប្តូរព័ត៌មាន ក្នុងរដ្ឋបាលសាធារណៈ នៅគ្រប់កម្រិត នៅទូទាំងប្រទេស ដើម្បីលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាពការគ្រប់គ្រង និង ឆ្លើយតបទៅនឹងសេចក្តីត្រូវការរបស់អ្នកប្រើប្រាស់សេវាសាធារណៈ នៅក្នុងការវិវត្តដ៏ឆាប់រហ័សនៃបរិការណ៍ជាតិ និង អន្តរជាតិ ។

ទី៧- ការលើកកម្ពស់សេវាយុត្តិធម៌ ដោយបង្កើនប្រសិទ្ធភាពការងាររបស់មន្ត្រីអនុវត្តច្បាប់, ពង្រឹងជំនឿទុកចិត្តពីសាធារណជនលើវិស័យយុត្តិធម៌, និង ប្រយុទ្ធប្រឆាំងអំពើបំពានដោយអយុត្តិធម៌នៅក្នុងសង្គម, តាមរយៈ ១). ការពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់ឱ្យបានត្រឹមត្រូវ, ២). ការពង្រឹងភាពស្អាតស្អំ និង ក្រមសីលធម៌វិជ្ជាជីវៈរបស់មន្ត្រីក្នុងការអនុវត្តច្បាប់, ៣). ការពង្រឹងយន្តការវិន័យការងារ និង ការធ្វើទំនើបកម្មរដ្ឋបាលយុត្តិធម៌, ៤). ការលើកកម្ពស់ការផ្តល់សេវាច្បាប់, និង ៥). ការពង្រឹង និង កែលម្អយន្តការដោះស្រាយវិវាទ ដែលអាចឆ្លើយតបទៅនឹងស្ថានភាពជាក់ស្តែងរបស់សង្គមប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ។

ទី៤. ការពង្រឹងអភិបាលកិច្ចវិស័យឯកជន

ក្នុងនីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងផ្តោតអាទិភាពលើ ÷

ទី១- ការសិក្សា និង ការរៀបចំក្របខណ្ឌគោលនយោបាយលើកកម្ពស់អភិបាលកិច្ច ក្នុងវិស័យឯកជន (Corporate Governance) ដែលជាគោលការណ៍រួម ដើម្បីធានាការគ្រប់គ្រង និង ការអនុវត្តល្អក្នុងវិស័យឯកជន ។

ទី២- ការសិក្សា និង រៀបចំក្របខណ្ឌគោលនយោបាយលើកកម្ពស់ការទទួលខុសត្រូវផ្នែកសង្គម និង បរិស្ថាន (Corporate Social and Environmental Responsibility) ដើម្បីជំរុញការចូលរួមដោះស្រាយបញ្ហាសង្គម និង លើកកម្ពស់

ការថែរក្សាបរិស្ថាន តម្លៃសីលធម៌សង្គម និង វប្បធម៌ជាតិ ព្រមទាំងពង្រឹងការ-ការពារសិទ្ធិ និង សុវត្ថិភាពអតិថិជន តាមរយៈការជំរុញរៀបចំ និង អនុម័តច្បាប់ស្ដីពីការការពារអតិថិជន (Consumer Protection Law) ។

ទី៣- ការបន្តអនុវត្តយន្តការសន្ទនាក្នុងភាពជាដៃគូរវាងរដ្ឋ និង វិស័យឯកជន ក្នុងកម្រិតគោលនយោបាយ និង បច្ចេកទេស, ទាំងនៅថ្នាក់ជាតិ និង ថ្នាក់ក្រោមជាតិ, ដើម្បីជំរុញការពិភាក្សាផ្នែកគោលនយោបាយ និង ស្វែងរកដំណោះ-ស្រាយបញ្ហាប្រឈម ដោយលើកកម្ពស់ការប្រើប្រាស់តួនាទីនៃសភាពាណិជ្ជកម្ម ។

ទី៤- ការជំរុញ និង ការលើកទឹកចិត្តឱ្យវិស័យឯកជនវិនិយោគឡើងវិញ (Reinvest) លើការចូលរួមអភិវឌ្ឍមូលធនមនុស្ស និង នវានុវត្តន៍ ។

២.២.២. បរិស្ថានគ្របដណ្ដប់សម្រាប់ការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ

បរិស្ថានគ្របដណ្ដប់ល្អប្រសើរ គឺជាមូលដ្ឋានគ្រឹះសម្រាប់អនុវត្តប្រកបដោយជោគជ័យនូវអាទិភាពគោលនយោបាយតាមផ្នែកនៃ « **ចតុកោណយុទ្ធ-សាស្ត្រ**» ទាំង ៤ ដើម្បីធានាសម្រេចឱ្យបាននូវគោលដៅនៃការអភិវឌ្ឍ ។ ជារួម, កម្ពុជាត្រូវបន្តពង្រឹងសន្តិភាព ស្ថិរភាពនយោបាយ សន្តិសុខ សុវត្ថិភាព និង ពង្រឹងសណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ដើម្បីបង្កលទ្ធភាព និង ផ្ដល់កាលានុវត្តក្នុងការបន្តដំណើរអភិវឌ្ឍទៅមុខ ។ ដោយសារកម្ពុជាប្រកាន់អភិក្រមដែលកំណត់តួនាទីនៃវិស័យឯកជនជាចលករនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ច, ដូច្នេះការធានាបរិយាកាសអំណោយផលសម្រាប់ធុរកិច្ច ការវិនិយោគ និង ការអភិវឌ្ឍ មានសារៈសំខាន់ជាខ្លាំង សម្រាប់ទាក់ទាញការវិនិយោគ, ទាំងនៅក្នុង និង ពីក្រៅប្រទេស ក៏ដូចជាសម្រាប់ភាព-លូតលាស់របស់វិស័យឯកជន ។ នៅក្នុងក្របខណ្ឌនៃកិច្ចសហប្រតិបត្តិការដើម្បីអភិវឌ្ឍ, កម្ពុជាត្រូវពង្រឹងភាពជាម្ចាស់ ភាពជាដៃគូ និង យន្តការនៃសហប្រតិ-

បត្តិការ ដើម្បីប្រមូលផ្តុំធនធានហិរញ្ញវត្ថុ បច្ចេកទេស និង ចំណេះដឹង មកបម្រើឱ្យការអភិវឌ្ឍ ។ ក្នុងរយៈពេលកន្លងមក, កម្ពុជាទទួលបានជោគជ័យល្អប្រសើរ ក្នុងការអភិវឌ្ឍតាមរយៈការបើកចំហសេដ្ឋកិច្ច ។ អភិក្រមនេះ នៅបន្តដើរតួនាទីជាកត្តាកំណត់នៅក្នុងដំណើរឈានឡើងទៅមុខទៀតរបស់កម្ពុជា ដែលការណ៍នេះទាមទារឱ្យយើងបន្តខិតខំពង្រឹងសមត្ថភាពធ្វើសមាហរណកម្មខ្លួន ចូលក្នុងសេដ្ឋកិច្ចតំបន់ និង ពិភពលោក ។

ទី១. សន្តិភាព ស្ថិរភាពនយោបាយ និង សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ

ការបន្តការពារសន្តិភាព ស្ថិរភាពនយោបាយ និង ពង្រឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ គឺជាកិច្ចការដ៏មានសារៈសំខាន់ ។ កិច្ចការពារ និង ថែរក្សាសន្តិភាពទាមទារនូវការផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើការចាត់វិធានការម៉ឺងម៉ាត់ សំដៅទប់ស្កាត់ការប៉ុនប៉ងផ្តួលរំលំរាជរដ្ឋាភិបាលស្របច្បាប់នៅក្នុងគ្រប់រូបភាព ជាពិសេសតាមរយៈបដិវត្តន៍ពណ៌ ។ ការពង្រឹងស្ថិរភាពនយោបាយ តម្រូវឱ្យផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើការបន្តធានាប្រក្រតីភាពនៃស្ថាប័នសាធារណៈ, ការពង្រឹងការបំពេញមុខងារនៃស្ថាប័ននយោបាយ, និង ការបន្តអនុវត្តយន្តការប្រជាធិបតេយ្យ នៅក្នុងការជ្រើសរើសអ្នកនយោបាយសម្រាប់ដឹកនាំប្រទេស តាមរយៈការបោះឆ្នោតជាទៀងទាត់ដែលកំណត់ដោយច្បាប់ ។ ការលើកកម្ពស់ស ណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈទាមទារនូវការយកចិត្តទុកដាក់លើការអនុវត្តច្បាប់ដោយម៉ឺងម៉ាត់ និង ហ្មត់ចត់, ការធានាសុវត្ថិភាពជូនប្រជាជនគ្រប់រូប និង ការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការជួញដូរ និង ប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៥ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលបានសម្រេចជោគជ័យក្នុងការការពារអធិបតេយ្យជាតិ និង បូរណភាពទឹកដី តាមរយៈការសម្រាលស្ថានភាព

តានតឹងនៅតំបន់មួយចំនួននៃព្រំដែន និង ការដោះស្រាយបញ្ហាព្រំដែនជាមួយប្រទេសជិតខាងដោយសន្តិវិធី; ការទប់ ស្កាត់ដោយជោគជ័យនូវចលនាបដិវត្តន៍ពណ៌; ការពង្រឹងស្ថិរភាពនយោបាយ, នីតិរដ្ឋ និង លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរីពហុបក្ស; ការលើកកម្ពស់ការគោរពសិទ្ធិ និង សេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្ស; ការសម្រេចបាននូវការបោះឆ្នោតដោយជោគជ័យ, ទាំងសកល និង អសកល, និង ទាំងថ្នាក់ជាតិ និង ថ្នាក់ក្រោមជាតិ, ជាបន្តបន្ទាប់ ប្រកបដោយភាពសេរី ត្រឹមត្រូវ និង យុត្តិធម៌; និង ការពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់ ក៏ដូចជាសន្តិសុខ និង សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ តាមរយៈការអនុវត្តប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនូវគោលនយោបាយ **«ភូមិ- ឃុំមានសុវត្ថិភាព»** ព្រមទាំងការទប់ស្កាត់ និង បង្ក្រាបដោយជោគជ័យនូវបទល្មើសព្រហ្ម-ទណ្ឌគ្រប់ប្រភេទ រួមបញ្ចូលទាំងការប្រយុទ្ធប្រឆាំងភេរវកម្ម និង ហិរញ្ញប្បទានភេរវកម្ម, ការប្រយុទ្ធប្រឆាំងសកម្មភាពខុសច្បាប់ពាក់ព័ន្ធគ្រឿងញៀន ការជួញដូរមនុស្ស និង ឧក្រិដ្ឋកម្មឆ្លងដែនគ្រប់ប្រភេទ ។

ទន្ទឹមនឹងសមិទ្ធផល និង ជោគជ័យខាងលើ, កម្ពុជានៅបន្តជួបប្រទះនូវបញ្ហាប្រឈមមួយចំនួន ដូចជា : ការបន្តប៉ុនប៉ងរបស់បរទេសក្នុងការជ្រៀតជ្រែកចូលកិច្ចការផ្ទៃក្នុងកម្ពុជា និង ការចិញ្ចឹមចិត្តផ្តួលរំលំរាជរដ្ឋាភិបាលស្របច្បាប់ តាមរយៈបដិវត្តន៍ពណ៌, ការបន្តពង្រឹងបរិយាកាសនីតិរដ្ឋ និង ប្រក្រតីភាពក្នុងការប ំពេញមុខងារនៃស្ថាប័នសាធារណៈ, ការបន្តកសាងព្រំដែនសន្តិភាព និង សហប្រតិបត្តិការ, ការបន្តទប់ស្កាត់ និង បង្ក្រាបបទល្មើស ព្រហ្មទណ្ឌគ្រប់ប្រភេទ, ការជួញដូរ និង ប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន, ការជួញដូរមនុស្ស និង អាជីវកម្មផ្លូវភេទ, អន្តោប្រវេសន៍ខុសច្បាប់, គ្រោះថ្នាក់ចរាចរណ៍ និង បទល្មើសតាមប្រព័ន្ធបច្ចេកវិទ្យា ។

រាជរដ្ឋាភិបាលនៃនីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភា នឹងផ្តោតអាទិភាពលើ ÷

ទី១- ការការពារអធិបតេយ្យជាតិ និង បូរណភាពទឹកដី មិនឱ្យបរទេសណាលូកដៃជ្រៀតជ្រែកកិច្ចការផ្ទៃក្នុងកម្ពុជា ជាដាច់ខាត, ព្រមទាំងការទប់ស្កាត់ និង ប្រឆាំងដាច់ខាត រាល់សកម្មភាពផ្សេងៗដែលពាក់ព័ន្ធនឹងបដិវត្តន៍ពណ៌ ឬ ការញុះញង់ណាមួយ ដើម្បីធ្វើសកម្មភាពខុសច្បាប់ បង្កអស្ថិរភាពនយោបាយ ឬ ចលាចលក្នុងសង្គម ។

ទី២- ការបន្តពង្រឹងនីតិរដ្ឋ លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ វប្បធម៌សន្តិភាព សីលធម៌សង្គម ការគោរពសិទ្ធិ និង សេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្ស, និង ការបន្តពង្រឹងបរិយាកាស និង ប្រក្រតីភាពក្នុងការបំពេញមុខងារនៃស្ថាប័នសាធារណៈ ។

ទី៣- ការបន្តដោះស្រាយបញ្ហាព្រំដែនគោក និង ទឹកជាមួយប្រទេសជិតខាង ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានច្បាប់អន្តរជាតិ រួមជាមួយនឹងការបន្តរៀបចំ និង ជំរុញអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍតំបន់ព្រំដែន ជាព្រំដែនសន្តិភាព មិត្តភាព និង សហប្រតិបត្តិការ ទន្ទឹមនឹងការបន្តប្រកាន់ខ្ជាប់នូវគោលការណ៍មិនអនុញ្ញាតឱ្យប្រើប្រាស់ទឹកដីកម្ពុជា ដើម្បីប្រឆាំងនឹងប្រទេសជិតខាង ។

ទី៤- ការទប់ស្កាត់ និង បង្រ្កាបបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌគ្រប់ប្រភេទ រួមទាំងការប្រយុទ្ធប្រឆាំងភេរវកម្ម និង ហិរញ្ញប្បទានភេរវកម្ម, ការប្រឆាំងការសម្អាតប្រាក់, ការប្រយុទ្ធប្រឆាំងសកម្មភាពខុសច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការជួញដូរ និង ប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន, ការប្រយុទ្ធប្រឆាំងសកម្មភាពខុសច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងអំពើជួញដូរមនុស្ស និង អាជីវកម្មផ្លូវភេទ, ក៏ដូចជាការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មឆ្លងដែនគ្រប់ប្រភេទផ្សេងទៀត ព្រមជាមួយនឹងការបន្តជំរុញអនុវត្ត **«គោលនយោបាយភូមិ-ឃុំមានសុវត្ថិភាព»** ។

ទី៥- ការបន្តពង្រឹងសុវត្ថិភាពចរាចរណ៍ និង សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ

រួមទាំងការលុបបំបាត់ប៉ុស្តិ៍ត្រួតពិនិត្យមិនស្របច្បាប់ និង លុបបំបាត់រថយន្តដឹក-ជញ្ជូនធំៗ ដែលកែច្នៃខុសបច្ចេកទេសនៃបទដ្ឋានក្នុងការដឹកជញ្ជូនដែលនាំឱ្យមានការខូចខាតដល់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធផ្លូវថ្នល់ និង ការបង្កគ្រោះថ្នាក់ចរាចរណ៍ញឹក-ញាប់ ។

ទី៦- ការបន្តពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់សញ្ជាតិ និង ច្បាប់អន្តោប្រវេសន៍តាមរយៈការទប់ស្កាត់លំហូរជនអន្តោប្រវេសន៍ នៅតាមព្រំដែនគោក អាកាស-យានដ្ឋាន និង ព្រំដែនទឹក ជាមួយនឹងការស្រាវជ្រាវរកជនអន្តោប្រវេសន៍ខុសច្បាប់ដែលកំពុងរស់នៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដើម្បីបញ្ជូនចេញទៅប្រទេសដើមវិញ ។

ទី៧- ការពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់ និង កសាងសមត្ថភាព ដើម្បីទប់ស្កាត់បទល្មើសតាមប្រព័ន្ធបច្ចេកវិទ្យា ។

ទី២. បរិយាកាសអំណោយផល សម្រាប់ធុរកិច្ច ការវិនិយោគ និង ការ-អភិវឌ្ឍ

បរិយាកាសអំណោយផលសម្រាប់ធុរកិច្ច ការវិនិយោគ និង ការអភិវឌ្ឍរួមមាន ៖ ស្ថិរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច, ភាពងាយស្រួលក្នុងការបង្កើតធុរកិច្ច និង បរិយា-កាសប្រកួតប្រជែងប្រកបដោយយុត្តិធម៌ ។ ក្នុងការអនុវត្ត **យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ** ទាំង ៣ ដំណាក់កាល, កម្ពុជាសម្រេចបានការធានានូវបរិយាកាសកំណើនខ្ពស់ និង ស្ថិរភាពល្អប្រសើរផ្នែកម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច ព្រមទាំងបានកែលម្អបរិយាកាសធុរកិច្ច និង រៀបចំបាននូវមូលដ្ឋានចាំបាច់ក្នុងការធានាការប្រកួតប្រជែងដោយស្មើភាព ។ ក្នុងដំណាក់កាលទី ៤ នេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងបន្តកែលម្អបរិយាកាសនេះថែមទៀតដោយផ្តោតលើការធានាការគ្រប់គ្រងម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចដោយប្រុងប្រយ័ត្ន, ការកាត់

បន្ថយចំណាយ និង ពេលវេលា ក្នុងការបង្កើតធុរកិច្ចទៅតាមប្រភេទ និង ទីតាំង និង ការពង្រឹងបរិយាកាសសម្រួលដល់ការធ្វើពាណិជ្ជកម្ម ។

ក្នុងនីតិកាលកន្លងទៅ, រាជរដ្ឋាភិបាលទទួលបានជោគជ័យក្នុងការរក្សាស្ថានភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច ដោយសម្រេចបានកំណើនមធ្យមក្នុងរង្វង់ប្រមាណ ៧% ក្នុងមួយឆ្នាំ ដែលតាមរយៈនេះ កម្ពុជាបានក្លាយខ្លួនជាប្រទេសមានចំណូលមធ្យមកម្រិតទាបកាលពីឆ្នាំ ២០១៦ ។ អត្រាអតិផរណាត្រូវបានរក្សាឱ្យស្ថិតក្នុងកម្រិតទាប និង អាចគ្រប់គ្រងបាន ខណៈដែលអត្រាប្តូរប្រាក់បន្តមានស្ថិរភាពក្នុងរង្វង់ ៤០៥០ រៀល ក្នុងមួយដុល្លារអាមេរិក ។ ទន្ទឹមនេះ, ទុនវិនិយោគដែលត្រូវបានអនុម័តចាប់ពីឆ្នាំ ២០១៣ មកដល់ ២០១៧ មានទំហំសរុប ២៣,៣ ប៊ីលានដុល្លារអាមេរិក ដែលបញ្ជាក់ពីទំនុកចិត្តខ្ពស់របស់វិនិយោគិន មកលើបរិយាកាសវិនិយោគរបស់កម្ពុជា ។

ក្នុងរយៈពេលមធ្យម, បញ្ហាប្រឈម ដូចជា ៖ ការកើនថ្លៃប្រេង, សង្គ្រាមពាណិជ្ជកម្ម, ការបង្កើនអត្រាការប្រាក់ និង កំណើនយឺតនៃសេដ្ឋកិច្ចប្រទេសអភិវឌ្ឍជាដើម អាចនឹងបង្កការប៉ះពាល់ដល់ការរក្សាស្ថិរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច ។ ជារួម, ប្រតិបត្តិការធុរកិច្ច ដែលត្រូវការពេលវេលាយូរ នីតិវិធីស្មុគស្មាញ ច្រំដែល មិនច្បាស់លាស់ និង មិនអាចប៉ាន់ប្រមាណបាន នៅបន្តជាបញ្ហាប្រឈមសម្រាប់បរិស្ថានធុរកិច្ចនៅកម្ពុជានៅឡើយ ។ លើសពីនេះ, កម្ពុជានៅមានលទ្ធភាពច្រើនថែមទៀតក្នុងការសម្រួលដល់ការធ្វើពាណិជ្ជកម្ម, ទាំងក្នុងស្រុក និង អន្តរជាតិ ។

សម្រាប់នីតិកាលទី ៦ នេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងផ្តោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការបន្តអនុវត្តគោលនយោបាយម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច ដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ដោយប្រកាន់យកនូវការផ្សំនៃគោលនយោបាយហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ គោលនយោបាយរូបិយវត្ថុ និង ការកែទម្រង់រចនាសម្ព័ន្ធ ដែលមានលក្ខណៈបុរេសកម្ម

តែប្រយ័ត្នប្រយែង, ដើម្បីធានាឱ្យបាននូវស្ថិរភាពកំណើន អតិផរណាទាប ស្ថិរភាព អត្រាប្តូរប្រាក់ និង ជំរុញការវិនិយោគ ។

ទី២- ការរៀបចំនូវយន្តការគ្រប់គ្រងវិបត្តិ និង ហានិភ័យផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ដែលអាចកើនឡើងក្នុងវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ, ទាំងវិស័យធនាគារ និង វិស័យមិនមែន ធនាគារ, ទាំងវិស័យអចលនទ្រព្យ និង ក្នុងវិស័យដទៃផ្សេងទៀត ។

ទី៣- ការជំរុញបញ្ចប់ការធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់ស្តីពីវិនិយោគ និង ការ-ជំរុញការអនុវត្តច្បាប់នេះ រួមទាំងច្បាប់ស្តីពីតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេសផង ឱ្យមាន ប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់ ។

ទី៤- ការជំរុញរៀបចំការកែទម្រង់ប្រព័ន្ធពន្ធដារគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ និង ស៊ី-ជម្រៅ រួមទាំងការរៀបចំច្បាប់ស្តីពីសារពើពន្ធថ្មីផង ដោយឈរលើគោលការណ៍ បង្កើនប្រសិទ្ធភាពប្រមូលចំណូលថវិកាជាតិ, ធានាបាននូវបរិយាកាសប្រកួតប្រជែង ដោយតម្លាភាព គណនេយ្យភាព ស្មើភាព និង យុត្តិធម៌, លើកទឹកចិត្តដល់សកម្ម-ភាពសេដ្ឋកិច្ច ធុរកិច្ច និង ការវិនិយោគ, ព្រមទាំងធានាបាននូវសមធម៌សង្គម ។

ទី៥- ការរៀបចំ និង ជំរុញអនុវត្តនូវយន្តការសម្រួលដល់ការបង្កើតធុរកិច្ច ថ្មី ដោយកាត់បន្ថយពេលវេលានៃការចុះបញ្ជី ការស្នើសុំអាជ្ញាប័ណ្ណ និង នីតិវិធី ពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗទៀត ព្រមទាំងរៀបចំកែលម្អនូវសេវាសាធារណៈដែលបម្រើធុរជន ឬ ដំណើរការធុរកិច្ច ។

ទី៦- ការបន្តជំរុញកិច្ចសម្រួលពាណិជ្ជកម្ម ដោយបញ្ចប់នូវការរៀបចំប្រព័ន្ធ បញ្ជរជាតិតែមួយ (National Single Window), ការកែលម្អយន្តការត្រួតពិនិត្យ នៅតាមព្រំដែនឱ្យស្ថិតក្នុងកម្រិតអប្បបរមា, និង ការបន្តកាត់បន្ថយនីតិវិធី ដែល មិនចាំបាច់ និង ជាឧបសគ្គដល់ពាណិជ្ជកម្ម ។

ទី៣. ការពង្រឹងភាពជាម្ចាស់ ភាពជាដៃគូក្នុងការអភិវឌ្ឍ និង សហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ

ថ្វីត្បិតតែសមត្ថភាពហិរញ្ញវត្ថុរបស់កម្ពុជាផ្ទាល់សម្រាប់ជំរុញការអភិវឌ្ឍប្រទេសមានការកើនឡើងជាច្រើនក្តី, ក៏ជំនួយផ្នែកបច្ចេកទេស និង ហិរញ្ញប្បទានសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ នៅតែមានសារៈសំខាន់ ជាពិសេសចំពោះគម្រោងវិនិយោគធំៗ និង មានភាពស្មុគស្មាញ ។ ក្នុងន័យនេះ, កម្ពុជាត្រូវពង្រឹងភាពជាម្ចាស់ក្នុងភាពជាដៃគូសន្ទនាផ្នែកគោលនយោបាយ, ទាំងជាមួយនឹងដៃគូអភិវឌ្ឍផ្លូវការ, វិស័យឯកជន, និង អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល, ក្នុងបេសកកម្មជំរុញការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គមទៅមុខ ប្រកបដោយចីរភាព និង គ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៥ នៃរដ្ឋសភា កន្លងមកនេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលបានដាក់ឱ្យអនុវត្ត **«យុទ្ធសាស្ត្រស្តីពីកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអភិវឌ្ឍ និង ភាពជាដៃគូឆ្នាំ ២០១៤- ២០១៨»** ដោយបានកំណត់គោលការណ៍ និង ឧបករណ៍មួយចំនួនសម្រាប់ជាមូលដ្ឋាន ក្នុងការពង្រីកភាពជាដៃគូក្នុងកិច្ចអភិវឌ្ឍប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ព្រមទាំងបានបង្កើន និង ពង្រឹងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ ជាមួយស្ថាប័នអន្តរជាតិនានា និង ជាមួយបណ្តាប្រទេសជាមិត្តចំនួន ១៩៨ ប្រទេស ដែលក្នុងនោះ កម្ពុជាមានស្ថានឯកអគ្គរាជទូត និង មានស្ថានបេសកកម្មអចិន្ត្រៃយ៍ប្រចាំនៅបរទេស សរុបចំនួន ៣៨ ។ ក្នុងកម្រិតអាស៊ាន និង រវាងដៃគូសន្ទនារបស់អាស៊ាន, កម្ពុជាបានធ្វើការងារយ៉ាងសកម្មជាមួយនឹងប្រទេសសមាជិកអាស៊ានទាំងអស់ ដើម្បីសម្រេចបាននូវគោលដៅរបស់អាស៊ានជាសហគមន៍មួយ ដែលផ្អែកលើវិធានច្បាប់ ដោយយកចិត្តទុកដាក់លើប្រជាជន និង យកប្រជាជនជាស្នូល ។ គិតចាប់ពីឆ្នាំ ២០០៨ មក, កម្ពុជាកៀរគរធនធានហិរញ្ញប្បទានសហប្រតិបត្តិការបានជាមធ្យមប្រមាណជាង ១ ប៊ីលានដុល្លារអាមេរិក

ក្នុងមួយឆ្នាំ ។ លើសពីនេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលបានសម្រេចដាក់ឱ្យអនុម័ត**«ច្បាប់ស្តីពីសមាគម និង អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល»** ដើម្បីបង្កើតបរិយាកាសភាពជាដៃគូប្រកបដោយសុខដុមនីយកម្ម ។

បញ្ហាប្រឈមក្នុងរយៈពេលមធ្យម រួមមាន ៖ ការធ្លាក់ចុះនៃហិរញ្ញប្បទានឥតសំណងដែលត្រូវជំនួសដោយកម្ចីសម្បទាន, ការពង្រឹងសមត្ថភាពក្នុងការគ្រប់គ្រង និង ការបង្កើនប្រសិទ្ធភាពនៃហិរញ្ញប្បទានសហប្រតិបត្តិការ, ការបន្តពង្រីក និង ពង្រឹងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ ព្រមទាំងការលើកកម្ពស់សកម្មភាពកម្ពុជាក្នុងអង្គការសហប្រជាជាតិ អាស៊ាន និង អង្គការអន្តរជាតិផ្សេងទៀត ដើម្បីបង្កើតកាលានុវត្តភាពផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច និង លើកស្ទួយកិត្យានុភាពជាតិ ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងផ្តោតអាទិភាពលើ ÷

ទី១- ការបន្តពង្រឹងភាពជាដៃគូប្រកបដោយបរិយាប័ន្ន ជាមួយបណ្តាគូអង្គអភិវឌ្ឍ ដើម្បីកៀរគរធនធានហិរញ្ញប្បទានពីគ្រប់ប្រភព យកមកបម្រើឱ្យកិច្ចប្រឹងប្រែងសម្រេចឱ្យបាននូវគោលដៅអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាពឆ្នាំ ២០៣០ ដោយឈរលើគោលការណ៍ភាពជាម្ចាស់ និង ភាពជាអ្នកដឹកនាំរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ។

ទី២- ការរៀបចំ និង អនុវត្ត**«យុទ្ធសាស្ត្រស្តីពីកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអភិវឌ្ឍ និង ភាពជាដៃគូឆ្នាំ ២០១៩-២០២៣»** ដើម្បីពង្រឹងភាពជាម្ចាស់របស់រាជរដ្ឋាភិបាល, លើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាព ស័ក្តិសិទ្ធភាព និង ចីរភាពនៃការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ, អភិវឌ្ឍយន្តការគណនេយ្យភាពសង្គម, ព្រមទាំងពង្រឹងសមត្ថភាពស្ថាប័ន និង ធនធានមនុស្ស ក្នុងបរិការណ៍ដែលកម្ពុជាសម្រេចបាននូវគោលដៅប្រកបដោយមហិច្ឆតា ជាប្រទេសមានចំណូលមធ្យមកម្រិតទាប ហើយកំពុងតែរៀបចំខ្លួនឈានទៅចាកចេញពីក្រុមប្រទេសមានការអភិវឌ្ឍតិចតួច ។

ទី៣- ការបន្តចូលរួមយ៉ាងសកម្មក្នុងកិច្ចការតំបន់ និង ពិភពលោក ដើម្បីបង្កើនកាលានុវត្តភាពសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍប្រទេស ពិសេសទាក់ទាញនូវទំនុកចិត្តមកលើសុខសន្តិភាព សុវត្ថិភាព និង បរិស្ថានវិនិយោគរបស់កម្ពុជា ក៏ដូចជា ដើម្បីគោលដៅនៃការលើកកម្ពស់កិត្យានុភាពរបស់កម្ពុជាផងដែរ ។

ទី៤- ការបន្តអនុវត្តនូវការប្ដេជ្ញានានា ដែលកម្ពុជាបានឯកភាពនៅក្នុងវេទិកាអន្តរជាតិស្ដីពីស័ក្ដិសិទ្ធភាពក្នុងកិច្ចអភិវឌ្ឍ ព្រមជាមួយនឹងការបន្តពង្រឹងការអនុវត្តយន្តការពិគ្រោះយោបល់ដែលមានស្រាប់ សម្រាប់ពិភាក្សាលើប្រធានបទនានា ពាក់ព័ន្ធនឹងការអភិវឌ្ឍប្រទេសជាតិ ។

ទី៥- ការបន្តពង្រឹងភាពជាដៃគូជាមួយអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល តាមរយៈការពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់ស្ដីពីសមាគម និង អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ដើម្បីលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាព តម្លាភាព និង គណនេយ្យភាពនៃកិច្ចសហប្រតិបត្តិការនេះ ។

ទី៦- ការបន្តពង្រឹងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ និង ការបង្កើតបន្ថែមនូវយន្តការថ្មីៗ ដើម្បីទាក់ទាញការវិនិយោគថែមទៀត, ទាំងពីវិស័យឯកជន និងពីស្ថាប័នអភិវឌ្ឍផ្លូវការ, ក៏ដូចជាដើម្បីអភិវឌ្ឍវិស័យពាណិជ្ជកម្ម, ជំរុញការធ្វើពិពិធភាវូបនីយកម្មឧស្សាហកម្ម និង កសិកម្ម ដែលផ្ដល់តម្លៃបន្ថែមខ្ពស់ ។

ទី៤. ការពង្រឹងសមត្ថភាពកម្ពុជា ដើម្បីបន្តជំរុញសមាហរណកម្មខ្លួនចូលក្នុងសេដ្ឋកិច្ចតំបន់ និង ពិភពលោក

ការធ្វើសមាហរណកម្មខ្លួន ចូលក្នុងសេដ្ឋកិច្ចតំបន់ និង ពិភពលោក គឺជាយុទ្ធសាស្ត្រដ៏សំខាន់សម្រាប់ជំរុញការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ។ ក្នុងនីតិកាលទី ៥ នៃរដ្ឋសភាកន្លងមកនេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលបានសម្រេចលទ្ធផលធំៗជាច្រើន ដូចជា : ការចូលរួមជាសមាជិកនៃ«**សហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន**» ដែលជាតំបន់ពាណិជ្ជ-

កម្មសេរីមានប្រជាជនសរុប ៦២២ លាននាក់ និង ជាភាគីហត្ថលេខីមួយនៃកិច្ច-ព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មសេរីរវាងអាស៊ាន និង ប្រទេស ឬ តំបន់ដៃគូ; ការបង្កើនការតភ្ជាប់ខាងផ្នែកហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវន្ត និង អរូបវន្ត ជាមួយនឹងប្រទេសក្នុងតំបន់; ការកែលម្អជាលំដាប់នូវក្របខណ្ឌគតិយុត្ត និង ស្ថាប័ន; និង ការធ្វើពិពិធកម្មទីផ្សារ ជាដើម ។ កម្ពុជាបានចូលរួមក្នុងគំនិតផ្តួចផ្តើម**«ខ្សែក្រវាត់មួយ- ផ្លូវមួយ»** ដែលមានសក្តានុពលខ្ពស់ក្នុងការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម, សហគ្រាសធុនតូច និង មធ្យម, វិស័យទេសចរណ៍, វិស័យហិរញ្ញវត្ថុ និង ធនាគារ និង វិស័យសេវាផ្សេងទៀត ។ ទន្ទឹមនេះ, ទាំងក្នុងក្របខណ្ឌទ្វេភាគី និង ក្របខណ្ឌអាស៊ាន, កម្ពុជាបានពង្រឹងទំនាក់ទំនងធុរកិច្ចយ៉ាងសកម្ម តាមរយៈការចូលរួមក្នុងវេទិកាធុរកិច្ច ការតាំងពិព័រណ៍ និង ការចាប់ដៃគូអាជីវកម្មនានា ។ កិច្ចប្រឹងប្រែងទាំងអស់នេះបានផ្តល់ផលជាកំណើននៃសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ច ពាណិជ្ជកម្ម និង ការវិនិយោគ ដែលបានបង្កើតការងារសម្រាប់ប្រជាជនរាប់ម៉ឺននាក់ ។

ការវិវត្តនៃភូមិសាស្ត្រនយោបាយថ្មីៗនេះ បានធ្វើឱ្យតួនាទីអង្គការពាណិជ្ជ-កម្មពិភពលោកមានភាពមិនច្បាស់លាស់ និង ទន់ខ្សោយ ហើយបង្កើតនូវការមិនសូវយកចិត្តទុកដាក់លើជំហរមជ្ឈភាពរបស់អាស៊ាន ក្នុងការបង្កើតតំបន់ពាណិជ្ជ-កម្មសេរីជាមួយទីផ្សារសំខាន់ៗនៅក្រៅតំបន់ ។ លើសពីនេះ, ការចាកចេញរបស់កម្ពុជាពីឋានៈប្រទេសដែលមានកម្រិតអភិវឌ្ឍតិចតួចនៅក្នុងពេលខាងមុខ ក៏នឹងបណ្តាលឱ្យបាត់បង់នូវភាពអនុគ្រោះ ព្រមទាំងអត្ថប្រយោជន៍នានា នៅក្នុងការ-អនុវត្តកិច្ចព្រមព្រៀង និង កាតព្វកិច្ចផ្សេងៗ ដែលកម្ពុជាកំពុងតែមានក្នុងពេលបច្ចុប្បន្នផងដែរ ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី, ក្របខណ្ឌពាណិជ្ជកម្មនៅក្រោមអង្គការពាណិជ្ជកម្មពិភពលោក និង អាស៊ាន នៅតែមានសារៈសំខាន់សម្រាប់កម្ពុជា ។

យ៉ាងណាក៏ដោយ, តទៅមុខ, កម្ពុជាមិនត្រឹមតែត្រូវបន្តខិតខំរក្សាឱ្យបាននូវទីផ្សារនាំចេញដែលខ្លួនមាន ក្នុងពេលបច្ចុប្បន្នប៉ុណ្ណោះទេ, ប៉ុន្តែ ថែមទាំងត្រូវប្រឹងប្រែងបើកច្រកចូលទីផ្សារ សម្រាប់ការនាំចេញឱ្យកាន់តែធំទូលាយថែមទៀត ដោយផ្អែកលើកិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មសេរីដែលមានលក្ខណៈអចិន្ត្រៃយ៍ (ជា- ជាងពឹងផ្អែកលើការអនុគ្រោះពាណិជ្ជកម្មក្នុងលក្ខណៈទ្វេភាគី ដែលអាចនឹងងាយបាត់បង់ទៅវិញ) ដើម្បីបង្កើនទំហំនៃវិមាត្រសេដ្ឋកិច្ចដែលជាចលករដ៏ចម្បងមួយសម្រាប់ជំរុញលើកកម្ពស់កំណើនប្រកបដោយចីរភាព ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងផ្តោតអាទិភាពលើ ÷

ទី១- ការបន្តខិតខំបំពេញនូវកាតព្វកិច្ចសេសសល់នានា ក្នុងក្របខណ្ឌអង្គការពាណិជ្ជកម្មពិភពលោក សហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន និង ក្របខណ្ឌទ្វេភាគី ជាពិសេសការតភ្ជាប់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវន្ត និង អរូបវន្ត, ព្រមទាំងការកែលម្អក្របខណ្ឌគតិយុត្ត ក៏ដូចជាការកសាងសមត្ថភាពស្ថាប័ន និង មនុស្ស ដើម្បីទាញយកចំណេញឱ្យបានអតិបរមាពីសមាហរណកម្ម និង ពីការលើកកម្ពស់លំហូរពាណិជ្ជកម្ម និង ការវិនិយោគ នៅក្នុងតំបន់ និង ពិភពលោក ។

ទី២- ការជំរុញបង្កើតតំបន់ពាណិជ្ជកម្មសេរីទ្វេភាគីជាមួយដៃគូពាណិជ្ជ- កម្មសំខាន់ៗ និង បង្កើតតំបន់ពាណិជ្ជកម្មសេរីពហុភាគីជាមួយនឹងតំបន់សំខាន់ៗ ដូចជា : អឺរ៉ាស៊ី សហគមន៍អឺរ៉ុប ព្រមទាំងកិច្ចព្រមព្រៀងភាពដៃគូសេដ្ឋកិច្ចគ្រប់- ជ្រុងជ្រោយ (RCEP) និង កិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មសេរីផ្សេងទៀត ។

ទី៣- ការបន្តពង្រឹងការតភ្ជាប់ផ្នែកធុរកិច្ច ដោយរៀបចំឱ្យមានវេទិកាដំណើរទស្សនកិច្ច ឬ ការតាំងបង្ហាញផលិតផល សំដៅលើកកម្ពស់ការចាប់ដៃគូពាណិជ្ជកម្ម និង ការស្វែងយល់អំពីតម្រូវការទីផ្សារ ព្រមជាមួយនឹងការបន្តជំរុញ

ពិពិធកម្មទីផ្សារនាំចេញ ។

ទី៤- ការបន្តជំរុញការចូលរួមដោយសកម្មរបស់កម្ពុជា ក្នុងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ និង គំនិតផ្តួចផ្តើម ក្នុងផ្នែកសមាហរណកម្មសេដ្ឋកិច្ច នៅកម្រិតអន្តរជាតិ តំបន់ និង ទ្វេភាគី ។

ទី៥- ការជំរុញកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ និង ការសម្របសម្រួលរវាងក្រសួង - ស្ថាប័នរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល និង គ្រប់តួអង្គអភិវឌ្ឍផ្សេងទៀត ក្នុងគោលដៅពង្រឹងសមត្ថភាព និង ប្រព័ន្ធជាតិ ដើម្បីកែលម្អនូវការផ្តល់សេវា និង ពង្រឹងភាពប្រកួតប្រជែងរបស់កម្ពុជា ។

ទី៦- ការបន្តកសាងសមត្ថភាព សម្រាប់ការតាមដាននិន្នាការពាណិជ្ជកម្មនៅគ្រប់វិស័យ ។

២.៣. ចតុកោណយុទ្ធសាស្ត្រទាំងបួន

ចតុកោណទី ១. ការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស

ការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស ត្រូវបានចាត់ទុកជាអាទិភាពនៃការអនុវត្ត **យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ** នៅគ្រប់ដំណាក់កាល, ពិសេសបានក្លាយជាអាទិភាពទី ១ នៅក្នុងដំណាក់កាលទី ៣ និង ទី ៤ នេះ, សំដៅលើកកម្ពស់ចំណេះដឹងជំនាញ-វិជ្ជាជីវៈ សមត្ថភាព សហគ្រិនភាព ការច្នៃប្រឌិត នវានុវត្តន៍ គុណធម៌ សីលធម៌ មនសិការស្នេហាជាតិ និង ស្មារតីទទួលខុសត្រូវ, សុខភាពល្អ និង កាយសម្បទារឹងមាំ, តួនាទីស្ត្រី និង កិច្ចគាំពារសង្គម។ ក្នុងន័យនេះ, ការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្សក្នុងនីតិកាលទី ៦ នឹងបន្តផ្តោតលើ : ១). ការពង្រឹងគុណភាពវិស័យអប់រំ វិទ្យាសាស្ត្រ និង បច្ចេកវិទ្យា; ២). ការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញបច្ចេកទេស; ៣). ការលើកកម្ពស់សេវាសុខភាពសាធារណៈ និង អាហារូបត្ថម្ភ; និង ៤). ការពង្រឹង

សមភាពយេនឌ័រ និង ការគាំពារសង្គម ។

មុំទី១. ការពង្រឹងគុណភាពវិស័យអប់រំ វិទ្យាសាស្ត្រ និង បច្ចេកវិទ្យា

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្ររបស់រាជរដ្ឋាភិបាល គឺអភិវឌ្ឍ **«ប្រព័ន្ធអប់រំប្រកបដោយគុណភាព សមធម៌ និង បរិយាប័ន្ន»** ដោយផ្តោតសំខាន់លើវិទ្យាសាស្ត្រ និង បច្ចេកវិទ្យា, ការតម្រង់ទិសសម្រាប់ទីផ្សារការងារ និង ការយកចិត្តទុកដាក់លើការអប់រំកាយ សម្រាប់ទ្រទ្រង់ការអភិវឌ្ឍសង្គម- សេដ្ឋកិច្ចជាតិ ។

ជាលទ្ធផល, រាជរដ្ឋាភិបាលសម្រេចបានសមិទ្ធផលសំខាន់ៗ ជាអាទិ៍: អត្រាចូលរៀនខ្ពស់នៅកម្រិតបឋមសិក្សា, ការលើកកម្ពស់គុណភាព និង តម្លៃនៃការអប់រំ, ការធ្វើទំនើបកម្មប្រព័ន្ធអប់រំ ដូចជា: ការបញ្ចូលមុខវិជ្ជា STEM ក្នុងកម្មវិធីសិក្សា និង សៀវភៅសិក្សាគោល, ការរៀបចំបរិស្ថានសិក្សា និង ការរៀបចំឱ្យមានសាលាជំនាន់ថ្មី, ការពង្រឹងអធិការកិច្ចវិស័យអប់រំ និងការកែទម្រង់ឧត្តមសិក្សា, ព្រមទាំងការរៀបចំ និង អនុវត្តផែនការគោលសម្រាប់ការអប់រំបច្ចេកទេសនៅវិទ្យាល័យចំណេះទូទៅ និង បច្ចេកទេស ពិសេសលើមុខជំនាញអគ្គិសនី អេឡិចត្រូនិក មេកានិក បសុវប្បកម្ម និង ក្សេត្រសាស្ត្រ ។

ទន្ទឹមនឹងសមិទ្ធផលខាងលើ, កម្ពុជាក៏នៅជួបបញ្ហាប្រឈមមួយចំនួន ជាអាទិ៍: លទ្ធផលនៃការសិក្សានៅគ្រប់កម្រិត នៅមិនទាន់បានល្អតាមការរំពឹងចង់បាន, អត្រាសិស្សបោះបង់ការសិក្សានៅកម្រិតមធ្យមសិក្សានៅតែខ្ពស់, អភិបាលកិច្ចតាមសាលារៀននៅមានកម្រិត, វិសាលភាពគ្របដណ្តប់នៃការអប់រំបច្ចេកទេសនៅមានកម្រិត ហើយការចូលរួមពីវិស័យឯកជនក្នុងវិស័យអប់រំបច្ចេកទេសនៅមិនទាន់ទូលំទូលាយ, ការអប់រំមិនទាន់ឆ្លើយតបពេញលេញទៅនឹងទីផ្សារការងារ និង ការរស់នៅ, គុណភាពឧត្តមសិក្សានៅមានគម្លាតខ្ពស់ធៀបទៅនឹងតម្រូវការ និង

ស្តង់ដារតំបន់, ព្រមទាំងប្រសិទ្ធភាពនៃការគ្រប់គ្រង និង អភិបាលកិច្ចលើគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សានៅមានកម្រិត ។ លើសពីនេះ, វិស័យកីឡាក៏ត្រូវការនូវការពង្រឹងថែមទៀត, ទាំងការអប់រំកាយ និង ការត្រៀមខ្លួន ឆ្ពោះទៅធ្វើជាម្ចាស់ផ្ទះនៃការប្រកួតកីឡាស៊ីហ្គេមនៅឆ្នាំ ២០២៣ ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភានេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងផ្តោតអាទិភាពលើ ÷

ទី១- ការបន្តដំឡើងបៀវត្ស និង ប្រាក់លើកទឹកចិត្តផ្អែកតាមសមិទ្ធកម្មជូនគ្រូបង្រៀន និង បុគ្គលិកអប់រំ, ការលើកកម្ពស់សមត្ថភាពគ្រប់គ្រងរបស់នាយកសាលាដោយផ្សារភ្ជាប់សមិទ្ធកម្មទៅនឹងថវិកាសាលារៀន, ការបន្តលើកកម្ពស់គុណវុឌ្ឍិគ្រូបង្រៀន សមត្ថភាពបង្រៀន និង គន្លងអាជីពគ្រូបង្រៀន ដោយបង្កើនការបណ្ដុះ-បណ្តាល និង រឹត្បិតការគ្រូបង្រៀនយ៉ាងតិចកម្រិតបរិញ្ញាបត្រ, ការពង្រាយគ្រូបង្រៀនសមត្ថភាពខ្ពស់ ទៅតំបន់ខ្វះគ្រូបង្រៀន និង បង្កើតយន្តការជួយសិស្ស ដែលរៀនខ្សោយ ដោយលើកទឹកចិត្តតាមការជាក់ស្តែង, ការស្រាវជ្រាវ និង ការអភិវឌ្ឍវិធីសាស្ត្របង្រៀន និង រៀនតាមបែបថ្មី, ការបន្តអនុវត្តការកែទម្រង់ការប្រឡង និង ការវាយតម្លៃការសិក្សាឱ្យបានជាទៀងទាត់, ការបង្កើនការវិនិយោគលើសម្ភារសិក្សា ឧបករណ៍ពិសោធន៍ និង បរិក្ខារបង្រៀន ពិសេស ពង្រីកវិសាលភាព សាលាជំនាន់ថ្មី និងលើកកម្ពស់ការចូលរួមពីសហគមន៍ និង មាតាបិតាសិស្ស ។

ទី២- ការបន្តវិនិយោគលើការកសាងសាលាបឋមសិក្សាឱ្យបានដល់ភូមិ និង អនុវិទ្យាល័យឱ្យបានគ្រប់ឃុំតាមការចាំបាច់ផ្អែកលើស្ថានភាពសង្គម- សេដ្ឋកិច្ច, ការបន្តផ្តល់អាហារូបករណ៍ និង មធ្យោបាយទ្រទ្រង់ចាំបាច់ផ្សេងៗទៀត ដល់សិស្សក្រីក្រ សិស្សស្ថិតនៅតំបន់ជួបការលំបាក និង សិស្សមានពិការភាព, ការរៀបចំយុទ្ធនាការផ្សព្វផ្សាយទូទាំងប្រទេស អំពីសារៈប្រយោជន៍នៃការអប់រំកម្រិតមូលដ្ឋាន,

ការបង្កើនការវិនិយោគដើម្បីអភិវឌ្ឍកុមារតូច និង ការបន្តបង្កើតថ្នាក់មត្តេយ្យសិក្សាគ្រប់រូបភាព, ព្រមទាំងជំរុញការរៀបចំឱ្យមានប្រព័ន្ធបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មានតាមដានព័ត៌មានសិស្ស សំដៅផ្តល់កិច្ចអន្តរាគមន៍ឱ្យទាន់ពេលវេលាតាមគ្រប់មធ្យោបាយ ដើម្បីទប់ស្កាត់នូវការបោះបង់ការសិក្សារបស់សិស្សានុសិស្ស ។

ទី៣- ការពង្រឹងអធិការកិច្ចគ្រប់ជ្រុងជ្រោយលើការគ្រប់គ្រងសាលារៀន សំដៅធានាការបង្រៀនឱ្យបានពេញលេញទៅតាមកម្មវិធីសិក្សា និង បង្កើនគុណភាពអភិបាលកិច្ចសាលារៀន ដោយរៀបចំឱ្យមានយន្តការចូលរួមជាប្រចាំពីអ្នកពាក់ព័ន្ធ និង បង្កើតប្រអប់ទទួលព័ត៌មាន, រៀបចំប្រព័ន្ធពិនិត្យ និង តាមដានដំណើរការសាលារៀន ព្រមទាំងរៀបចំប្រព័ន្ធឆ្លើយតបប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និង ទាន់ពេលវេលាពីកម្រិតជាតិ ។ ទន្ទឹមនេះ, ការពិនិត្យឡើងវិញ និង ការពង្រឹងតួនាទីនៃយន្តការត្រួតពិនិត្យគុណភាពអប់រំនៅគ្រឹះស្ថានសិក្សាចំណេះទូទៅ ក៏នឹងត្រូវបានយកចិត្តទុកដាក់ផងដែរ ។

ទី៤- ការធ្វើបច្ចុប្បន្នភាព និង ការជំរុញការអនុវត្តផែនការគោលសម្រាប់ការអប់រំបច្ចេកទេសនៅមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ សំដៅបង្កើនការតម្រង់ទិសការសិក្សាទៅកាន់អាជីព និង ពង្រីកការអប់រំបច្ចេកទេសឱ្យមានវិសាលភាពគ្របដណ្តប់ទូទាំងប្រទេសតាមទស្សនាទាន **«ខេត្តមួយមានវិទ្យាល័យចំណេះទូទៅ និង បច្ចេកទេសមួយយ៉ាងតិច សម្រាប់រយៈពេលមធ្យម និង ស្រុកមួយមានវិទ្យាល័យចំណេះទូទៅ និង បច្ចេកទេសមួយយ៉ាងតិច សម្រាប់រយៈពេលវែង»** ព្រមទាំងលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការចូលរួមពីវិស័យឯកជន ជាពិសេសតាមយន្តការភាពជាដៃគូរវាងរដ្ឋ និង ឯកជន (PPP) ។

ទី៥- ការបង្កើនភាពឆ្លើយតបឱ្យកាន់តែពេញលេញនៃការអប់រំ ទៅនឹងទីផ្សារ

ការងារ និង ការរស់នៅ តាមរយៈទស្សនទាន **«យុវជនម្នាក់មានជំនាញមួយយ៉ាងតិចប្រចាំជីវិត»** ដោយរៀបចំកម្មវិធីបង្កើនគំនិតសហគ្រិនភាព និង ភាសាបរទេស, ពង្រឹងការអប់រំផ្នែក STEM ដោយបង្កើតឱ្យមានមជ្ឈមណ្ឌលអប់រំ និងវិទ្យាសាស្ត្រ, បន្តជំរុញកម្មវិធីបំណិនជីវិត ពិសេសកម្មវិធីយុវជនក្នុងភាពជាអ្នកដឹកនាំ, សីលធម៌ និង សុជីវធម៌ក្នុងការរស់នៅ, ការចូលរួមការងារសង្គម បរិស្ថាន និង ការអភិវឌ្ឍ ព្រមទាំងបន្តបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាកុមារ និង យុវជន ឱ្យបានគ្រប់សាលារៀន ។

ទី៦- ការរៀបចំក្របខណ្ឌកម្មវិធីសិក្សាគោលគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ រួមទាំងការបញ្ចូល STEM និង វិទ្យាសាស្ត្រសង្គមគន្លឹះៗ សម្រាប់ឧត្តមសិក្សាស្របទៅនឹងក្របខណ្ឌគុណវុឌ្ឍិជាតិ ស្តង់ដារតំបន់ និង អន្តរជាតិ; ការពង្រឹងយន្តការទទួលស្គាល់គុណភាពឧត្តមសិក្សា; ការបង្កើនចំនួនសាស្ត្រាចារ្យកម្រិតបណ្ឌិតប្រកបដោយគុណភាពនៅឧត្តមសិក្សា; ការបង្កើនការវិនិយោគលើឧត្តមសិក្សា និង ការបង្កើតក្របខណ្ឌគោលនយោបាយជាតិសំដៅអភិវឌ្ឍមូលនិធិអាហារូបករណ៍ និង ឥណទានសម្រាប់និស្សិតនៅឧត្តមសិក្សា; ការជំរុញការអភិវឌ្ឍសមត្ថភាព និង ធនធាន សម្រាប់គាំទ្រការរៀន ការបង្រៀន និង ការសិក្សាស្រាវជ្រាវ; ការបង្កើតមូលនិធិសិក្សាស្រាវជ្រាវ និង យន្តការលើកទឹកចិត្តការប្រកួតប្រជែងស្នាដៃ; ព្រមទាំងការបង្កើតក្របខណ្ឌគោលនយោបាយជាតិស្តីពីអភិបាលកិច្ច និង ការគ្រប់គ្រងឧត្តមសិក្សា ។

ទី៧- ការត្រៀមប្រកួតកីឡាស៊ីហ្គេម (SEA Games) ឆ្នាំ ២០២៣ ដោយបន្តអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធកីឡាសំខាន់ៗ, រៀបចំប្រភេទកីឡាអាទិភាព, បណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្វឹក និង បច្ចេកទេសកីឡាកម្រិតខ្ពស់, ពង្រឹងការបណ្តុះបណ្តាល និងការហ្វឹកហាត់កីឡាករ- កីឡាការិនីថ្នាល និង ជំរុញចលនា**«យុវជនម្នាក់ចេះកីឡា**

មួយប្រភេទយ៉ាងតិចប្រចាំជីវិត» និង រៀបចំវិទ្យាសាស្ត្រសុខាភិបាលកីឡា ដើម្បីគាំទ្រដំណើរការប្រកួតកីឡាស៊ីហ្គេម ។

មុំទី២. ការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញបច្ចេកទេស

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្ររបស់រាជរដ្ឋាភិបាល គឺសំដៅធានាថា **«យុវជនម្នាក់មានជំនាញមួយយ៉ាងតិចប្រចាំជីវិត»** ពិសេសដើម្បីជំរុញការអភិវឌ្ឍសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច ឱ្យឈានឡើងមួយកម្រិតទៀត ។ ការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញបច្ចេកទេសធ្វើឡើងក្នុងរូបភាពពីរ ដែលមានការផ្សារភ្ជាប់គ្នា គឺធនធានមនុស្សនៅក្នុងប្រព័ន្ធអបរំ និង ធនធានមនុស្សនៅក្រៅប្រព័ន្ធអប់រំ ឬ ក្នុងទីផ្សារការងារ ។

ក្នុងគោលដៅនេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលសម្រេចបានសមិទ្ធផលសំខាន់ៗ ជាអាទិ៍ : បានអនុវត្តគោលនយោបាយជាតិស្តីពីការអប់រំបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេស និងវិជ្ជាជីវៈឆ្នាំ ២០១៧-២០២៥; បានអនុវត្តក្របខណ្ឌគុណវុឌ្ឍិជាតិកម្ពុជា ស្តង់ដារជាតិសមត្ថភាព និង កម្មវិធីសិក្សាផ្អែកលើសមត្ថភាព, ក្របខណ្ឌទទួលស្គាល់ឆ្លងពីការអប់រំបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេស និងវិជ្ជាជីវៈ ទៅគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា; បានបង្កើតមជ្ឈមណ្ឌលគំរូសម្រាប់ការបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេសជាច្រើនកន្លែង និងបានរៀបចំទិវាជាតិអប់រំបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេស និង វិជ្ជាជីវៈ ។

ទន្ទឹមនេះ, កម្ពុជាក៏នៅមានបញ្ហាប្រឈមមួយចំនួន ជាអាទិ៍ : ការបណ្តុះ-បណ្តាលជំនាញបច្ចេកទេសកម្រិតមធ្យម និង កម្រិតខ្ពស់នៅមិនទាន់គ្រប់គ្រាន់; ការបង្កើនសមត្ថភាពជំនាញនៃកម្លាំងពលកម្មដើម្បីបង្កើនផលិតភាព នៅមិនទាន់ទូលំទូលាយ; ភាពមិនទាន់ឆ្លើយតបបានពេញលេញ, ទាំងផ្នែកមុខជំនាញ, កម្មវិធីសិក្សា, មនសិការ, វិជ្ជាជីវៈ និង គុណភាពនៃការបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេស, ទៅនឹងតម្រូវការទីផ្សារជាក់ស្តែង; និង ភាពនៅមានកម្រិតនៃការចូលរួមពីវិស័យឯកជន

ក្នុងការបណ្ដុះបណ្ដាលជំនាញបច្ចេកទេស និង វិជ្ជាជីវៈ ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងផ្ដោតអាទិភាពលើ ÷

ទី១- ការបន្តជំរុញការអនុវត្ត **«គោលនយោបាយជាតិស្ដីពីការអប់រំបណ្ដុះបណ្ដាលបច្ចេកទេស និង វិជ្ជាជីវៈ ឆ្នាំ ២០១៧-២០២៥»** សំដៅលើកកម្ពស់ការបណ្ដុះបណ្ដាលជំនាញបច្ចេកទេស ពិសេសកម្រិតមធ្យម និង កម្រិតខ្ពស់ ដល់យុវជន ដោយគ្របដណ្ដប់មុខវិជ្ជាពហុជំនាញ ដែលឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការទីផ្សារពលកម្ម, វិស័យឧស្សាហកម្ម និង ការចាប់ផ្ដើមធុរកិច្ចថ្មី ។

ទី២- ការបង្កើនកិច្ចសហការរវាងសាលារៀន និង សហគ្រាស ក្នុងការ-បណ្ដុះបណ្ដាល សំដៅបង្កើនសមត្ថភាពជំនាញបច្ចេកទេស និង ផលិតភាពរបស់កម្លាំងពលកម្ម ដែលកំពុងបម្រើការងារ និង ការរៀបចំកម្មវិធីគ្រប់គ្រងការផ្លាស់ប្ដូរជំនាញស្របតាមនិន្នាការផ្លាស់ប្ដូរនៃបច្ចេកវិទ្យាថ្មីៗ និង ជំរុញការអនុវត្ត**«មូលនិធិជាតិសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍជំនាញ»** ។

ទី៣- ការបន្តរៀបចំមជ្ឈមណ្ឌលបណ្ដុះបណ្ដាលជំនាញ តាមតម្រូវការជាក់ស្ដែងរបស់វិស័យនីមួយៗ ពិសេសគាំទ្រដល់ការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្ម ដោយមានកិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងរដ្ឋ វិស័យឯកជន និង អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ព្រមទាំងបង្កើនកិច្ចសហការជាក់លាក់រវាងគ្រឹះស្ថានបណ្ដុះបណ្ដាល និង សហគ្រាសក្នុងការបណ្ដុះបណ្ដាលជំនាញបច្ចេកទេស ដើម្បីពង្រឹងគុណភាព និង បង្កើនភាព-ឆ្លើយតបទៅនឹងសភាពការណ៍វិវឌ្ឍថ្មីៗ ។

ទី៤- ការធ្វើវិចារណកម្ម និង អភិវឌ្ឍគ្រឹះស្ថានបណ្ដុះបណ្ដាលជំនាញបច្ចេកទេស និង វិជ្ជាជីវៈ ក្នុងការផ្គត់ផ្គង់ជំនាញច្រើនប្រភេទ ឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការទីផ្សារពលកម្មផង និង ការចាប់ផ្ដើមធុរកិច្ចថ្មីផង ដោយមានកិច្ចសហការ

ជាមួយវិស័យឯកជន ។

ទី៥- ការតម្រង់ទិសវិជ្ជាជីវៈនៅតាមអនុវិទ្យាល័យ និង វិទ្យាល័យក្នុងប្រព័ន្ធអប់រំចំណេះទូទៅ និង ការបន្តបង្កើនការផ្សព្វផ្សាយអំពីសារៈសំខាន់ និង ភាពចាំបាច់អំពីជំនាញបច្ចេកទេស និង វិជ្ជាជីវៈ ក្នុងការកសាងអនាគតរបស់យុវជន គ្រួសារ និង ប្រទេសជាតិ ។

មុំទី៣• ការលើកកម្ពស់សេវាសុខភាពសាធារណៈ និង អាហារូបត្ថម្ភ

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្ររបស់រាជរដ្ឋាភិបាល គឺសំដៅលើកកម្ពស់សុខភាពប្រជាជន និង អាហារូបត្ថម្ភ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស កំណើនសេដ្ឋកិច្ច និង វឌ្ឍនភាពសង្គម ប្រកបដោយចីរភាព ។

ជាលទ្ធផលក្នុងកិច្ចការនេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលបានសម្រេចគោលដៅអភិវឌ្ឍសហស្សវត្ស ក្នុងការកាត់បន្ថយអត្រាមរណភាពមាតា ទារក និង កុមារ, ការកាត់បន្ថយការឈឺ និង ស្លាប់ ដោយសារជំងឺឆ្លង ដូចជា ជំងឺអេដស៍ គ្រុនចាញ់ និង របេង, និង ការលុបបំបាត់ជំងឺកញ្ជ្រិលទាំងស្រុងនៅឆ្នាំ ២០១៦ ។ ទន្ទឹមនេះ, អាយុកាលសង្ឃឹមរស់ជាមធ្យមរបស់ប្រជាជនបានកើនពី ៥៦,៧ ឆ្នាំ នៅឆ្នាំ ១៩៩៨ ដល់ ៧០,៦ ឆ្នាំ នៅឆ្នាំ ២០១៨ ។ ចំណាយប្រាក់ចេញពីហោប៉ៅរបស់ប្រជាជនលើការថែទាំសុខភាព ពិសេសប្រជាជនក្រីក្រ និង ក្រុមជនងាយរងគ្រោះ ត្រូវបានកាត់បន្ថយដោយសារការពង្រីកការគ្របដណ្តប់នៃប្រព័ន្ធគាំពារសង្គម មានជាអាទិ៍ មូលនិធិសមធម៌សុខាភិបាលសម្រាប់ប្រជាជនក្រីក្រ និង របបសន្តិសុខសង្គមផ្នែកថែទាំសុខភាព កាន់តែទូលាយដល់ប្រជាជនជាង ៣ លាននាក់ ។ វឌ្ឍនភាពនេះ, បានធ្វើឱ្យគ្រួសារដែលជួបភយន្តរាយនៃចំណាយលើការថែទាំសុខភាពថយចុះពី ៨,៨% នៃចំនួនគ្រួសារសរុប នៅឆ្នាំ ២០០៩ មកត្រឹម ៣,៧% នៅឆ្នាំ ២០១៦

និង គ្រួសារធ្លាក់ខ្លួនក្រ ដោយសារភយន្តរាយនៃចំណាយលើការថែទាំសុខភាពបាន ថយចុះពី ៥,៧% មកត្រឹម ១,៦% ក្នុងអំឡុងពេលដូចគ្នា ។

ទោះបីជាសម្រេចបាននូវសមិទ្ធផលធំៗដូចខាងលើ ក៏កម្ពុជានៅតែជួប បញ្ហាប្រឈមមួយចំនួន ជាអាទិ៍ : សេវាថែទាំសុខភាពបឋមនៅមិនទាន់ឆ្លើយតប បានពេញលេញ និង ទាន់ពេលវេលា, គុណភាពនៃការផ្តល់សេវាថែទាំ និង ព្យាបាល នៅមានកម្រិត, ចំនួនគ្រូពេទ្យ និង បុគ្គលិកសុខាភិបាលតាមប្រភេទជំនាញ នៅពុំទាន់គ្រប់គ្រាន់តាមនិយាមនៅឡើយ, ប្រព័ន្ធធានារ៉ាប់រងសុខភាពមិនទាន់ គ្របដណ្តប់សម្រាប់ទាំងអស់គ្នា, ការយល់ដឹងពីការប្រើប្រាស់ឱសថ ថ្នាំជក់ គ្រឿងស្រវឹង និង ការយល់ដឹងពីអនាម័យ និង សុវត្ថិភាពចំណីអាហារ នៅមានកម្រិត ហើយមរណភាពមាតា ទារក និង កុមារ និង កង្វះអាហារូបត្ថម្ភរបស់ស្ត្រី ទារក និង កុមារ ក្នុងចំណោមគ្រួសារក្រីក្រនៅតំបន់ជនបទនៅតែជាបញ្ហាប្រឈម ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភានេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងផ្តោតអាទិភាពលើ ÷

ទី១- ការបន្តជំរុញការអនុវត្ត និង ធ្វើបច្ចុប្បន្នកម្ម **«ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រ សុខាភិបាល ២០១៦-២០២០»** ដើម្បីលើកកម្ពស់គុណភាព ប្រសិទ្ធភាព និង សមធម៌ នៃសេវាសុខភាព ។

ទី២- ការជំរុញវិសាលភាពគ្របដណ្តប់សុខភាពសកល (Universal Health Coverage) នៅកម្ពុជា ដោយបង្កើនវិសាលភាពគ្របដណ្តប់នៃមូលនិធិសមធម៌ សុខាភិបាល, បន្តអនុវត្តរបបសន្តិសុខសង្គមផ្នែកថែទាំសុខ ភាព សម្រាប់មន្ត្រីសាធារណៈ អតីតមន្ត្រីរាជការ និង អតីតយុទ្ធជន និង របបថែទាំសុខភាព សម្រាប់ កម្មករនិយោជិត ដែលស្ថិតនៅក្រោមច្បាប់ស្តីពីការងារ និង ដោយរៀបចំរបប ថែទាំសុខភាពសម្រាប់បុគ្គលស្វ័យនិយោជន៍ ។

ទី៣- ការលើកកម្ពស់គុណភាព សុវត្ថិភាព និង ប្រសិទ្ធភាព សេវាសុខភាព ជាពិសេសសេវាជាសារវន្ត និង សេវាសង្គ្រោះបន្ទាន់ ដោយបង្កើនការវិនិយោគលើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសុខាភិបាល និង បច្ចេកវិទ្យាវេជ្ជសាស្ត្រ; ដាក់ឱ្យដំណើរការប្រព័ន្ធទទួលស្គាល់គុណភាពនៅមូលដ្ឋានសុខាភិបាល; ពង្រឹងការងារគ្រប់គ្រងសមត្ថភាពនិយ័តកម្មអធិការកិច្ច, ទាំងនៅមូលដ្ឋានសុខាភិបាលសាធារណៈ និង ឯកជន; រៀបចំ និង ពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់ បទប្បញ្ញត្តិ និង នីតិក្រមសុខាភិបាលពិសេសពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលខុសត្រូវ និង ការផ្លាស់ប្តូរឥរិយាបថរបស់អ្នកផ្តល់សេវាសុខាភិបាលប្រកបដោយសីលធម៌; លើកកម្ពស់សមត្ថភាព និង អភិវឌ្ឍការស្រាវជ្រាវសុខាភិបាល ក្នុងនោះ មានទាំងការសិក្សាស្រាវជ្រាវអំពីជំងឺឆ្លង និង ជំងឺមិនឆ្លង; និង បន្តពង្រឹងប្រព័ន្ធអង្កេត តាមដាន និង ឆ្លើយតបជំងឺ ស្របតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃបទដ្ឋាននិយ័តកម្មសុខភាពអន្តរជាតិ ។

ទី៤- ការរៀបចំ និង អនុវត្តឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព នូវផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស ក្នុងវិស័យសុខាភិបាល សំដៅពង្រឹងបន្ថែមនូវសមត្ថភាព និង ជំនាញធនធានមនុស្ស ក្នុងវិស័យសុខាភិបាល ដោយលើកកម្ពស់គុណភាពនៃការបណ្តុះបណ្តាល, ទាំងការបណ្តុះបណ្តាលមូលដ្ឋាន ឬ មុនពេលបម្រើការងារ និង ទាំងការបណ្តុះបណ្តាលបន្ត ឬ ក្នុងពេលបម្រើការងារ, រៀបចំ និង ពង្រឹងយន្តការធានា និង ទទួលស្គាល់គុណភាពអប់រំវិស័យសុខាភិបាល, អភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធទិន្នន័យគ្រប់គ្រងធនធានមនុស្សសុខាភិបាល និង គ្រប់គ្រងការពង្រាយបុគ្គលិកសុខាភិបាល ដែលមានសមត្ថភាពជំនាញច្បាស់លាស់ប្រកបដោយសមធម៌ និង ពង្រឹងយន្តការលើកទឹកចិត្តដ៏សមរម្យជូនដល់បុគ្គលិកសុខាភិបាល ពិសេសនៅតាមទីជនបទដាច់ស្រយាល ។

ទី៥- ការពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់ និង បទប្បញ្ញត្តិពាក់ព័ន្ធនឹងការគ្រប់គ្រង និង ការត្រួតពិនិត្យគុណ ភាពផលិតផលឱសថ, ការប្រើប្រាស់ឱសថដោយគ្មានវេជ្ជបញ្ជា, ការប្រើសារធាតុគីមីក្នុងចំណីអាហារ និង ការប្រើគ្រឿងស្រវឹង និង ថ្នាំជក់ ។

ទី៦- ការជំរុញអនុវត្តវិធានការទប់ស្កាត់ បង្ការ និង កាត់បន្ថយជំងឺ ដោយបង្កើនកិច្ចសហការជាមួយសហគមន៍ និង គ្រប់ភាគីពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីអប់រំ និង ផ្សព្វផ្សាយអំពីអនាម័យ សុវត្ថិភាពចំណីអាហារ ការថែទាំសុខភាព និង ផលប៉ះពាល់ពីការប្រើសារធាតុគីមី, ការប្រើគ្រឿងស្រវឹង និង ថ្នាំជក់, និង ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុមកលើសុខភាព ។

ទី៧- ការដាក់ឱ្យអនុវត្តកម្មវិធីឧបត្ថម្ភស្ត្រីមានផ្ទៃពោះ និង កុមារអាយុក្រោម ២ ឆ្នាំ នៃគ្រួសារក្រីក្រ, ការរៀបចំកិច្ចអន្តរាគមន៍ផ្សេងៗ សំដៅលើកកម្ពស់អាហារូបត្ថម្ភ និង រៀបចំឱ្យមានយន្តការពហុវិស័យ ដោយមានការចូលរួមពីសហគមន៍ និង រដ្ឋបាលថ្នា ក់ក្រោមជាតិនៃតំបន់ដែលទទួលរងនូវកង្វះអាហារូបត្ថម្ភកម្រិតខ្ពស់ ។

មុំទី៤. ការពង្រឹងសមភាពយេនឌ័រ និង ការគាំពារសង្គម

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្ររបស់រាជរដ្ឋាភិបាល គឺការពង្រឹងសមភាពយេនឌ័រ និង ការគាំពារសង្គម ដើម្បីលើកស្ទួយស្ថានភាពសង្គម- សេដ្ឋកិច្ច និង ពង្រឹងតួនាទីស្ត្រី ដែលជាឆ្អឹងខ្នងនៃសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គមជាតិ ។

ជាលទ្ធផល, រាជរដ្ឋាភិបាលសម្រេចបាននូវសមិទ្ធផលគួរឱ្យកត់សម្គាល់ជាអាទិ៍ : បានបញ្ជ្រាបយេនឌ័រទៅក្នុងក្របខណ្ឌគោលនយោបាយ និង ផែនការអភិវឌ្ឍជាតិ, បានកាត់បន្ថយគម្លាតយេនឌ័រក្នុងវិស័យអប់រំ បណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ មុខងារសាធារណៈ, បានពង្រីកសហគ្រិនភាពរបស់ស្ត្រី, បានកាត់បន្ថយអំពើហិង្សា

និង ការរំលោភបំពានផ្លូវភេទលើស្ត្រី និង កុមារ, បានលើកកម្ពស់សីលធម៌សង្គម តម្លៃស្ត្រី និង គ្រួសារខ្មែរ និង បានពង្រឹងកិច្ចការពារផ្លូវច្បាប់ដល់ស្ត្រី និង កុមារ ។ ក្នុងផ្នែកគាំពារសង្គម, រាជរដ្ឋាភិបាលបានដាក់ចេញ និង អនុវត្ត**«ក្របខណ្ឌគោល-នយោបាយជាតិគាំពារសង្គម ២០១៦-២០២៥»** ដែលមានភាពគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ស្របតាមដំណាក់កាល និង កម្រិតនៃការអភិវឌ្ឍប្រទេស ព្រមទាំងបាន និង កំពុងបន្តរៀបចំស្ថាប័នគ្រប់គ្រងឡើងវិញ ។ ជាក់ស្តែង, រាជរដ្ឋាភិបាលកំពុងអនុវត្តគម្រោងស្បៀងបម្រុង, កម្មវិធីផ្តល់អាហារតាមសាលារៀន, កម្មវិធីអាហារូបករណ៍ និង កម្មវិធីឧបត្ថម្ភសាច់ប្រាក់ដល់ស្ត្រីមានផ្ទៃពោះ និង កុមារដែលជាផ្នែកនៃប្រព័ន្ធជំនួយសង្គម; និង កំពុងអនុវត្តមូលនិធិសមធម៌សុខាភិបាល, របបសន្តិសុខសង្គមផ្នែកថែទាំសុខភាព និង ហានិភ័យការងារ សម្រាប់កម្មករនិយោជិត នៅក្រោមបទប្បញ្ញត្តិនៃច្បាប់ស្តីពីការងារ, របបសន្តិសុខសង្គមផ្នែកថែទាំសុខភាពសម្រាប់មន្ត្រីសាធារណៈ អតីតមន្ត្រីរាជការ និង អតីតយុទ្ធជន និង មូលនិធិជនពិការ ដែលជាផ្នែកនៃប្រព័ន្ធសន្តិសុខសង្គម ។

ទន្ទឹមនឹងសមិទ្ធផលនេះ, កម្ពុជាក៏នៅមានបញ្ហាប្រឈមមួយចំនួន ជាអាទិ៍ : ការរើសអើងលើស្ត្រីនៅតែមាន, បន្ទុកការងារ និង គ្រួសារ នៅតែរារាំងឱកាសស្ត្រីក្នុងការងារអប់រំ សេដ្ឋកិច្ច សង្គម និង នយោបាយ, ការជួញដូរ និង អំពើហិង្សាលើស្ត្រី និង កុមារនៅបន្តកើតមាន ពិសេសចំពោះស្ត្រីចំណាកស្រុក, វិសាលភាពគ្របដណ្តប់នៃកម្មវិធីជាតិជំនួយសង្គម និងរបបសន្តិសុខសង្គមនៅមិនទាន់ទូលំ-ទូលាយ និង ពេញលេញ, ដំណើរការគ្រប់គ្រងកម្មវិធី និង របប នៃប្រព័ន្ធគាំពារសង្គមមិនទាន់មានលក្ខណៈប្រមូលផ្តុំ ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងផ្តោតអាទិភាពលើ ÷

ទី១- ការបន្តលើកកម្ពស់តួនាទីស្ត្រី តាមរយៈការបង្កើនសមាមាត្រ និង ការពង្រឹងសមត្ថភាពស្ត្រីក្នុងជួរថ្នាក់ដឹកនាំ, ទាំងនៅថ្នាក់ជាតិ និង ថ្នាក់ក្រោមជាតិ, ក្រសួង- ស្ថាប័ន, ទាំងកម្រិតនយោបាយ និង កម្រិតជំនាញ ។

ទី២- ការធ្វើបច្ចុប្បន្នភាព និង អនុវត្ត **«ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រនារីរតនៈ»** ដោយបន្តជំរុញការបញ្ជ្រាបយេនឌ័រក្នុងគោលនយោបាយ និង ផែនការអភិវឌ្ឍគ្រប់ផ្នែក គ្រប់វិស័យ និង គ្រប់កម្រិត, បន្តលើកកម្ពស់សហគ្រិនភាពរបស់ស្ត្រី តាមរយៈការពង្រីកកម្មវិធីអប់រំ និង បណ្តុះបណ្តាលជំនាញវិជ្ជាជីវៈដល់ស្ត្រី, ព្រមទាំងបន្តលើកកម្ពស់សីលធម៌សង្គម តម្លៃស្ត្រី និង គ្រួសារខ្មែរ តាមរយៈការបង្កើនការវិនិ-យោគលើសមភាពយេនឌ័រ និង ការពង្រឹងភាពជាដៃគូរវាងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ សំដៅទប់ស្កាត់ការជួញដូរ និង អំពើហិង្សាលើស្ត្រី និង កុមារ ។

ទី៣- ការជំរុញអនុវត្ត **«ក្របខណ្ឌគោលនយោបាយជាតិគាំពារសង្គម ២០១៦-២០២៥»** ពិសេសដោយដាក់ឱ្យអនុវត្តនូវរបបហានិភ័យការងារមន្ត្រីសាធា-រណៈ និង របបសោធនសម្រាប់កម្មករនិយោជិតដែលស្ថិតនៅក្រោមបទប្ប ញ្ញត្តិនៃច្បាប់ស្តីពីការងារ, ការកែទម្រង់របបសោធនសម្រាប់មន្ត្រីរាជការ, ការធ្វើសមា-ហរណកម្មប្រតិបត្តិករប្រព័ន្ធសន្តិសុខសង្គម និង ក្របខណ្ឌអភិបាលកិច្ចប្រព័ន្ធគាំពារសង្គម; ទន្ទឹមនឹងការជំរុញការអនុវត្តគោលនយោបាយជាតិប្រជាជន ២០១៦-២០៣០ និង គោលនយោបាយជាតិស្តីពីមនុស្សវ័យចាស់ ២០១៧-២០៣០ ។

ទី៤- ការរៀបចំក្របខណ្ឌគតិយុត្ត និង ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធគាំទ្រ[2] ដើម្បីដាក់ឱ្យដំណើរការកម្មវិធីជាតិជំនួយសង្គមថ្មីៗ និង ពង្រីកកម្មវិធីដែលមានស្រាប់ សំដៅ

---

[2] *នៅទីនេះ សំដៅប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងអត្តសញ្ញាណ និង អត្រានុកូលដ្ឋាន, ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងអត្តសញ្ញាណប្រជាជនក្រីក្រ និង ជនងាយរងគ្រោះ, និង ប្រព័ន្ធចុះបញ្ជីរបស់ស្ថាប័នប្រតិបត្តិករ ។*

បង្កើនការគាំពារបន្ថែមដល់ជនក្រីក្រ និង ជនងាយរងគ្រោះ និង ដាក់ឱ្យដំណើរការ របបសន្តិសុខសង្គមថ្មី ព្រមទាំងពង្រីកវិសាលភាពលើរបបដែលមានស្រាប់ សំដៅបង្កើនការគាំពារដល់ប្រជាជនគ្រប់រូប ។

ចតុកោណទី ២. ការធ្វើពិពិធកម្មសេដ្ឋកិច្ច

ការធ្វើពិពិធកម្មសេដ្ឋកិច្ច ជាដំណើរការចាំបាច់នៃការបង្កើតចន្ទល់ឱ្យបានច្រើនសម្រាប់ទ្រទ្រង់កំណើនសេដ្ឋកិច្ច សំដៅពង្រីកការនាំចេញ ឬ បង្កើតតម្លៃបន្ថែមពីសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចដែលមានស្រាប់ ដើម្បីអាចរក្សាកំណើនសេដ្ឋកិច្ចនៅក្នុងកម្រិតខ្ពស់ ក្នុងរយៈពេលមធ្យម និង វែងខាងមុខ។ ការធ្វើពិពិធកម្មសេដ្ឋកិច្ចផ្តោតលើអាទិភាពចំនួន ៤ ដែលមានភាពប្រទាក់ក្រឡាគ្នាយ៉ាងជិតស្និទ្ធ និង បំពេញឱ្យគ្នាទៅវិញទៅមក គឺ :១). ការកែលម្អប្រព័ន្ធឡូជីស្ទីក, ការលើកកម្ពស់ការតភ្ជាប់ផ្នែកដឹកជញ្ជូន ថាមពល និង ឌីជីថល; ២). ការអភិវឌ្ឍប្រភពកំណើនសេដ្ឋកិច្ចគន្លឹះ និង ថ្មីៗ; ៣). ការរៀបចំខ្លួន សម្រាប់សេដ្ឋកិច្ចឌីជីថល និង ឆ្លើយតបនឹងបដិវត្តន៍ឧស្សាហកម្មទី ៤; និង ៤). ការជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ និង ធនាគារ ។

មុំទី១. ការកែលម្អប្រព័ន្ធឡូជីស្ទីក, ការលើកកម្ពស់ការតភ្ជាប់ផ្នែកដឹក-ជញ្ជូន ថាមពល និង ឌីជីថល

រាជរដ្ឋាភិបាលបានប្រឹងប្រែងកែលម្អហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ តាមរយៈការតភ្ជាប់ផ្នែកដឹកជញ្ជូនដោយធ្វើសមាហរណកម្មផ្នែកក្នុងប្រទេស, ការពង្រីកវិសាលភាពនៃការតភ្ជាប់ផ្នែកថាមពល និង ការតភ្ជាប់ផ្នែកឌីជីថល ។ គោលដៅចម្បងនៃការ-តភ្ជាប់ទាំងនេះ គឺឈានទៅរៀបចំនូវប្រព័ន្ធឡូជីស្ទីកដ៏រស់រវើក ដើម្បីការតភ្ជាប់នៅតាមប៉ូលសេដ្ឋកិច្ចសំខាន់ៗ រួមចំណែកលើកកម្ពស់សមត្ថភាពប្រកួតប្រជែង និង

ជំរុញពិពិធកម្មមូលដ្ឋានគាំទ្រកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ។

គិតត្រឹមដំណាច់ឆ្នាំ ២០១៧, កម្ពុជាកសាង, ទាំងផ្លូវជាតិ និង ផ្លូវខេត្ត បាន ប្រវែងសរុប ១៦ ២៩២ គីឡូម៉ែត្រ នៅក្នុងនោះបានចាក់កៅស៊ូ និង បេតុង ប្រវែង ៨ ៥២៦ គីឡូម៉ែត្រ ស្មើនឹង ៥២,៣៣% នៃប្រវែងសរុប ។ បន្ថែមលើនេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលបានធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវន្តដទៃទៀត ដើម្បីទ្រទ្រង់សកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចជាតិ តាមរយៈការកែលម្អ និង ការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ដូចជា ផ្លូវលំជនបទ កំពង់ផែ ផ្លូវដែក ផ្លូវអាកាស និង ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធទីក្រុងនានា ។ ចំពោះផ្នែកឡូជីស្ទីក, កម្ពុជាទទួលបានចំណាត់ថ្នាក់កាន់តែប្រសើរគួរឱ្យកត់សម្គាល់, ពីលេខរៀងទី ១២៩ ក្នុង ចំណោម ១៥៥ ប្រទេស ក្នុងឆ្នាំ ២០១០, មកត្រឹមលេខ ៩៨ ក្នុងចំណោម ១៦៧ប្រទេស ក្នុងឆ្នាំ ២០១៨, ក្នុងសន្ទស្សន៍នៃការវាយតម្លៃឡូជីស្ទីក (LPI) របស់ធនាគារពិភពលោក ។ ចំពោះវិស័យអគ្គិសនី, រាជរដ្ឋាភិបាលបានកាត់បន្ថយសមាមាត្រនៃការនាំចូលអគ្គិសនី ពីប្រទេសជិតខាងពី ៦៣,១% នៃថាមពលសរុប នៅឆ្នាំ ២០១១ មកត្រឹម ១៨,៦% នៅឆ្នាំ ២០១៧, បានពង្រីកប្រព័ន្ធខ្សែបញ្ជូន និង បណ្តាញចែកចាយគ្រប់ប្រភេទ ដើម្បីលើកកម្ពស់ជីវភាពរបស់ប្រជាជន និយាយជារួម, និង និយាយដោយឡែក ក្នុងតំបន់ឧស្សាហកម្ម ដើម្បីកាត់បន្ថយថ្លៃអគ្គិសនីជាបន្តបន្ទាប់ សម្រាប់គាំទ្រវិស័យឧស្សាហកម្ម និង ពាណិជ្ជកម្ម ។ ក្នុងផ្នែកឌីជីថល, រាជរដ្ឋាភិបាលបានជំរុញការតភ្ជាប់បណ្តាញខ្សែកាប្លិ៍អុបទិកឆ្អឹងខ្នង ដែលបានកើនដល់ប្រវែង ៣៧ ៤៤១ គីឡូម៉ែត្រ ក្នុងឆ្នាំ ២០១៧ ព្រមទាំងការតភ្ជាប់បណ្តាញខ្សែកាប្លិ៍អុបទិកក្រោមបាតសមុទ្របានចំនួន ២ ក្នុងឆ្នាំ ២០១៧ ។ លើសពីនេះ, ការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាគមនាគមន៍ និង ព័ត៌មាន មានកំណើនគួរឱ្យកត់សម្គាល់ ដោយចំនួនលេខទូរស័ព្ទចល័តភ្ជាប់សេវាអ៊ិនធឺណិត

បានកើនឡើងពី ២,៧ លានលេខ ក្នុងឆ្នាំ ២០១២ ដល់ប្រមាណ ១០ លានលេខ ក្នុងឆ្នាំ ២០១៧ ។

ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី, កម្ពុជានៅមានបញ្ហាប្រឈមសំខាន់ៗមួយចំនួនក្នុងវិស័យខាងលើ ដែលរួមមាន : ថ្លៃឡូជីស្ទីកនៅតែខ្ពស់, ការសម្របសម្រួលស្ថាប័នក្នុងការអភិវឌ្ឍ និង ការថែទាំហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ នៅមានភាពទន់ខ្សោយ, ហេដ្ឋា-រចនាសម្ព័ន្ធនៅតែមិនទាន់គ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការនៃការអភិវឌ្ឍក្នុងដំណាក់កាលថ្មី និង ការរៀបចំហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ពុំទាន់បានគិតគូរគ្រប់ជ្រុង-ជ្រោយ និង ដល់ទីតាំងសហគ្រាស ឬ រោងចក្រ ឱ្យស្របតាមប្លង់គោលរៀបចំដែនដីនគរូបនីយកម្ម និង ប្លង់ប្រើប្រាស់ដីធ្លី ។ ផ្នែកថាមពលនៅប្រឈមនឹងថ្លៃអគ្គិសនីខ្ពស់, បញ្ហាស្ថិរភាពនៃការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី និង ប្រភពថាមពលកកើតឡើងវិញនៅមិនទាន់បញ្ចូលក្នុងល្បាយថាមពល ឱ្យអស់សក្តានុពលសេដ្ឋកិច្ចនៅឡើយ ។ ផ្នែកឌីជីថលនៅបន្តជួបបញ្ហាមួយចំនួន ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងប្រសិទ្ធភាពនៃការវិនិ-យោគ និង ការប្រើប្រាស់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ក៏ដូចជាការពង្រីកវិសាលភាព និង ប្រសិទ្ធភាពនៃហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធខ្សែកាប្លិ៍អុបទិកឆ្អឹងខ្នង និងខ្សែកាប្លិ៍អុបទិកក្រោមបាតសមុទ្រ ។

លើមូលដ្ឋាននេះ, រាជរដ្ឋាភិបាល ក្នុងនីតិកាលទី ៦ នឹងផ្តោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- អនុម័ត និង ការអនុវត្តផែនការមេ សម្រាប់វិស័យដឹកជញ្ជូនពហុ-មធ្យោបាយ និង ឡូជីស្ទីក ដើម្បីបង្កើនល្បឿនសមាហរណកម្ម, ការតភ្ជាប់ប៉ូលសេដ្ឋកិច្ចសំខាន់ៗ និង អភិវឌ្ឍរបៀងសេដ្ឋកិច្ចគន្លឹះ ឱ្យកាន់តែមានលក្ខណៈប្រកួត-ប្រជែងខ្ពស់ នៅក្នុងតំបន់ និង ពិភពលោក ។

ទី២- ការបន្តបង្កើនថវិកាវិនិយោគ និង គៀរគរហិរញ្ញប្បទាន ដើម្បីស្ថារ កសាង និង អភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវន្ត, ទាំងផ្លូវគោក ស្ពាន ផ្លូវដែក ផ្លូវទឹក និង ផ្លូវអាកាស ព្រមទាំងផ្លូវល្បឿនលឿន, សំដៅឆ្លើយតបឱ្យបាន, ទាំងបរិមាណ គុណភាព សុវត្ថិភាព និង ភាពធន់មាំ ទៅនឹងតម្រូវការនៃការអភិវឌ្ឍប្រទេស ដែល កិច្ចការនេះ ត្រូវដើរទន្ទឹមគ្នាជាមួយនឹងការពង្រឹងការសម្របសម្រួលយន្តការស្ថាប័ន ឱ្យកាន់តែប្រសើរឡើង ។

ទី៣- ការបន្តបញ្ចុះថ្លៃអគ្គិសនី, ពង្រីកបណ្តាញគ្របដណ្តប់ និង បង្កើន ស្ថិរភាពអគ្គិសនីដោយសាងសង់អនុស្ថានីយ៍បន្ថែម ឱ្យដល់តំបន់ប៉ូលសេដ្ឋកិច្ច និង តំបន់សក្តានុពលសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ ។

ទី៤- ការបន្តអភិវឌ្ឍការតភ្ជាប់ផ្នែកឌីជីថល តាមរយៈការពង្រឹង និង ពង្រីក ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធខ្សែកាប្លិ៍អុបទិកជាបណ្តាញចែកចាយ, ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធខ្សែកាប្លិ៍ អុបទិកឆ្អឹងខ្នង និង ខ្សែកាប្លិ៍អុបទិកក្រោមបាតសមុទ្រ ព្រមទាំងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ទូរស័ព្ទចល័ត ប្រកបដោយគុណភាព មានលក្ខណៈទំនើបទាន់សម័យ មានថ្លៃប្រកួត- ប្រជែង និង មានសេវាគ្របដណ្តប់ទូទាំងប្រទេស ។

ទី៥- ការពង្រឹងសមត្ថភាពស្ថាប័ន ក្នុងការធ្វើផែនការ ការរៀបចំថវិកា ការអនុវត្ត និង ការត្រួតពិនិត្យ វាយតម្លៃគម្រោង ។

មុំទី ២. ការអភិវឌ្ឍប្រភពកំណើនសេដ្ឋកិច្ចគន្លឹះ និង ថ្មីៗ

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្ររបស់រាជរដ្ឋាភិបាល គឺធានានូវកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ប្រកបដោយចីរភាព ដែលមានលក្ខណៈបរិយាប័ន្ន, លើមូលដ្ឋានទូលំទូលាយ, រឹងមាំ ធន់នឹងវិបត្តិ និង មានភាពប្រកួតប្រជែង ។

ជាលទ្ធផល, កម្ពុជាសម្រេចបានកំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ក្នុងរង្វង់ ៧% ក្នុង

រយៈពេល ២ ទសវត្សរ៍ចុងក្រោយនេះ, ក៏ប៉ុន្តែ, មូលដ្ឋានទ្រទ្រង់កំណើននៅមិនទាន់ទូលាយ ។ ចន្ទល់ទ្រទ្រង់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចបច្ចុប្បន្ន ដែលរួមមាន : កសិកម្ម ទេសចរណ៍ វាយនភ័ណ្ឌ និង សំណង់ មិនអាចធានាបាននូវកំណើនខ្ពស់ក្នុងរយៈពេលវែង ដោយសារការប្រែប្រួលរចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចក្នុងស្រុក រចនាសម្ព័ន្ធប្រជាសាស្ត្រ ការប្រកួតប្រជែងខ្ពស់ និង ការងាយទទួលហានិភ័យពីខាងក្រៅ ។ ក្នុងន័យនេះ, ចាំបាច់ត្រូវគិតគូរលើការបង្កើតប្រភពកំណើនថ្មី តាមរយៈការជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យសេដ្ឋកិច្ចថ្មីៗ, ការបង្កើត និង បង្កើនតម្លៃបន្ថែម ក្នុងចន្ទល់កំណើនដែលមានស្រាប់ ។

លើមូលដ្ឋាននេះ, រាជរដ្ឋាភិបាល ក្នុងនីតិកាលទី ៦ ផ្តោតអាទិភាពលើ ÷

ទី១- ការបន្តជំរុញការអនុវត្ត **«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្មកម្ពុជាឆ្នាំ ២០១៥-២០២៥»** ពិសេសជំរុញការអភិវឌ្ឍខេត្តព្រះសីហនុឱ្យក្លាយទៅជាតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេសគំរូពហុបំណង ទន្ទឹមនឹងការវាយតម្លៃពាក់កណ្តាលអាណត្តិ ។

ទី២- ការរៀបចំ និង អនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រការអភិវឌ្ឍវិស័យកាត់ដេរ និង ផលិតស្បែកជើង ដើម្បីបង្កើនភាពប្រកួតប្រជែង, បង្កើតតម្លៃបន្ថែម, បង្កើតឧស្សាហកម្មគាំទ្រ និង អភិវឌ្ឍខ្សែច្រវាក់តម្លៃ ។

ទី៣- ការបន្តជំរុញកិច្ចដំណើរការ និង ទាក់ទាញការវិនិយោគនៅតាមតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស ដើម្បីកសាងមូលដ្ឋានឧស្សាហកម្ម រួមទាំងការកែច្នៃកសិផល, ការផ្គុំ និង ដំឡើង, ការផលិតគ្រឿងសង្ហារឹម សម្ភារប្រើប្រាស់ក្នុងលំនៅឋាន, ការផលិតវត្ថុអនុស្សាវរីយ៍បម្រើឱ្យវិស័យទេសចរណ៍ ជាដើម ។

ទី៤- ការរៀបចំផែនការមេអភិវឌ្ឍវិស័យទេសចរណ៍ ដោយផ្តោតលើការធ្វើពិពិធកម្មផលិតផល និង គោលដៅទេសចរណ៍, ការទាក់ទាញភ្ញៀវចំណាយខ្ពស់

និង ការលើកទឹកចិត្តឧស្សាហកម្មគាំទ្រវិស័យទេសចរណ៍ ។

ទី៥- ការជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យសេវាផ្នែកកំសាន្ត អក្សរសិល្ប៍ សិល្បៈ គំនូរជីវចល និង ភាពយន្ត ដែលជាឧស្សាហកម្មច្នៃប្រឌិតមានសក្តានុពលខ្ពស់ក្នុង ការបង្កើតតម្លៃបន្ថែម និង បង្កើតការងារ ព្រមទាំងការលើកកម្ពស់ការផលិត និង ការប្រើប្រាស់ផលិតផលក្នុងស្រុក ពិសេសផលិតផលមានលក្ខណៈប្រពៃណីខ្មែរ និង ផលិតផលសម្គាល់ភូមិសាស្ត្រ ។

ទី៦- ការជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យប្រេងកាត និង ឧស្ម័ន ជាពិសេសការដាក់ ដំណើរការអណ្តូងប្រេងដំបូងឱ្យបានឆាប់ ទន្ទឹមគ្នានឹងការពង្រឹងការគ្រប់គ្រងចំណូល ដែលបានមកពីធនធានទាំងនេះ ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព តម្លាភាព និង គណ-នេយ្យភាព ។

មុំទី៣• ការរៀបចំខ្លួន សម្រាប់សេដ្ឋកិច្ចឌីជីថល និង ឆ្លើយតបនឹង បដិវត្តន៍ឧស្សាហកម្មទី ៤

បដិវត្តន៍ឧស្សាហកម្មសកល បានធ្វើឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងខ្លាំង នូវ ស្ថានភាពសង្គម- សេដ្ឋកិច្ចសកល ដោយសារនវានុវត្តន៍បច្ចេកវិទ្យា ហើយកំពុង ស្ថិតក្នុងដំណាក់កាលផ្លាស់ប្តូរថ្មីមួយទៀត គឺបដិវត្តន៍ឧស្សាហកម្មទី ៤ ។ ការណ៍នេះ តម្រូវឱ្យរាជរដ្ឋាភិបាលយកចិត្តទុកដាក់លើការរៀបចំខ្លួនចាប់យកកាលានុវត្តភាព និង ការត្រៀមខ្លួនឆ្លើយតបនឹងបញ្ហាប្រឈម ដែលកើតចេញពីវិស័យសេដ្ឋកិច្ចថ្មីៗ, ការអភិវឌ្ឍសហគ្រាសធុនតូច និង មធ្យម, ការលើកកម្ពស់ផលិតភាព និង ប្រសិទ្ធ-ភាពវិស័យកសិកម្ម, ការធ្វើឱ្យប្រសើរនូវប្រព័ន្ធសុខាភិបាល, ការបង្កើនសមត្ថភាព រៀបចំខ្លួនសម្រាប់ទប់ទល់នឹងគ្រោះមហន្តរាយ ព្រមទាំងការរៀបចំ នគរូបនីយកម្ម ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និង ការគ្រប់គ្រងបរិស្ថាន ជាដើម ។ លើសពីនេះ,

រាជរដ្ឋាភិបាលត្រូវគ្រប់គ្រងផលវិបាកបណ្តាលមកពីបដិវត្តន៍ឧស្សាហកម្ម ដូចជា : ការប្រែប្រួលនូវរបៀបរបបនៃការធ្វើធុរកិច្ច និង ការបាត់បង់ការងារ, អស្ថិរភាពនយោបាយ និង សង្គម, និង ការវាយប្រហារផ្នែកបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន ។

លើមូលដ្ឋាននេះ, រាជរដ្ឋាភិបាល ក្នុងនីតិកាលទី ៦ នឹងផ្តោតអាទិភាពលើ ÷

ទី១- ការរៀបចំ និង អនុវត្តក្របខណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ចឌីជីថលរយៈ-ពេលវែង និង ដាក់វិស័យឌីជីថល ជាអនុវិស័យនៅក្នុងប្រព័ន្ធគណនីជាតិ ។

ទី២- ការបន្តធ្វើបច្ចុប្បន្នភាព និង អនុវត្តគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍវិស័យទូរគមនាគមន៍ និង បច្ចេកវិទ្យាគមនាគមន៍ និង ព័ត៌មាន, ផែនការមេបច្ចេកវិទ្យាគមនាគមន៍ និង ព័ត៌មាន ព្រមទាំងច្បាប់ស្តីទូរគមនាគមន៍ និង បទប្បញ្ញត្តិពាក់-ព័ន្ធនានា, ការរៀបចំ និង អនុវត្តក្របខណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្ររយៈពេលវែង សម្រាប់វិស័យបច្ចេកវិទ្យាគមនាគមន៍ និង ព័ត៌មាន ។

ទី៣- ការបន្តពង្រឹង និង ពង្រីកការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធគាំទ្រចាំបាច់រួមមានៈ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធបច្ចេកវិទ្យាគមនាគមន៍ និង ព័ត៌មាន, ហេដ្ឋារចនា-សម្ព័ន្ធប្រៃសណីយ៍ និង ដឹកជញ្ជូនបញ្ញើរហ័សក្នុងស្រុក ព្រមទាំងឡជីស្ទីក និង ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធទូទាត់ការសងប្រាក់អេឡិកត្រូនិក ព្រមទាំងពិនិត្យលទ្ធភាពកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធច្រកចេញ- ចូលប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិតថ្នាក់ជាតិ (National Internet Gateway) ។

ទី៤- ការជំរុញ និង ការបង្កើតមូលដ្ឋានគតិយុត្តគាំទ្រដល់ការអភិវឌ្ឍវិស័យឌីជីថល ដោយរួមទាំងការជំរុញការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្ររដ្ឋាភិបាលឌីជីថល និង សន្តិ-សុខព័ត៌មាន, ច្បាប់ស្តីពីពាណិជ្ជកម្មតាមប្រព័ន្ធអេឡិចត្រូនិក, ច្បាប់ស្តីពីបទល្មើស

បច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន ព្រមទាំងវិសោធនកម្មច្បាប់ និង បទប្បញ្ញត្តិពាក់ព័ន្ធ ដែលគាំទ្រ និង ជំរុញការរីកចម្រើន និង ការការពារហានិភ័យក្នុងវិស័យនេះ ។

ទី៥- ការអភិវឌ្ឍជំនាញ និង ការអប់រំ ការបណ្តុះបណ្តាល ដោយផ្តោតលើការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាឌីជីថលឱ្យបានទូលាយ និង បញ្ចូលការប្រើប្រាស់ និង ការយល់ដឹងពីបច្ចេកវិទ្យាឌីជីថលទៅក្នុងកម្មវិធីសិក្សា ស្របតាមតម្រូវការទីផ្សារការងារ រួមទាំងការបង្កើតយន្តការភាពជាដៃគូរវាងធុរកិច្ច និង គ្រឹះស្ថានអប់រំ និង គ្រឹះស្ថានបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ ដើម្បីបង្កើតកម្មវិធីអភិវឌ្ឍ និង បណ្តុះបណ្តាលជំនាញឌីជីថលថ្មីៗ ។

ទី៦- ការអភិវឌ្ឍសហគ្រិនភាព និង ប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីឌីជីថល ដែលជាបរិស្ថានអំណោយផលដល់ការបង្កើតធុរកិច្ចថ្មីៗ, ការជំរុញការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធឌីជីថលក្នុងធុរកិច្ច និង ការបង្កើតយន្តការសហប្រតិបត្តិការសហគ្រិនភាព ក្នុងក្របខណ្ឌរាជរដ្ឋាភិបាល ឬ ភាពជាដៃគូជាមួយវិស័យឯកជន ។

មុំទី ៤. ការជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ និង ធនាគារ

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្ររបស់រាជរដ្ឋាភិបាល គឺបន្តអភិវឌ្ឍវិស័យហិរញ្ញវត្ថុឱ្យកាន់តែមានពិពិធភាព, រឹងមាំធន់នឹងវិបត្តិ និង ប្រកបដោយបរិយាប័ន្ន ដោយផ្អែកលើគោលការណ៍ទីផ្សារ ស្របតាមសមាហរណកម្មសេដ្ឋកិច្ច និង ហិរញ្ញវត្ថុក្នុងតំបន់ សំដៅរួមចំណែកទ្រទ្រង់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចប្រកបដោយចីរភាព និង លើកកម្ពស់ជីវភាពប្រជាជន ។

កន្លងមក, រាជរដ្ឋាភិបាលសម្រេចបានសមិទ្ធផលគួរឱ្យកត់សម្គាល់ មានជាអាទិ៍ : ការអភិវឌ្ឍគោលនយោបាយ និង ក្របខណ្ឌគតិយុត្ត ពិសេសការពង្រឹងយន្តការគ្រប់គ្រង និង ត្រួតពិនិត្យវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ និង ធនាគារ, ការពង្រឹង និង

អភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុ, ការផ្តល់លក្ខខណ្ឌកាន់តែអនុគ្រោះ សម្រាប់ប្រជាជន តាមរយៈការដាក់ពិដានអត្រាការប្រាក់ ១៨% លើកម្ចីពីគ្រឹះស្ថានមីក្រូ-ហិរញ្ញវត្ថុ, ការបន្តអភិវឌ្ឍវិស័យធានារ៉ាប់រង និង ការបន្តអភិវឌ្ឍទីផ្សារមូលបត្រ ដែលរួមមាន : ការបង្កើតទីផ្សារគោល និង ទីផ្សារកំណើន, ការបង្កើតទីផ្សារឧបករណ៍និស្សន្ទ, និង ការបង្កើតកម្មវិធីឧត្តមភាព សម្រាប់ជួយសម្រួលដំណើរការចុះបញ្ជីរបស់សហគ្រាសខ្នាតតូច និង មធ្យម ។

យ៉ាងណាមិញ, វិស័យនេះ នៅបន្តជួបបញ្ហាប្រឈមមួយចំនួន រួមមាន : ឧបករណ៍ហិរញ្ញវត្ថុនៅមិនទាន់ត្រូវបានធ្វើពិពិធកម្មឱ្យអស់លទ្ធភាព, យន្តការបង្ការ និង ដោះស្រាយវិបត្តិ រួមទាំងយន្តការផ្តល់សញ្ញាជាមុន នៅពុំទាន់ត្រូវបានរៀបចំរួចរាល់, ការសម្របសម្រួលគោលនយោបាយ នៅមិនទាន់មានភាពល្អប្រសើរគ្រប់គ្រាន់, ចំណេះដឹងផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុរបស់ប្រជាជន នៅមានកម្រិត ខណៈដែលប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុមានការរីកចម្រើនឆាប់រហ័ស, ការសន្សំក្នុងស្រុកនៅមានកម្រិតទាប, អត្រាការប្រាក់នៅមានកម្រិតខ្ពស់នៅឡើយ, កម្រិតខ្ពស់នៃដុល្លារូបនីយកម្មដែលបន្តដាក់កំហិតលើប្រសិទ្ធភាពគោលនយោបាយរូបិយវត្ថុ និង ការអភិវឌ្ឍវិស័យធានារ៉ាប់រងនៅមានកម្រិត ។

លើមូលដ្ឋាននេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលនីតិកាលទី ៦ នឹងផ្តោតទៅលើ ÷

ទី១- ការបន្តអនុវត្ត **«យុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍវិស័យហិរញ្ញវត្ថុឆ្នាំ ២០១៦-២០២៥»** និង ការបន្តអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធច្រកចេញ- ចូលនៃប្រព័ន្ធទូទាត់, ការជំរុញការអភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធទូទាត់ដោយប្រើបច្ចេកវិទ្យាហិរញ្ញវត្ថុ, ការសម្របសម្រួលក្របខណ្ឌគោលនយោបាយ និង ក្របខណ្ឌគតិយុត្ត, ការពង្រឹងសមត្ថភាពស្ថាប័ន និង ធនធានមនុស្ស ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ និង ធនាគារ ឱ្យស្របតាម

ការរីកចម្រើននៃសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា ក៏ដូចជាឆ្លើយតបទៅនឹងសេចក្ដីត្រូវការនៃសមាហរណកម្មប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុកម្ពុជា ទៅក្នុងតំបន់ និង អន្តរជាតិ ។

ទី២- ការបន្តធានាស្ថិរភាពហិរញ្ញវត្ថុ ពិសេសតាមរយៈការពង្រឹងយន្តការគ្រប់គ្រង និង ត្រួតពិនិត្យវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ និង ធនាគារ តាមវិធីសាស្ត្រផ្អែកលើហានិភ័យ និង ទស្សនអនាគត, ការពន្លឿនដំណើរការបង្កើតគណៈកម្មាធិការស្ថិរភាពហិរញ្ញវត្ថុ ក៏ដូចជាការអភិវឌ្ឍយន្តការបង្ការ និង ដោះស្រាយវិបត្តិ រួមមានៈ យន្តការផ្ដល់សញ្ញាជាមុន, ជម្រើសហិរញ្ញប្បទាន និង ច្បាប់ស្ដីពីកិច្ចការពារប្រាក់បញ្ញើ ។

ទី៣- ការបន្តពង្រីកតួនាទីវិស័យធនាគារ ដើម្បីកៀរគរធនធានហិរញ្ញវត្ថុនៅក្នុងស្រុក, ការសិក្សា និង រៀបចំគោលនយោបាយ និង យន្តការដើម្បីពង្រីកវិសាលភាពសេវាហិរញ្ញវត្ថុ ព្រមទាំងការពង្រីកគោលការណ៍គាំពារអ្នកប្រើប្រាស់សេវាហិរញ្ញវត្ថុ ដើម្បីលើកកម្ពស់ជីវភាពប្រជាជន និង ជំរុញការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច ។

ទី៤- ការបន្តអភិវឌ្ឍទីផ្សារមូលបត្រ ដោយជំរុញ និង លើកទឹកចិត្តដល់សហគ្រាស និង ក្រុមហ៊ុន ឱ្យបោះផ្សាយមូលបត្រជាសាធារណៈ, ការលើកកម្ពស់យន្តការជួញដូរដោយបង្កើតឱ្យមានវិនិយោគិនស្ថាប័ន, ការបង្កើតប្រតិបត្តិករទីផ្សារមូលបត្រអនាគត ព្រមទាំងការសិក្សា និង បង្កើតយន្តការគ្រប់គ្រងការជួញដូរទ្រព្យឌីជីថល ។

ទី៥- ការសិក្សា និង រៀបចំឱ្យមានទីផ្សារសញ្ញាបណ្ណរដ្ឋ ដើម្បីជាមូលដ្ឋានសម្រាប់កំណត់អត្រាការប្រាក់គោល, ការកៀរគរធនធានហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់ការវិនិយោគសាធារណៈ និង ការជួយពង្រឹងគោលនយោបាយរូបិយវត្ថុ ។

ទី៦- ការជំរុញ និង លើកទឹកចិត្តដល់ការអភិវឌ្ឍ និង ការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាហិរញ្ញវត្ថុ (FinTech) ក្នុងវិស័យធនាគារ និង ហិរញ្ញវត្ថុ ដើម្បីលើកកម្ពស់

ប្រតិបត្តិការធនាគារ ឱ្យកាន់តែទំនើប មានប្រសិទ្ធភាព សុវត្ថិភាព និង មានតម្លៃសមរម្យ ។

ទី៧- ការលើកកម្ពស់ និង បង្កើនសមត្ថភាពវិភាគ តាមដាន និង ត្រួត-ពិនិត្យកិច្ចការប្រឆាំងការសម្អាតប្រាក់ និង ហិរញ្ញប្បទានភេរវកម្ម ។

ទី៨- ការបន្តលើកកម្ពស់ការប្រើប្រាស់ប្រាក់រៀល ឱ្យកាន់តែទូលំទូលាយ តាមរយៈការបង្កើតគោលនយោបាយថ្នាក់ជាតិ ដែលបង្កើនការចូលរួមពីគ្រប់ភាគីពាក់ព័ន្ធ និង ការបន្តលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងរបស់ប្រជាជនលើវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ សំដៅបង្កើនប្រសិទ្ធភាព និង ការរួមចំណែករបស់វិស័យហិរញ្ញវត្ថុ នៅក្នុងកំណើនសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ។

ទី៩- ការបន្តពង្រឹង និង ពង្រីកផលិតផលធានារ៉ាប់រងថ្មីៗ ពិសេសសេវាធានារ៉ាប់រងអាយុជីវិត និង ធានារ៉ាប់រងខ្នាតតូច ដោយរៀបចំ និង កែសម្រួលក្របខណ្ឌគតិយុត្ត, ការពង្រឹងសមត្ថភាពបញ្ញត្តិករធានារ៉ាប់រង និង កិច្ចការពារអ្នកប្រើប្រាស់ ។

ចតុកោណទី៣ . ការអភិវឌ្ឍវិស័យឯកជន និង ការងារ

ការអភិវឌ្ឍវិស័យឯកជន នៅតែបន្តជាអាទិភាពរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលក្នុងអភិក្រមអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារ និង មានតួនាទីគន្លឹះ ក្នុងការជំរុញកំណើន និង ការអភិវឌ្ឍសង្គម- សេដ្ឋកិច្ច ។ ក្នុងស្មារតីនេះ, ការអភិវឌ្ឍវិស័យឯកជន នឹងត្រូវបានអនុវត្ត តាមរយៈ វិធានការជាកញ្ចប់ និង គ្រប់ជ្រុងជ្រោយដោយគ្របដណ្តប់មុំ ៤ គឺ : ១) • ការអភិវឌ្ឍទីផ្សារការងារ; ២) • ការលើកស្ទួយសហគ្រាសធុនតូច និង មធ្យម និង សហគ្រិនភាព; ៣) • ការរៀបចំ និង អនុវត្តភាពជាដៃគូរវាងវិស័យសាធារណៈ និង វិស័យឯកជន; និង ៤) • ការពង្រឹងការប្រកួតប្រជែង ។

មុំទី១. ការអភិវឌ្ឍទីផ្សារការងារ

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្ររបស់រាជរដ្ឋាភិបាល គឺការអភិវឌ្ឍទីផ្សារការងារ ដែលមានប្រាក់ចំណូលខ្ពស់ មានលក្ខខណ្ឌការងារល្អ និង ការយកចិត្តទុកដាក់លើសុខុមាលភាពកម្មករ- និយោជិត, ទាំងក្នុង និង ក្រៅប្រព័ន្ធ ។

ជាលទ្ធផល, រាជរដ្ឋាភិបាលសម្រេចបានសមិទ្ធផលកាន់តែប្រសើរ ក្នុងការបង្កើត និង អភិវឌ្ឍការងារជូនប្រជាជន ពិសេសយុវជន, ទាំងការងារក្នុងស្រុក និង ក្រៅស្រុក ។ ចំនួនរោងចក្រសហគ្រាស និង គ្រឹះស្ថានគ្រប់ប្រភេទ, ទាំងក្នុង និង ក្រៅប្រព័ន្ធ, បានកើនឡើង ពី ២ ៤០០ សហគ្រាស ដែលមានកម្មករ- និយោជិត ជាង ៤៤ ម៉ឺននាក់ នៅឆ្នាំ ២០០៨ មកដល់ជាង ៥៨ ម៉ឺនសហគ្រាស ដែលបានបង្កើតការងារជាង ៤ លាននាក់ នៅឆ្នាំ ២០១៧ ។ ពលករទេសន្តរប្រវេសន៍ មានការកើនឡើងពីជាង ៥ ម៉ឺននាក់ នៅឆ្នាំ ២០០៨ ដល់ជាង ១,១៥ លាននាក់ នៅឆ្នាំ ២០១៧ និង បាននាំប្រាក់ចំណូលមកក្នុងប្រទេសជាង ១,៧ ប៊ីលានដុល្លារអាមេរិក ជាមធ្យមក្នុងមួយឆ្នាំ ។ ប្រាក់ឈ្នួលអប្បបរមាក្នុងវិស័យវាយនភណ្ឌកាត់ដេរ និង ផលិតស្បែកជើង បានកើនឡើងពី ៤០ ដុល្លារអាមេរិក ក្នុងមួយខែ នៅឆ្នាំ ១៩៩៧ ដល់ ១៧០ ដុល្លារអាមេរិក ក្នុងមួយខែ នៅឆ្នាំ ២០១៨ ហើយប្រសិនបើបូកនឹងប្រាក់អត្ថប្រយោជន៍បន្ថែម, កម្មករ- និយោជិតម្នាក់ អាចទទួលបានប្រាក់ឈ្នួលពី ១៨៧ ដល់ ១៩៨ ដុល្លារអាមេរិក ក្នុងមួយខែ ។ ទន្ទឹមនេះ, សិទ្ធិសេរីភាព លក្ខខណ្ឌការងារ និង ភាពសុខដុមរមនា ក្នុងទំនាក់ទំនងវិជ្ជាជីវៈ រវាងកម្មករ- និយោជិត និង និយោជក និង ការដោះស្រាយវិវាទការងារ ក៏ត្រូវបានលើកកម្ពស់កាន់តែប្រសើរជាលំដាប់ ។

ទន្ទឹមនេះ, កម្ពុជានៅបន្តជួបបញ្ហាប្រឈមមួយចំនួន ដូចជា : គុណភាព

និង ផលិតភាពនៃកម្លាំងពលកម្មនៅមានកម្រិតទាប បើធៀបទៅនឹងបណ្តាប្រទេសក្នុងតំបន់, កម្លាំងពលកម្មភាគច្រើន ធ្វើការក្នុងសេដ្ឋកិច្ចក្រៅប្រព័ន្ធ, ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងទិន្នន័យការងារ និង អតីតភាពការងារមិនទាន់រឹងមាំ, ការរៀបចំប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងសុខភាព និង សុវត្ថិភាពការងារ នៅតាមរោងចក្រសហគ្រាសមិនទាន់ល្អ, ការដឹកជញ្ជូនកម្មករ- និយោជិត មិនសូវមានសុវត្ថិភាព, ការគ្រប់គ្រងការបិទរោងចក្រ និង ការទូទាត់ប្រាក់អតីតភាពការងារ នៅមិនទាន់បានល្អ និង សេវាគាំពារពលករទេសន្តរប្រវេសន៍នៅមានកម្រិត ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងផ្តោតអាទិភាពលើ ÷

ទី១- ការបន្តពង្រឹងយន្តការ **«វេទិកាការងារ»**; ការផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាលតម្រង់ទិសមុនចូលធ្វើការ និង ការពង្រីកការផ្តល់សេវារកការងារ និង ការផ្សព្វផ្សាយ; ព្រមទាំងការបញ្ជ្រាបអំពីព័ត៌មានទីផ្សារការងារ, ទាំងក្នុង និង ក្រៅប្រទេស, ដើម្បីបង្កើនឱកាសការងារប្រកបដោយសមធម៌ និង កាត់បន្ថយចំណាកស្រុកដោយប្រថុយប្រថាន ។

ទី២- ការអនុវត្តច្បាប់ស្តីពីប្រាក់ឈ្នួលអប្បបរមា ដែលស្ថិតក្រោមបទប្បញ្ញត្តិនៃច្បាប់ស្តីពីការងារ ឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព ដោយបន្តពង្រឹងយន្តការត្រីភាគី, លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ និង គោលការណ៍ ដែលបាន និង កំពុងអនុវត្ត សម្រាប់ចរចាដំឡើងប្រាក់ឈ្នួលអប្បបរមារបស់កម្មករ- និយោជិតជារៀងរាល់ឆ្នាំ ស្របតាមស្ថានភាពសង្គម- សេដ្ឋកិច្ច និង ផលិតភាព, ការរៀបចំបើកប្រាក់ឈ្នួលប្រចាំខែ ក្នុងរយៈពេល ២ សប្តាហ៍ម្តង និង ការទូទាត់ប្រាក់អតីតភាពការងារប្រចាំឆ្នាំឱ្យបានទៀងទាត់ ដល់កម្មករ- និយោជិត ។

ទី៣- ការពង្រឹង និង ពង្រីកការអនុវត្តកម្មវិធីហ្វឹកហ្វឺនកូនជាង/កម្មសិក្សា

ទី៣- ការពង្រឹង និង ពង្រីកការអនុវត្តកម្មវិធីហ្វឹកហ្វឺនកូនជាង/កម្មសិក្សា ដោយធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់ស្តីពីការងារ និង ធ្វើស្ថាប័នីយកម្មប្រព័ន្ធហ្វឹកហ្វឺនកូន-ជាង/កម្មសិក្សា ដោយភ្ជាប់ជាមួយប្រព័ន្ធលើកទឹកចិត្តដល់សហគ្រាស និង គ្រឹះស្ថាន ដែលអនុវត្តប្រព័ន្ធនេះ ។

ទី៤- ការពង្រឹងគុណភាព និង ប្រសិទ្ធភាពអធិការកិច្ចការងារ តាមរយៈ ការអនុវត្តឱ្យបានពេញលេញនូវច្បាប់ស្តីពីការងារ ច្បាប់ស្តីពីសហជីព ច្បាប់ស្តីពី របបសន្តិសុខសង្គម និង បទដ្ឋានការងារអន្តរជាតិ ដើម្បីធានាសិទ្ធិ សេរីភាពអង្គការ វិជ្ជាជីវៈ លក្ខខណ្ឌការងារ សុខភាព និង សុវត្ថិភាពការងារនៅកន្លែងធ្វើការ ក៏ដូចជា សុវត្ថិភាពដឹកជញ្ជូនកម្មករ- និយោជិត ព្រមទាំងអត្ថប្រយោជន៍កម្មករនិយោជិត និង ការពង្រឹងប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងទិន្នន័យកម្មករនិយោជិត ដើម្បីគ្រប់គ្រងការផ្តល់ បណ្ណការងារ និង ការបើកផ្តល់ប្រាក់រង្វាន់អតីតភាពការងារ និង ប្រាក់សោធន-និវត្តន៍ ។

ទី៥- ការពង្រឹងភាពសុខដុមរមនានៅក្នុងទំនាក់ទំនងវិជ្ជាជីវៈ តាមរយៈ ការពង្រឹងយន្តការដោះស្រាយវិវាទការងារ, ការអនុវត្តច្បាប់ស្តីពីសហជីព និង ការបកស្រាយលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តនានា ដែលពាក់ព័ន្ធច្បាប់ស្តីពីការងារ ច្បាប់-ស្តីពីសហជីព ច្បាប់ស្តីពីរបបសន្តិសុខសង្គម និង អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការងារ ។

ទី៦- ការបន្តពង្រឹងអភិបាលកិច្ចទេសន្តរប្រវេសន៍ការងារ និង ពង្រីកកិច្ច-សហប្រតិបត្តិការពហុភាគី និង ទ្វេភាគី ដើម្បីបើកទូលាយទីផ្សារការងារស្របច្បាប់ នៅក្រៅប្រទេស, ទប់ស្កាត់ទេសន្តរប្រវេសន៍ការងារដោយខុសច្បាប់, លើកកម្ពស់ ការគាំពារសិទ្ធិ ផលប្រយោជន៍ សុខភាព និង សុវត្ថិភាពការងារ, កិត្តិយស និង សេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់ពលករ, ការផ្តល់ការសម្របសម្រួលទំនាក់ទំនងជាមួយគ្រួសារ

និង ការរៀបចំធ្វើសមាហរណកម្មពលករទេសន្តរប្រវេសន៍ ដែលធ្វើមាតុភូមិនិវត្ត តាមរយៈការទទួលស្គាល់ជំនាញ, ការផ្ទេររបបសន្តិសុខសង្គមមកក្នុងប្រទេស, ការ-ផ្តល់ការប្រឹក្សារកការងារធ្វើ និង ការបង្កើតមុខរបរដោយខ្លួនឯង ។

ទី៧- ការបន្តពង្រីកការតបណ្តាញអគ្គិសនី និង ទឹកស្អាត ដោយតម្លៃទាប សមរម្យជូនកម្មករ- និយោជិត សិស្ស- និស្សិត នៅតាមផ្ទះជួល, ការជំរុញការ-រៀបចំកន្លែងស្នាក់នៅ និង មធ្យោបាយធ្វើដំណើរ សម្រាប់កម្មករ- និយោជិត ដោយសុវត្ថិភាព, ការអនុញ្ញាតឈប់លំហែមាតុភាពរយៈពេល ៣ ខែ ដោយទទួល បានប្រាក់ឈ្នួលពលកម្ម ១២០%, ការផ្តល់សេវាថែទាំសុខភាព និង ការពិនិត្យ ផ្ទៃពោះដល់កម្មការិនីដោយឥតគិតថ្លៃ នៅតា មមន្ទីរពេទ្យ/មណ្ឌលសុខភាពរដ្ឋ, ការផ្តល់ការឧបត្ថម្ភដល់កម្មការិនីដែលមានផ្ទៃពោះ និង សម្រាលកូនរួច, និង ការ-បន្តកែសម្រួលកម្រិតប្រាក់ឈ្នួលអប្បបរមា ដែលត្រូវជាប់ពន្ធ និង ការអនុគ្រោះ ពន្ធចំពោះប្រាក់អត្ថប្រយោជន៍បន្ថែម ។

មុំទី២. ការលើកស្ទួយសហគ្រាសធុនតូច និង មធ្យម និង សហគ្រិនភាព

សហគ្រាសធុនតូច និង មធ្យម រួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់ នៅក្នុងការជំរុញ កំណើនសេដ្ឋកិច្ច, ការបង្កើតការងារ និង ក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និង ការធ្វើ ចំណាកស្រុក ។ គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្ររបស់រាជរដ្ឋាភិបាល គឺបន្តពង្រឹងការអភិវឌ្ឍ សហគ្រាសធុនតូច និង មធ្យម, លើកកម្ពស់សហគ្រិនភាព និង សហគ្រាស បង្កើតថ្មី ដើម្បីជំរុញផលិតកម្មនៅក្នុងស្រុកជំនួសការនាំចូល, តភ្ជាប់សហគ្រាស ធុនតូច និង មធ្យម ជាមួយនឹងក្រុមហ៊ុនវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេស និង ជំរុញ ការនាំចេញផលិតផល ដែលមានសក្តានុពល ជាពិសេសក្នុងវិស័យកសិកម្ម កែច្នៃ ម្ហូបអាហារ និង កសិឧស្សាហកម្ម ។

ជាលទ្ធផល, រាជរដ្ឋាភិបាលបានពង្រឹងបរិស្ថានធុរកិច្ច សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍសហគ្រាសធុនតូច និង មធ្យម តាមរយៈការពង្រឹងអភិបាលកិច្ច ការផ្តល់ការលើកទឹកចិត្តផ្នែកសារពើពន្ធ, ការលើកកម្ពស់ស្តង់ដារគុណភាពផលិតផល និង ការធានាបាននូវស្ថិរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច ដែលធ្វើឱ្យសហគ្រាសធុនតូច និង មធ្យម មានការរីកចម្រើនគួរឱ្យកត់សម្គាល់ ។ ជាក់ស្តែង, សហគ្រាសធុនតូច និង មធ្យម កម្មន្តសាល និង សិប្បកម្ម ដែលបានចុះបញ្ជីនៅក្រសួងឧស្សាហកម្ម និង សិប្បកម្ម គិតត្រឹមឆ្នាំ ២០១៧ មានចំនួនជិត ១៦ ម៉ឺនកន្លែង និង កំពុងប្រើប្រាស់កម្លាំងពលកម្មសរុបចំនួនជាង ១ លាននាក់ ។

បញ្ហាប្រឈមក្នុងការអភិវឌ្ឍសហគ្រាសធុនតូច និង មធ្យម មានជាអាទិ៍ៈ ការផ្តល់សេវាសាធារណៈ និង ការសម្របសម្រួលស្ថាប័ន នៅមិនទាន់មានប្រសិទ្ធភាពល្អ ស្មុគស្មាញ និង ប្រើពេលវេលាច្រើន, ការទទួលបានឥណទាន នៅមានកម្រិត និង ប្រភពទុនវិនិយោគនៅមានភាពចង្អៀត, ការលើកទឹកចិត្តផ្នែកពន្ធមិនទាន់មានលក្ខណៈគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ, កង្វះខាតនូវសហគ្រិនភាព និង សមត្ថភាពគ្រប់គ្រងសហគ្រាសខ្លួនឯងផ្ទាល់, ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធគាំទ្រ ដូចជា : មន្ទីរពិសោធន៍ថ្នាក់ជាតិនៅមានកម្រិត, កិច្ចសម្រួលពាណិជ្ជកម្ម នៅមិនទាន់មានប្រសិទ្ធភាពគ្រប់គ្រាន់ និង ចំណាយថ្លៃដើមខ្ពស់ ធៀបនឹងប្រទេសជិតខាងក្នុងតំបន់ ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងផ្តោតអាទិភាពលើ ÷

ទី១- ការបញ្ចប់ការរៀបចំ និង ជំរុញការអនុវត្ត«**គោលនយោបាយគាំទ្រសហគ្រាសធុនតូច និង មធ្យម**» ឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព ។

ទី២- ការពង្រឹងការអនុវត្តយន្តការគាំទ្រ ដើម្បីជួយសម្រួលដល់ការចុះបញ្ជី, ការផ្តល់សេវាសម្របសម្រួល, ការផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានទីផ្សារឱ្យបានទូលំទូលាយ

និង ទាន់ពេលវេលា, ការផ្សព្វផ្សាយ និង បញ្ជាបបច្ចេកវិទ្យាថ្មី និង ការបន្តខិតខំស្វែងរក និង ជ្រៀតចូលទីផ្សារនាំចេញ សម្រាប់ផលិតផលកម្ពុជា ។

ទី៣- ការបង្កើត **«ធនាគារសហគ្រាសធុនតូច និង មធ្យម»** ដើម្បីផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានដល់សហគ្រាសធុនតូច និង មធ្យម, ព្រមទាំងការជំរុញការរៀបចំ និង អនុវត្តនូវជម្រើសហិរញ្ញប្បទាននានា រួមទាំងយន្តការគ្រប់គ្រងអាជីវកម្មគម្រោងវិនិយោគរួម (Collective Investment Scheme) ផង ។

ទី៤- ការបង្កើត **«មូលនិធិជាតិសហគ្រិនភាព»** និង **«មជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍសហគ្រិនភាព»** ដោយសហការជាមួយវិស័យឯកជន សំដៅលើកកម្ពស់សហគ្រិនភាព និង ប្រសិទ្ធភាពធុរកិច្ច ។

ទី៥- ការពង្រឹង និង ពង្រីកបន្ថែមការវិនិយោគលើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធគាំទ្រ ដូចជា : មន្ទីរពិសោធន៍ថ្នាក់ជាតិ, ការបន្តកែលម្អកិច្ចសម្រួលពាណិជ្ជកម្ម, ការកែលម្អប្រព័ន្ធឡូជីស្ទីក ព្រមទាំងការបន្តលើកទឹកចិត្ត និង ការទាក់ទាញការវិនិយោគក្នុងការបង្កើតចង្កោមសហគ្រាសធុនតូច និង មធ្យម (SME Cluster) ។

ទី៦- ការជំរុញការលើកកម្ពស់គុណភាពផលិតផលនៃសហគ្រាសធុនតូច និង មធ្យម តាមរយៈការពង្រឹងអនុលោមភាពលក្ខខណ្ឌអនាម័យ និង ភូតគាមអនាម័យ និង ស្តង់ដារ ព្រមទាំងការលើកកម្ពស់នវានុវត្តន៍ តាមរយៈការការពារកម្មសិទ្ធិបញ្ញា និង ការផ្តល់ប្រកាសនីយបត្រតក្កកម្ម (Patents) ។

មុំទី៣. ការរៀបចំ និង អនុវត្តភាពជាដៃគូវិស័យសាធារណៈ និង វិស័យឯកជន

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្ររបស់រាជរដ្ឋាភិបាល គឺ : បង្កើត និង អនុវត្តឱ្យបានពេញលេញនូវប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងការវិនិយោគសាធារណៈ តាមរយៈយន្តការភាពជា-

ដៃគូរវាងរដ្ឋ និង ឯកជន ប្រកបដោយភាពប្រទាក់ក្រឡា និង គ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ស្របតាមឧត្តមានុវត្តន៍អន្តរជាតិ ។

ជាលទ្ធផល, កម្ពុជាសម្រេចបានវឌ្ឍនភាពសំខាន់ៗ ក្នុងការជំរុញ ការចូលរួមរបស់វិស័យឯកជន ដោយបានដាក់ចេញនូវ **«ឯកសារគោលនយោបាយស្តីពីការអភិវឌ្ឍយន្តការភាពជាដៃគូរវាងរដ្ឋ និង ឯកជន សម្រាប់គ្រប់គ្រងគម្រោងវិនិយោគសាធារណៈ ២០១៦-២០២០»** និង បានបង្កើតយន្តការស្ថាប័ន ព្រមទាំងបានអនុវត្តគម្រោងវិនិយោគធំៗ ក្នុងវិស័យហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធដឹកជញ្ជូន ថាមពល និង បច្ចេកវិទ្យាគមនាគមន៍ និង ព័ត៌មាន ជាពិសេសក្នុងទម្រង់ **«សាងសង់-អាជីវកម្ម-ផ្ទេរ»** ។

បញ្ហាប្រឈមសំខាន់ៗ រួមមាន ៖ ការបន្តប្រើប្រាស់ **«យន្តការចំពោះកិច្ច»** ក្នុងការអនុវត្តគម្រោងភាពជាដៃគូរវាងរដ្ឋ និង ឯកជន, មិនទាន់មានការវាយតម្លៃហានិភ័យនៃគម្រោងហិរញ្ញវត្ថុ, ក្របខណ្ឌគតិយុត្តមិនទាន់គ្រប់គ្រាន់, សមត្ថភាពផ្តួចផ្តើមរៀបចំការចរចា និង ការគ្រប់គ្រងគម្រោង នៅមានកម្រិត ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៦ នៃ រដ្ឋសភា រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងផ្តោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការបន្តអនុវត្ត **«ឯកសារគោលនយោបាយស្តីពីការអភិវឌ្ឍយន្តការភាពជាដៃគូរវាងរដ្ឋ និង ឯកជន សម្រាប់គ្រប់គ្រងគម្រោងវិនិយោគសាធារណៈ ២០១៦-២០២០»** និង ការរៀបចំ **«គោលនយោបាយអនុវត្តគម្រោងវិនិយោគសាធារណៈក្រោមយន្តការភាពជាដៃគូរវាងរដ្ឋ និង ឯកជន»** សម្រាប់រយៈពេលវែង ដើម្បីរួមចំណែកបង្កើតបរិស្ថានអំណោយផល សម្រាប់បន្តជំរុញ និង លើកទឹកចិត្តការចូលរួមរបស់វិស័យឯកជន និង ស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុ ។

ទី២- ការបន្តរៀបចំក្របខណ្ឌគតិយុត្ត និង បទប្បញ្ញត្តិពាក់ព័ន្ធ, ការដាក់ឱ្យ

អនុវត្តនីតិវិធីគ្រប់គ្រងប្រតិបត្តិការរួម ព្រមទាំងការពិនិត្យលទ្ធភាពរៀបចំបង្កើតយន្តការគាំទ្រហិរញ្ញវត្ថុនានា តាមការចាំបាច់ និង ស្របតាមបរិការណ៍អភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា ។

ទី៣- ការបន្តអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពស្ថាប័ន និង ធនធានមនុស្ស តាមក្រសួង-ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ លើការគ្រប់គ្រង និង អនុវត្តគម្រោងតាមរូបភាពយន្តការភាពជាដៃគូរវាងរដ្ឋ និង ឯកជន ។

ទី៤- ការបន្តអភិវឌ្ឍគម្រោងវិនិយោគសាធារណៈ តាមរយៈយន្តការភាពជាដៃគូរវាងរដ្ឋ និង ឯកជន ដើម្បីឱ្យហិរញ្ញប្បទានពីវិស័យឯកជន អាចចូលរួមបង្កើន និង ពន្លឿនការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និង ការផ្តល់សេវាសាធារណៈ ប្រកបដោយគុណភាព សំដៅគាំទ្រដល់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចប្រកបដោយចីរភាព ក៏ដូចជាគាំទ្រដល់ការបន្ធូរបន្ទុកថវិកាជាតិ និង បំណុលសាធារណៈ ។

មុំទី៤. ការពង្រឹងការប្រកួតប្រជែង

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្ររបស់រាជរដ្ឋាភិបាល គឺបង្កើនផលិតភាព និង ប្រសិទ្ធភាពសេដ្ឋកិច្ច, លើកកម្ពស់ឧត្តមភាព និង ជំរុញនវានុវត្តន៍ ដែលចាំបាច់ត្រូវធ្វើជាប្រចាំ, ទាំងសម្រាប់ស្ថាប័នសាធារណៈ ធុរជន និង ប្រជាជន ។ ជាវឌ្ឍនភាព, សន្ទស្សន៍នៃភាពប្រកួតប្រជែងសកល[3] របស់កម្ពុជាត្រូវបានកែលម្អឱ្យប្រសើរឡើង ពីចំណាត់ថ្នាក់ទី ១១២ ក្នុងចំណោម ១១៧ ប្រទេស នៅឆ្នាំ ២០០៥ មកចំណាត់ថ្នាក់ទី ៩៤ ក្នុងចំណោម ១៣៧ ប្រទេស នៅឆ្នាំ ២០១៧-២០១៨ ។

យ៉ាងណាមិញ, ការប្រកួតប្រជែងបាន និង កំពុងជួបបញ្ហាប្រឈមសំខាន់ៗមួយចំនួន រួមមាន : កង្វះក្របខណ្ឌច្បាប់ក្នុងការលើកកម្ពស់ការប្រកួតប្រជែងដោយ

---

[3] *The Global Competitiveness Report 2017-2018, World Economic Forum.*

ស្មើភាព និង ស្មោះត្រង់, សមត្ថភាពកែច្នៃនិង បង្កើតតម្លៃបន្ថែម នៅមានកម្រិត, កង្វះពលកម្មជំនាញ, និង ប្រសិទ្ធភាពនៃវិស័យគាំទ្រនៅមានកម្រិត ។

លើមូលដ្ឋាននេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលនីតិកាលទី ៦ នឹងផ្តោតអាទិភាពលើ ÷

ទី១- ការជំរុញរៀបចំ និង អនុម័តច្បាប់ស្តីពីការប្រកួតប្រជែង (Anti-trust/competition Law) ដែលជាក្របខណ្ឌសម្រាប់ជំរុញការប្រកួតប្រជែង, ពង្រឹងរចនាសម្ព័ន្ធឧស្សាហកម្ម, រៀបចំយន្តការសម្រាប់អនុវត្តច្បាប់ និង លើកកម្ពស់វប្បធម៌ប្រកួតប្រជែង ។

ទី២- ការពិនិត្យឡើងវិញ និង ធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់ស្តីពីក្ស័យធន ដែលជំរុញការទទួលយកហានិភ័យ និង ការពារសហគ្រិនភាព ។

ទី៣- ការជំរុញអនុវត្តយន្តការមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម (Commercial Arbitration) ដែលមានសមត្ថភាព អាចទុកចិត្តបាន និង ដោះស្រាយជម្លោះធុរកិច្ចដែលអាចទទួលយកបាន ។

ទី៤- ការបន្តជំរុញការរៀបចំ និង ការអនុវត្តស្តង់ដារទំនិញ សេវា និង ការគ្រប់គ្រង ហើយលើកកម្ពស់ស្តង់ដារទាំងនោះជាប្រចាំ ដើម្បីជំរុញការចាប់យកបច្ចេកវិទ្យាថ្មី និង លើកកម្ពស់គុណភាព ។

ទី៥- ការជំរុញរៀបចំ និង អនុម័តច្បាប់ស្តីពីការការពារអ្នកប្រើប្រាស់ (Consumer Protection Law) និង រៀបចំយន្តការអនុវត្ត ដើម្បីការពារសិទ្ធិ និង សុវត្ថិភាពអ្នកប្រើប្រាស់, លើកកម្ពស់សុខភាព, ពង្រឹងស្តង់ដារទំនិញ និង សេវា ព្រមទាំងលើកកម្ពស់ការប្រកួតប្រជែង ។

ទី៦- ការពង្រឹងយន្តការជំរុញការប្រកួតប្រជែងដោយស្មើភាព ជាពិសេស ក្នុងការបំពេញកាតព្វកិច្ចពន្ធ- អាករ និង ការអនុវត្តលទ្ធកម្មសាធារណៈ ប្រកប

ដោយតម្លាភាព និង ភាពត្រឹមត្រូវ ។

ចតុកោណទី៤ . ការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាព និង បរិយាប័ន្ន

ទន្ទឹមនឹងការជំរុញកំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់ខ្ពស់លើការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាព និង បរិយាប័ន្ន ជាពិសេសផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹង «**គោលដៅអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាពកម្ពុជា**» ។

ក្នុងការអនុវត្តកិច្ចការនេះ, បញ្ហាប្រឈមសំខាន់ៗ រួមមានៈ កំណើនទាបក្នុងវិស័យកសិកម្ម, ប្រសិទ្ធភាពនៃការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិនៅមានកម្រិត, ការរីកចម្រើននៃនគរូបនីយកម្មក្នុងសន្ទុះលឿន ប៉ុន្តែ មិនទាន់ធានាបាននូវតុល្យភាព, និង ភាពចាំបាច់ ក្នុងការបង្កើនសមត្ថភាព ដើម្បីឆ្លើយតបនឹងផលប៉ះពាល់ពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ។ ការណ៍នេះ តម្រូវឱ្យរាជរដ្ឋាភិបាលផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើ : ១)• កាលើកស្ទួយវិស័យកសិកម្ម និង ការអភិវឌ្ឍជនបទ; ២)• ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ និង វប្បធម៌ ប្រកបដោយចីរភាព; ៣)• ការពង្រឹងការគ្រប់គ្រងនគរូបនីយកម្ម; និង ៤)• ការធានាចីរភាពបរិស្ថាន និង ការរៀបចំខ្លួនឆ្លើយតបនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ។

មុំទី១• ការលើកស្ទួយវិស័យកសិកម្ម និង ការអភិវឌ្ឍជនបទ

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្ររបស់រាជរដ្ឋាភិបាល គឺពង្រឹងតួនាទីវិស័យកសិកម្ម ក្នុងការបង្កើតការងារ, ការធានាសន្តិសុខស្បៀង, ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និង ការអភិវឌ្ឍជនបទ ។

ជាលទ្ធផល, វិស័យកសិកម្មបានផ្តល់ការងាររហូតដល់ ៤១,៥% ។ កម្ពុជាបានផលិតស្បៀងលើសពីតម្រូវការក្នុងស្រុក ព្រមទាំងបានផលិត និង នាំចេញកសិផលជាច្រើនមុខ ពិសេសបាននាំចេញអង្ករជាង ៦០ ម៉ឺនតោន ក្នុងឆ្នាំ ២០១៧

ហើយអង្ករកម្ពុជា ក៏ទទួលបាននូវការលើកតម្កើងកេរ្តិ៍ឈ្មោះនៅលើឆាកអន្តរជាតិ ។ លើសពីនេះ, តំបន់ជនបទមានការរីកចម្រើនគួរឱ្យកត់សម្គាល់ តាមរយៈការកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធផ្លូវថ្នល់, ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ, ការតភ្ជាប់អគ្គិសនី, និង ការលើកកម្ពស់ការទទួលបានទឹកស្អាត និង អនាម័យ ។

យ៉ាងណាក៏ដោយ, វិស័យកសិកម្មនៅមានបញ្ហាប្រឈមមួយចំនួន ដូចជា ផលិតភាពនៅមានកម្រិត, គុណភាពទាបនៃធាតុចូលកសិកម្ម, ការផ្តល់សេវាបច្ចេកទេសមិនទាន់ឆ្លើយតបនឹងតម្រូវការ, ការអភិវឌ្ឍខ្សែច្រវាក់ផ្គត់ផ្គង់កសិផលមិនទាន់ឆ្លើយតបបានទៅនឹងតម្រូវការទីផ្សារ, ការចិញ្ចឹមសត្វ និង វារីវប្បកម្ម នៅមានកម្រិត, យន្តការសម្រួលការនាំចេញ នៅមិនទាន់មានភាពប្រទាក់ក្រឡា និង បំពេញគ្នាបាន, ការបន្តការនាំចូលកសិផល ដែលអាចមានលទ្ធភាពផ្គត់ផ្គង់ក្នុងស្រុក, ប្រព័ន្ធអនាម័យ និង ភូតគាមអនាម័យ នៅមិនទាន់រឹងមាំ, មិនទាន់មានយន្តការផ្តល់ព័ត៌មានទីផ្សារកសិកម្ម ដោយផ្សារភ្ជាប់នឹងផែនការដាំដុះ និង ប្រមូលផល, ការស្រាវជ្រាវ និង ការអភិវឌ្ឍ (R&D) នៅមិនទាន់ទូលំទូលាយ ព្រមទាំងការប្រើប្រាស់ដីធ្លីកសិកម្មនៅមិនទាន់អស់សក្តានុពល ។ ជាមួយនេះ, បញ្ហាប្រឈមផ្នែកអភិវឌ្ឍជនបទ រួមមាន ៖ ភាពចាំបាច់ក្នុងការបន្តលើកកម្ពស់គុណភាព និង ការថែទាំហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធជនបទ, ការទទួលបានទឹកស្អាតប្រកបដោយសុវត្ថិភាព និង ការជំរុញការលើកកម្ពស់អនាម័យជនបទ ។

លើមូលដ្ឋាននេះ, ក្នុងនីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងផ្តោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការជំរុញការរៀបចំ និង ដាក់ឱ្យអនុវត្ត **«ផែនការមេសម្រាប់អភិវឌ្ឍវិស័យកសិកម្មឆ្ពោះទៅឆ្នាំ ២០៣០»** និង **«ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍវិស័យ**

កសិកម្មឆ្នាំ ២០១៩-២០២៣» ។

ទី២- ការបន្តជំរុញការរៀបចំ អនុមតិ និង ការអនុវត្ត«**ច្បាប់ស្តីពីការការពាររុក្ខជាតិ និង ភូតគាមអនាម័យ»** និង **«ច្បាប់ស្តីពីផលិតកម្មកសិកម្មតាមកិច្ចសន្យា»** ។

ទី៣- ការបង្កើនផលិតភាព គុណភាព និង ពិពិធកម្ម តាមរយៈការបង្កើនការវិនិយោគលើការស្រាវជ្រាវ និង ការអភិវឌ្ឍពូជដំណាំ ពូជសត្វ និង ការចិញ្ចឹមត្រី ដែលផ្តល់តម្លៃបន្ថែមខ្ពស់; ការជំរុញការអភិវឌ្ឍកសិដ្ឋានគំរូ (Model Farm); ការជំរុញការផ្តល់សេវាបច្ចេកទេស សកសិកម្ម; ការពង្រឹងការគ្រប់គ្រងសហគមន៍កសិករ; ការរៀបចំយន្តការផលិតកម្មកសិកម្មតាមកិច្ចសន្យា; ការបន្តកាត់បន្ថយថ្លៃ និង ពង្រឹងគុណភាពនៃធាតុចូលកសិកម្ម; ការសិក្សារៀបចំឱ្យមានសេវាធានារ៉ាប់រងផលិតកម្មកសិកម្ម; ការរៀបចំឱ្យមានផលិតផលហិរញ្ញវត្ថុ សម្រាប់ផលិតកម្មកសិកម្ម; និង ការជំរុញការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាវៃឆ្លាត និង ឌីជីថល ។

ទី៤- ការលើកកម្ពស់ឧស្សាហកម្មកែច្នៃ តាមរយៈការជំរុញឱ្យមានការវិនិយោគឯកជនលើកសិផល ដែលមានសក្តានុពល ដូចជា: ស្រូវ ដំឡូងមីស្វាយ ស្វាយចន្ទី ចេក កៅស៊ូ បន្លែ ជាដើម តាមរយៈការរៀបចំយុទ្ធសាស្ត្រតាមមុខដំណាំនីមួយៗ ។

ទី៥- ការបន្តជំរុញការដាំបន្លែគ្រប់ប្រភេទជំនួសឱ្យការនាំចូល និង ការរៀបចំបង្កើតទីផ្សារបោះដុំ និង ចែកចាយបន្លែ ដែលមានស្តង់ដារ និង អនាម័យខ្ពស់ ។

ទី៦- ការជំរុញពាណិជ្ជូបនីយកម្មកសិកម្ម តាមរយៈការបន្តពង្រឹងប្រព័ន្ធអនាម័យ និង ភូតគាមអនាម័យ (SPS), ការសម្រួលពាណិជ្ជកម្ម, ការវិនិយោគ

បន្ថែមលើមន្ទីរពិសោធន៍គុណភាពសម្រាប់ការនាំចេញ, ព្រមទាំងការជំរុញការ-ផលិត និង ប្រើប្រាស់ផលិតផលកសិកម្មក្នុងស្រុក ។

ទី៧- ការជំរុញការចិញ្ចឹមសត្វ និង វារីវប្បកម្ម តាមរយៈការបន្តអនុវត្ត **«ច្បាប់ស្តីពីសុខភាពសត្វ និង ផលិតកម្មសត្វ»** , **«ក្របខណ្ឌផែនការយុទ្ធសាស្រ្តអភិវឌ្ឍវិស័យបសុសត្វ ឆ្នាំ ២០១៦-២០២៥»** និង **«ផែនការយុទ្ធសាស្រ្តជាតិអភិវឌ្ឍវារីវប្បកម្មឆ្នាំ ២០១៦-២០៣០»** ។

ទី៨- ការពង្រឹងការគ្រប់គ្រងដីសម្បទានសេដ្ឋកិច្ច, ការបន្តជំរុញការ-បោសសម្អាតមីន និង យុទ្ធភណ្ឌមិនទាន់ផ្ទុះ និង ការបន្តផ្តល់ដីសម្បទានសង្គមកិច្ចពិសេសដល់គ្រួសារក្រីក្រសម្រាប់ការធ្វើកសិកម្មជាលក្ខណៈគ្រួសារ ។

ទី៩- ការធ្វើវិចារណកម្មក្នុងការវិនិយោគលើប្រព័ន្ធធារាសាស្រ្ត ដោយយកចិត្តទុកដាក់លើការបង្កើនការតភ្ជាប់ទៅនឹងផលិតកម្មកសិកម្ម, ការថែទាំជា-ប្រព័ន្ធ និង ការពង្រឹងការគ្រប់គ្រង ។

ទី១០- ការបន្តជំរុញការអភិវឌ្ឍជនបទឱ្យរស់រវើក ដោយបន្តវិនិយោគលើផ្លូវជនបទ ប្រព័ន្ធធារាសាស្រ្តខ្នាតតូច, ការពង្រីកការគ្របដណ្តប់ការប្រើប្រាស់អគ្គិសនី, ការពង្រីកការទទួលបានទឹកស្អាត, ការលើកកម្ពស់អនាម័យ, ការរៀបចំភូមិ និង លំនៅឋាន, ព្រមទាំងការលើកកម្ពស់ជីវភាពប្រជាជន តាមរយៈការបន្តអនុវត្ត **«ចលនាភូមិមួយ-ផលិតផលមួយ»** និង **«ចលនាភូមិថ្មី»** ។

មុំទី ២. ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ និង វប្បធម៌ ប្រកបដោយចីរភាព

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្រ្តរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល គឺរក្សាតុល្យភាពរវាងការ-អភិវឌ្ឍ និង ការអភិរក្ស សំដៅលើកកម្ពស់វិភាគទានកិច្ចការនេះ ចំពោះការអភិវឌ្ឍវិស័យកសិកម្ម ឧស្សាហកម្ម និង ទេសចរណ៍, ការពង្រឹងការគ្រប់គ្រងធនធានរ៉ែ,

ការធានាចីរភាពធនធានព្រៃឈើ ជលផល និង ប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី ព្រមទាំងការ-ការពារ និង អភិវឌ្ឍបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌ជាតិ ។

ជាលទ្ធផល, គម្របព្រៃឈើត្រូវបានរក្សាក្នុងរង្វង់ ៦០% នៃផ្ទៃប្រទេស; ដីសម្បទានសេដ្ឋកិច្ចជាង ៤១ ម៉ឺនហិចតា ត្រូវបានដកហូត ដើម្បីយកមកអនុវត្តកម្មវិធីសម្បទានដីសង្គមកិច្ច, ឬ ធ្វើប្រទានកម្ម, ឬ ដាំដើមឈើឡើងវិញ; កន្លែងអភិរក្សជលផលជាង ៥៧ ម៉ឺនហិចតា ត្រូវបានអភិរក្ស ក្រោយការរំសាយឡូត៍នេសាទ; សហគមន៍ព្រៃឈើ ចំនួន ៦១០ និង សហគមន៍នេសាទចំនួន ៥១៦ ត្រូវបានបង្កើត; បេតិកភណ្ឌវប្បធម៌រូបី និង អរូបី រួមមានប្រាសាទសំបូរព្រៃគុក ចាប៉ីដងវែង ល្បែងទាញព្រ័ត្រ និង ប្រពៃណីទាញព្រ័ត្រ និង ប្រពៃណីនិទានរឿង រាមកេរ្តិ៍ តាគ្រុឌ ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលក្នុងបញ្ជីបេតិកភណ្ឌនៃអង្គការយូណេស្កូ ។

បញ្ហាប្រឈមពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យនេះ រួមមាន ៖ អភិបាលកិច្ច និងប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងធនធានរ៉ែ នៅមិនទាន់រឹងមាំ និង ការធ្វើអាជីវកម្មរ៉ែនៅមានអនាធិប-តេយ្យ; សម្ពាធនៃតម្រូវការដីសម្រាប់ប្រើប្រាស់ ទល់នឹងការចាំបាច់ក្នុងការការពារគម្របព្រៃឈើ; ការហ៊ុមព័ទ្ធ និង ការឈូសឆាយដីព្រៃធ្វើកម្មសិទ្ធិ; ការទន្ទ្រានដីព្រៃលិចទឹក និង ដែននេសាទ; បទល្មើសព្រៃឈើ សត្វព្រៃ និង ជលផលនៅបន្តជាក្តីកង្វល់; ព្រមទាំងការអភិវឌ្ឍបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌ ក៏នៅមិនអស់សក្តានុពល ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងផ្តោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការជំរុញអនុវត្ត«**គោលនយោបាយជាតិស្តីពីធនធានរ៉ែ ឆ្នាំ ២០១៨-២០២៨**» ដោយពង្រឹងអភិបាលកិច្ច និង ការគ្រប់គ្រងធនធាន និង អាជីវកម្មរ៉ែ, ទន្ទឹមនឹងការជំរុញការចូលរួមពីសហគមន៍ ដើម្បីកាត់បន្ថយផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន-សង្គម និង ពង្រឹងការប្រមូលចំណូលថវិកាជាតិ ។

ទី២- ការពង្រឹងយន្តការគ្រប់គ្រងធនធាន និង អាជីវកម្មខ្សាច់ ដោយកាត់បន្ថយជាអតិបរមានូវផលប៉ះពាល់ផ្នែកសង្គម និង បរិស្ថាន ។

ទី៣- ការបន្តគ្រប់គ្រងធនធានព្រៃឈើ និង សត្វព្រៃ ដោយថែរក្សាគម្របព្រៃឈើ ឱ្យលើស ៦០% នៃផ្ទៃប្រទេស, ការលើកកម្ពស់ការអភិរក្សព្រៃឈើ និង សត្វព្រៃ, ការទប់ស្កាត់ការទន្ទ្រានកាន់កាប់ និង ឈូសឆាយដីព្រៃធ្វើកម្មសិទ្ធិ, ការលើកកម្ពស់ការចូលរួមរបស់សហគមន៍ក្នុងការការពារ និង ស្តារព្រៃឈើឡើងវិញ; ព្រមទាំងការបង្ក្រាបបទល្មើសព្រៃឈើ និង ការជួញដូរសត្វព្រៃ ។

ទី៤- ការបន្តជំរុញការអភិរក្ស និង គ្រប់គ្រងធនធានជលផល តាមរយៈការបង្ក្រាបបទល្មើសជលផល, ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវសហគមន៍នេសាទ និង ការបង្កើនវារីវប្បកម្ម ។

ទី៥- ការលើកកម្ពស់ការថែរក្សាប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី និង ការការពារតំបន់ធម្មជាតិ ដោយផ្តោតលើការការពារជីវចម្រុះ តំបន់ដីសើម និង តំបន់ឆ្នេរ ដើម្បីធានាគុណភាពដី និង ចីរភាពប្រភពទឹក ។

ទី៦- ការបន្តអភិរក្ស និង អភិវឌ្ឍបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌ ដោយជំរុញការចុះបញ្ជី, ពង្រឹងការគ្រប់គ្រង, ការសិក្សាស្រាវជ្រាវ និង ចងក្រង ព្រមទាំងការបង្កើតតម្លៃពីបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌ ។

មុំទី ៣. ការពង្រឹងការគ្រប់គ្រងនគរូបនីយកម្ម

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្ររបស់រាជរដ្ឋាភិបាល គឺអភិវឌ្ឍទីក្រុងដើម្បីឱ្យមានបរិស្ថានល្អ សម្រាប់ការរស់នៅ និង មានសោភ័ណភាព ព្រមទាំងលើកកម្ពស់សុខុមាលភាពរបស់ប្រជាជន និង ប្រសិទ្ធភាពសង្គម- សេដ្ឋកិច្ច ។

ជាលទ្ធផល, រាជរដ្ឋាភិបាលបានអនុម័ត និង ដាក់ឱ្យអនុវត្តនូវគោល-

នយោបាយជាតិស្តីពីការរៀបចំដែនដី; បានរៀបចំចក្ខុវិស័យនៃយុទ្ធសាស្ត្រតម្រង់ទិសអភិវឌ្ឍរាជធានីភ្នំពេញ; បានដាក់ឱ្យអនុវត្តប្លង់គោលប្រើប្រាស់ដីរាជធានីភ្នំពេញឆ្នាំ ២០៣៥; បានអភិវឌ្ឍប្លង់នគរូបនីយកម្ម និង កំពុងកសាងទីរួមខេត្តត្បូងឃ្មុំ; បានអនុម័តប្លង់គោលប្រើប្រាស់ដី នៅខេត្តព្រះសីហនុ និង ខេត្តបាត់ដំបង; បានអនុម័តគោលនយោបាយជាតិស្តីពីលំនៅឋាន និង គោលនយោបាយស្តីពីការលើកទឹកចិត្ត និង ការបង្កើតកម្មវិធីជាតិ សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍលំនៅឋានតម្លៃសមរម្យ; បានសាងសង់លំនៅឋានតម្លៃសមរម្យមួយចំនួន ក្នុងរាជធានីភ្នំពេញ និង ខេត្តកណ្តាល; បានរៀបចំប្រព័ន្ធព័ត៌មានវិទ្យាគ្រប់គ្រងទិន្នន័យសំណង់ ដោយតភ្ជាប់នឹងប្រព័ន្ធព័ត៌មានភូមិសាស្ត្ររបស់កម្មវិធី Google Map; និង បានផ្តល់ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីធ្លីដីសម្បទានសង្គមកិច្ច និង សាងសង់ផ្ទះជូនគ្រួសារយោធិន និង នគរបាល, គ្រួសារអតីតយុទ្ធជនពលី ពិការ មរណៈ និង បាត់បង់សមត្ថភាពការងារ ដែលមានជីវភាពក្រីក្រ, គ្មានដីគ្មានផ្ទះ កំពុងឈរជើងតាមបណ្តោយព្រំដែន ។

ទន្ទឹមនេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលនៅជួបបញ្ហាប្រឈមមួយចំនួន រួមមាន : ប្លង់គោលប្រើប្រាស់ដី និង យុទ្ធសាស្ត្រតម្រង់ទិសអភិវឌ្ឍនៅមិនទាន់ត្រូវបានសិក្សាចប់ និង អនុម័តសម្រាប់ខេត្តក្រុងភាគច្រើន; ការតាំងទីលំនៅមិនទាន់មានសណ្តាប់ធ្នាប់ល្អនៅឡើយ; ការរំលោភយកចំណីផ្លូវ; ការរំលោភបំពានលើបឹងធម្មជាតិ ដីតម្របព្រៃ និង ការចាប់យកដីសាធារណៈ នៅមិនទាន់ត្រូវបានដោះស្រាយបានល្អនៅឡើយ; ផែនការមេអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវន្តទីក្រុង មិនទាន់ត្រូវបានរៀបចំឱ្យមានភាពប្រទាក់ក្រឡា; ការដឹកជញ្ជូន និង ចរាចរណ៍នៅក្នុងក្រុង មិនទាន់មានសណ្តាប់ធ្នាប់ល្អ ដែលធ្វើឱ្យមានការខាតបង់ខាងសង្គម និង សេដ្ឋកិច្ច; និង ការមិនទាន់រៀបចំបាននូវក្របខណ្ឌច្បាស់លាស់ សម្រាប់លើកកម្ពស់សោភ័ណភាព

និង អភិរក្សសំណង់ប្រវត្តិសាស្ត្រ នៅក្នុងក្រុង ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងផ្តោតអាទិភាពលើ ÷

ទី១- ការបន្តជំរុញដំណើរការកែទម្រង់ដីធ្លី និង ការបង្កើនល្បឿននៃការកសាងផែនការមេ និង ប្លង់គោលនៃការរៀបចំដែនដី នគរូបនីយកម្ម និង សំណង់, ទាំងថ្នាក់ជាតិ និង ថ្នាក់ក្រោមជាតិ, ក្នុងគោលដៅគ្រប់គ្រង និង អភិវឌ្ឍវិស័យដីធ្លីឱ្យកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាព ។

ទី២- ការពង្រឹងសមត្ថភាពអនុវត្តការងារនគរូបនីយកម្ម, ការងារប្លង់គោលប្រើប្រាស់ដីរាជធានី, ការកសាងប្លង់គោលប្រើប្រាស់ដីក្រុង ស្រុក- ខណ្ឌ ឃុំ- សង្កាត់ នៅទូទាំងរាជធានី- ខេត្ត, ការរៀបចំយុទ្ធសាស្ត្រតម្រង់ទិសក្នុងការកំណត់បែងចែកតំបន់ប្រើប្រាស់ និង ការគ្រប់គ្រងលំនៅឋានដោយប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន ។

ទី៣- ការរៀបចំផែនការមេអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធទីក្រុង និង ទីប្រជុំជនសំខាន់ៗ សម្រាប់គាំទ្រការអភិវឌ្ឍផ្លូវថ្នល់ ផ្លូវដែក និង ផ្លូវទឹក ក៏ដូចជាប្រព័ន្ធផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី និង ទឹកស្អាត និងជាពិសេសប្រព័ន្ធលូ និង ប្រព័ន្ធប្រព្រឹត្តកម្មទឹកកខ្វក់ ។

ទី៤- ការជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យសំណង់ និង ការរៀបចំទីក្រុង ទីប្រជុំជន, ពិសេសក្រុងប៉ោយប៉ែត និង ក្រុងបាវិត, ដោយជំរុញការអភិវឌ្ឍ និង ពង្រឹងការ-អនុវត្តតាមច្បាប់ បទដ្ឋានគតិយុត្ត បច្ចេកទេស និង ស្តង់ដារសំណង់ ដែលធានាគុណភាព សុវត្ថិភាព សោភ័ណភាព ប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់ និង គោលការណ៍ទីក្រុងឆ្លាតវៃ ព្រមទាំងជំរុញអនុវត្តកម្មវិធីអភិវឌ្ឍលំនៅឋានតម្លៃសមរម្យ ។

ទី៥- ការបន្តពង្រឹងសោភ័ណភាព និង សេវាទីក្រុង ទីប្រជុំជនសំខាន់ៗ តាមរយៈការគ្រប់គ្រងការប្រមូលសំរាម និង អនាម័យ, ការរៀបចំផ្លូវថ្មើរជើង,

ទីធ្លាចំណត, ការរៀបចំសួនច្បារសាធារណៈ, ការកសាង និង ការពារច្រាំងទន្លេ និង ទំនប់, ការរៀបចំសណ្តាប់ធ្នាប់ និង ភ្លើងបំភ្លឺនៅក្នុងក្រុង, ការអភិរក្សសំណង់ដែលមានតម្លៃប្រវត្តិសាស្ត្រ ព្រមទាំងការបន្តរៀបចំពង្រីក និង ពង្រឹងគុណភាព ក៏ដូចជាជំរុញការប្រើប្រាស់សេវាដឹកជញ្ជូនសាធារណៈក្នុងទីក្រុង ។

មុំទី៤. ការធានាចីរភាពបរិស្ថាន និង ការរៀបចំខ្លួនឆ្លើយតបនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្ររបស់រាជរដ្ឋាភិបាល គឺកាត់បន្ថយផលប៉ះពាល់បរិស្ថានជាអតិបរមា, ពង្រឹងសមត្ថភាពបន្សាំទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ, និង ចូលរួមចំណែកក្នុងការកាត់បន្ថយការប្រែប្រួលអាកាសធាតុសកល ដើម្បីធានាការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាព ។

សមិទ្ធផលចម្បងៗដែលរាជរដ្ឋាភិបាលសម្រេចបាន រួមមាន : ការពង្រឹងសមត្ថភាពបច្ចេកទេស និង ស្ថាប័ន ក្នុងការគ្រប់គ្រងបរិស្ថាន; ការបញ្ជ្រាបការប្រែប្រួលអាកាសធាតុទៅក្នុងគោលនយោបាយ បទដ្ឋានគតិយុត្ត និង ផែនការ, ទាំងថ្នាក់ជាតិ និង ថ្នាក់ក្រោមជាតិ; ការដាក់ចេញនូវវិធានការ ដើម្បីគ្រប់គ្រងការបំពុលបរិស្ថាន ធនធានទឹក និង ប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី; ព្រមទាំងការបង្កើនសមត្ថភាពប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យា, ការចូលរួមចំណែកក្នុងការផលិតថាមពលស្អាត និង កិច្ចសហការជាមួយដៃគូអភិវឌ្ឍ ក្នុងការឆ្លើយតបនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ។

បញ្ហាប្រឈមសំខាន់ៗ រួមមាន : ការកើនឡើងនៃការប្រើប្រាស់ធនធានធម្មជាតិ, ការថយចុះគុណភាពបរិស្ថាន, ទាំងទឹក ដី និង ខ្យល់, សមត្ថភាពយល់ដឹងក្នុងការបញ្ជ្រាបបច្ចេកវិទ្យាដែលធន់ទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ព្រមទាំងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ និង ការចូលរួមពីគ្រប់ភាគីពាក់ព័ន្ធនៅមានកម្រិត, និង មាន

តម្រូវការធានាសន្តិសុខទឹក និង សន្តិសុខថាមពលស្អាត ក្នុងរយៈពេលវែង ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងផ្តោតអាទិភាពលើ ÷

ទី១- ការបន្តអនុវត្ត **«ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រជាតិស្តីពីការអភិវឌ្ឍបៃតង ២០១៣-២០៣០», «ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រឆ្លើយតបនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុកម្ពុជា ២០១៤-២០២៣», «យុទ្ធសាស្ត្រ និង ផែនការសកម្មភាពបរិស្ថានជាតិ ២០១៦-២០២៣», «ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រជេវបូកជាតិ»;** និង ការប្រើប្រាស់មូលនិធិបរិស្ថានសង្គមឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព ដើម្បីធានាការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចបំភាយកាបូនទាប និង ធន់នឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ។

ទី២- ការបន្តពង្រឹងការគ្រប់គ្រងតំបន់ការពារធម្មជាតិ អភិរក្សជីវៈចម្រុះ អភិរក្សសម្បត្តិធម្មជាតិ ពិសេសប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីបឹងទន្លេសាប ទន្លេមេគង្គ និង តំបន់ឆ្នេរ ។

ទី៣- ការបន្តពង្រឹងការគ្រប់គ្រងសំណល់រឹង រាវ ឧស្ម័ន និង សារធាតុគ្រោះថ្នាក់ តាមរយៈការអនុវត្តគោលការណ៍កាត់បន្ថយការប្រើប្រាស់ឡើងវិញ ការកែច្នៃឡើងវិញ និង ការបដិសេធ ព្រមទាំងការពង្រឹងយន្តការតាមដាន និង ត្រួតពិនិត្យការបំពុល ។

ទី៤- ការលើកកម្ពស់ការរស់នៅ ដោយមានប្រសិទ្ធភាព និង ចីរភាពធនធាន តាមរយៈការអនុវត្តគោលការណ៍នៃការប្រើប្រាស់ និង ផលិតកម្ម ប្រកបដោយចីរភាព (Sustainable Consumption and Production) ។

ទី៥- ការបង្កើនការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាភាតរបរិស្ថាន និង ភាតរអាកាស-ធាតុ (Environmentally-friendly and Climate-friendly Technologies) ក្នុងការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និង ការអភិវឌ្ឍសង្គម- សេដ្ឋកិច្ច ។

ទី៦- ការបន្តជំរុញការអនុវត្តយន្តការពាណិជ្ជកម្មកាបូន និង ក្របខណ្ឌគតិយុត្តពាក់ព័ន្ធ, ការពង្រឹងសមត្ថភាពរៀបចំ និង អនុវត្តវិធានការ ដើម្បីបន្សាំ និង ធន់ ទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ព្រមទាំងការពិនិត្យលទ្ធភាពសិក្សាពីភាពធន់ផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ ក្នុងការឆ្លើយតបទៅគ្រោះមហន្តរាយបណ្តាលមកពីការប្រែ-ប្រួលអាកាសធាតុ ។

ទី៧- ការបន្តជំរុញការអភិវឌ្ឍ និង អនុវត្តផែ នការគ្រប់គ្រងទឹកចម្រុះ (Integrated Water Resource Management) ដើម្បីពង្រីកការផ្គត់ផ្គង់ទឹកបានគ្រប់គ្រាន់តាមតម្រូវការ, កាត់បន្ថយជាអតិបរមានូវហានិភ័យបណ្តាលមកពីគ្រោះ-ទឹកជំនន់ និង គ្រោះរាំងស្ងួត ព្រមទាំងធានាសន្តិសុខទឹករយៈពេលវែង ។

ទី៨- ការបន្តការលើកទឹកចិត្ត និង បង្កើនការវិនិយោគលើថាមពលស្អាត និង ថាមពលកកើតឡើងវិញ ពិសេសថាមពលពន្លឺព្រះអាទិត្យ ទន្ទឹមនឹងការកាត់បន្ថយការផលិតថាមពលពីប្រភពមិនស្អាត ដើម្បីធានាសន្តិសុខថាមពលរយៈពេលវែង ។

ទី៩- ការបន្តពង្រឹងក្របខណ្ឌគតិយុត្ត ព្រមទាំងការសិក្សាស្រាវជ្រាវ និង ការអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពជំនាញ និង ចំណេះដឹង ដល់មន្ត្រីថ្នាក់ជាតិ និង ថ្នាក់ក្រោម-ជាតិ លើផ្នែកបរិស្ថាន ការអភិវឌ្ឍបៃតង ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ការគ្រប់គ្រងធនធានទឹកចម្រុះ និង ការប្រើប្រាស់ធនធានធម្មជាតិប្រកបដោយចីរភាព ។

សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន

ក្នុងរយៈពេល ១៥ ឆ្នាំ កន្លងទៅនេះ, កម្ពុជាបានអនុវត្តប្រកបដោយជោគ-ជ័យនូវ **យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ** ដំណាក់កាលទី ១, ទី ២, និងទី ៣, ដោយបាន ធ្វើឱ្យកម្ពុជាឈានឡើងទៅកាន់ដំណាក់កាលថ្មីមួយទៀត កាន់តែខ្ពស់ត្រដែត នៅលើវិថីនៃការអភិវឌ្ឍសង្គម- សេដ្ឋកិច្ច ។ តាមរយៈនេះ, កម្ពុជាសម្រេចបានសមិទ្ធ-ផលសំខាន់ៗ ដែលមានអត្ថន័យជាប្រវត្តិសាស្ត្រ រួមមាន ÷

ទី១- ការធានាចីរភាពនៃសន្តិភាព ស្ថិរភាពនយោបាយ សន្តិសុខ និង សណ្ដាប់ធ្នាប់សង្គម; ក៏ដូចជាការលើកស្ទួយនីតិរដ្ឋ ការលើកកម្ពស់សិទ្ធិ និង សេចក្ដីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្ស; ការអនុវត្តយ៉ាងខ្ជាប់ខ្ជួននូវលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរីពហុបក្ស; ការលើកស្ទួយកិត្យានុភាពជាតិ ឱ្យខ្ពស់ត្រដែតនៅលើឆាកតំបន់ និង អន្តរជាតិ; ការការពារបានដោយឥតរវាតនូវអធិបតេយ្យជាតិ, ឯកភាពជាតិ និង បូរណភាពទឹកដី; ព្រមទាំងការពង្រឹងភាពជាដៃគូយុទ្ធសាស្ត្រ និង ការធានានូវផលប្រយោជន៍របស់ជាតិ នៅក្នុងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការជាមួយដៃគូអន្តរជាតិ ។

ទី២- ការសម្រេចបាននូវកំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ ក្នុងអត្រាប្រមាណ ៧% ជាមធ្យមក្នុងមួយឆ្នាំ ក្នុងរយៈពេលជាងមួយទសវត្សរ៍ចុងក្រោយ, ប្រកបដោយចីរភាព បរិយាប័ន្ន និង ធន់នឹងវិបត្តិ, នៅលើមូលដ្ឋានកាន់តែទូលាយ និង មានសមត្ថភាពប្រកួតប្រជែង ព្រមទាំងមានផលិតភាព និង ការប្រើប្រាស់ក្នុងស្រុកខ្ពស់ជាងមុន, ក្នុងបរិការណ៍អត្រាអតិផរណាទាបជាង ៥% ជាមធ្យម ក្នុងមួយឆ្នាំ ដែលតាមរយៈនេះ បានធ្វើឱ្យកម្ពុជាប្រែក្លាយខ្លួន ពីប្រទេស ដែលមានចំណូលកម្រិតទាប ទៅជាប្រទេសមានចំណូលមធ្យមកម្រិតទាប ។

ទី៣- ការកាត់បន្ថយអត្រានៃភាពក្រីក្របានលើស ១% ក្នុងមួយឆ្នាំ, ការធ្លាក់ចុះនៃគម្លាតប្រាក់ចំណូលរបស់ប្រជាជន និង ការធានាកែលម្អសូចនាករសំខាន់ៗក្នុងវិស័យសង្គមកិច្ច ពិសេសក្នុងវិស័យអប់រំ សុខាភិបាល និង សមភាពយេនឌ័រ ។

ទី៤- ការបង្កើនវិសាលភាព ប្រសិទ្ធភាព និង គុណភាពសេវាសាធារណៈឱ្យកាន់តែប្រសើរឡើង ហើយទទួលបាននូវការជឿទុកចិត្តកាន់តែខ្លាំងឡើងពីសំណាក់ប្រជាជន ។

លើមូលដ្ឋាននេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលនីតិកាលទី ៦ បានដាក់ចេញនូវ **យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ- ដំណាក់កាលទី ៤** ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងបេសកកម្មជាប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏ចម្បងពីរយ៉ាងរបស់ជាតិ គឺ : **ទីមួយ**- ការបន្តដំណើរទៅមុខក្នុងជំនឿដ៏មុតមាំ សំដៅសម្រេចឱ្យបានពេញលេញនូវគោលដៅអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាព និង **ទីពីរ**- ការបង្កើតឡើងនូវបុរេលក្ខខណ្ឌចាំបាច់ និង បរិស្ថានអនុគ្រោះ ដែលកសាងមូលដ្ឋានគ្រឹះរឹងមាំជាប្រទេសមានចំណូលមធ្យមកម្រិតខ្ពស់ នៅឆ្នាំ ២០៣០ សម្រាប់ដំណើរការផ្លាស់ប្តូរស៊ីជម្រៅរបស់កម្ពុជា ឈានទៅសម្រេចចក្ខុវិស័យជាប្រទេសដែលមានចំណូលខ្ពស់នៅឆ្នាំ ២០៥០ ។

ក្នុងគោលដៅនេះ, **យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ- ដំណាក់កាលទី ៤** បានឆ្លុះបញ្ចាំងឱ្យឃើញយ៉ាងច្បាស់នូវរបៀបវារៈគោលនយោបាយសង្គម- សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា សម្រាប់អនុវត្ត **កម្មវិធីនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលនីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភា** ក្នុងរយៈពេល ៥ ឆ្នាំ ខាងមុខ ដែលផ្តោតទៅលើ **«គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្រ ៤»** និង **«អាទិភាព ៤»** ដូចបានគូសបញ្ជាក់ពីខាងដើម ។ ដូច្នេះ, ក្នុងរយៈពេល ៥ ឆ្នាំខាងមុខ **យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ- ដំណាក់កាលទី ៤** នឹងនាំកម្ពុជាឱ្យបន្តដំណើរប្រកបដោយជវភាព ឈានទៅមុខកាន់តែស្វាហាប់ ដោយឆ្លង

កាត់នូវរបត់ថ្មីៗ និង ការផ្លាស់ប្តូរមុខមាត់ជាប្រវត្តិសាស្ត្រ នៅក្នុងទិដ្ឋភាពសំខាន់ៗ ដូចខាងក្រោម ÷

ទី១- ការថែរក្សាយ៉ាងខ្ជាប់ខ្ជួននូវសន្តិភាព ស្ថិរភាព និង សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈនៅទូទាំងប្រទេស; ការបង្កើតបរិយាកាសអំណោយផលសម្រាប់ធុរកិច្ច ការវិនិយោគ និង ការអភិវឌ្ឍ; ការពង្រឹងភាពជាម្ចាស់, ភាពជាដៃគូក្នុងការអភិវឌ្ឍ, និង សហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ, ពិសេសការពង្រឹងសមត្ថភាពកម្ពុជា សម្រាប់សមាហរណកម្មទៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចតំបន់ និង ពិភពលោក, ដោយខិតខំប្រើប្រាស់ឱ្យបានប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់នូវបណ្តាកាលានុវត្តភាព និង លក្ខខណ្ឌអំណោយ-ផលទាំងឡាយ ដែលកើតចេញមកពីកិច្ចដំណើរការទាំងអស់នេះ សំដៅទាញយកប្រយោជន៍ជាអតិបរមាសម្រាប់កម្ពុជា ។

ទី២- ការកែទម្រង់ជំស៊ីជម្រៅទាំងឡាយ ដើម្បីអភិបាលកិច្ចល្អ ពិសេសការកែទម្រង់រដ្ឋបាលសាធារណៈ, ការកែទម្រង់ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ, ការកែទម្រង់វិមជ្ឈការ និង វិសហមជ្ឈការ, ការកែទម្រង់ច្បាប់ និង ប្រព័ន្ធយុត្តិ-ធម៌ និង ការកែទម្រង់វិស័យកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ ។ កិច្ចការនេះ នឹងត្រូវបានឆ្លុះបញ្ចាំងតាមរយៈការពង្រឹងស្ថាប័នសាធារណៈ ពិសេសការពង្រឹងភាពជាអ្នកដឹកនាំ, សមត្ថភាព និង ប្រសិទ្ធភាពនៃស្ថាប័នសាធារណៈ, ព្រមទាំងការសម្រិតសម្រាំងរកមន្ត្រីមានសមត្ថភាពខ្ពស់ និង គុណវុឌ្ឍិល្អ សម្រាប់កាន់មុខតំណែងដឹកនាំនៅក្នុងមុខងារសាធារណៈ; ការកសាងរដ្ឋបាលស្អាតស្អំ; ការពង្រឹងស្ថាប័នយុត្តិធម៌ និង តុលាការ ពិសេសការលើកកម្ពស់សេវាយុត្តិធម៌ និង ការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងអំពើអយុត្តិធម៌ក្នុងសង្គម; និង ការជំរុញការអភិវឌ្ឍ និង លើកកម្ពស់សមត្ថភាពកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធជាតិកម្ពុជា ។

ទី៣- ការវិនិយោគលើ **«មូលធនមនុស្ស»** និង ការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាព ដែលផ្តោតលើការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស ទីផ្សារការងារ និង ការគាំពារសង្គម ព្រមទាំងនគរូបនីយកម្ម និង បរិស្ថាន ។ ដំណើរការនេះ, នឹងត្រូវបានអនុវត្តតាមរយៈការពង្រឹងគុណភាពវិស័យអប់រំ និង ជំនាញបច្ចេកទេស, ការលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាពផ្តល់សេវាសុខភាពសាធារណៈ, ការអភិវឌ្ឍទីផ្សារការងារ, ការពង្រឹងសមភាពយេនឌ័រ និង ការគាំពារសង្គម, ការឆ្លើយតបនឹងបដិវត្តន៍ឧស្សាហកម្មទី ៤, ការអភិវឌ្ឍនគរូបនីយកម្ម, ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិប្រកបដោយចីរភាព, ការធានាចីរភាពបរិស្ថាន និង ការឆ្លើយតបទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ។ ការជំរុញអនុវត្តកិច្ចការទាំងនេះ នឹងអនុញ្ញាតឱ្យកម្ពុជាកសាងបាននូវមូលដ្ឋានគ្រឹះ សម្រាប់ជំរុញការអភិវឌ្ឍសង្គម- សេដ្ឋកិច្ច ប្រកបដោយចីរភាព និង បរិយាប័ន្ន ព្រមទាំងបន្តលើកស្ទួយសុខុមាលភាពរបស់ប្រជាជន ក្នុងបរិការណ៍ដែលកម្ពុជាកំពុងតែអាចទទួលបាននូវកាលានុវត្តភាពនៃការអភិវឌ្ឍពីផលលាភប្រជាសាស្ត្រ និង ការរីកចម្រើននៃបច្ចេកវិទ្យា ។

ទី៤- ការធ្វើពិពិធកម្មសេដ្ឋកិច្ច តាមរយៈការពង្រឹងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវន្តឡូជីស្ទិក និង ថាមពល, ការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មគន្លឹះ ដោយផ្តោតលើការពង្រឹងផលិតភាព ការកែច្នៃ និង ការប្រកួតប្រជែង, ការជំរុញការអភិវឌ្ឍសហគ្រាសធុនតូច និង មធ្យម និង ការជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ និង ធនាគា រ ។ ដំណើរការនេះ នឹងពង្រីកបាននូវមូលដ្ឋានកំណើនសេដ្ឋកិច្ច, ផ្លាស់ប្តូររចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ច និង បង្កើនភាពធន់នឹងវិបត្តិ សំដៅឈានទៅជាប្រទេសមានមូលដ្ឋានឧស្សាហកម្មធំ និង រឹងមាំ, បង្កើនតម្លៃបន្ថែមខ្ពស់ក្នុងប្រព័ន្ធខ្សែច្រវាក់តម្លៃសកល និង ប្រែក្លាយវិស័យកសិកម្មទៅជាកសិកម្មបែបប្រពលកម្ម, មានផលិតភាពខ្ពស់

និង ផលិតសម្រាប់ធ្វើពាណិជ្ជកម្ម ។

ដូចនីតិកាលមុនដែរ«**កម្មវិធីនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលនីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភា**» និង«**យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ- ដំណាក់កាលទី ៤**» នឹងត្រូវបានអនុវត្តតាមរយៈ «**ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍជាតិឆ្នាំ ២០១៩-២០២៣**» ដែលនឹងត្រូវបានដាក់ចេញក្នុងពេលដ៏ឆាប់ខាងមុខ ។ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រនេះ នឹងកំណត់លម្អិតបន្ថែមនូវវិធានការ ផែនការសកម្មភាពតាមវិស័យ និង ការបញ្ជាក់នូវការទទួលខុស-ត្រូវអនុវត្តរបស់ក្រសួងស្ថាប័ន, ទាំងថ្នាក់ជាតិ និង ថ្នាក់ក្រោមជាតិ ។ ទន្ទឹមនេះ, ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និង ហិរញ្ញវត្ថុ ក៏នឹងត្រូវរៀបចំនូវ «**យុទ្ធសាស្ត្រកៀរគរចំណូលរយៈពេលមធ្យមឆ្នាំ ២០១៩-២០២៣**» ដែលជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ធានាប្រសិទ្ធភាពនៃការគ្រប់គ្រងការប្រមូលចំណូល ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការចំណាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលក្នុងការអនុវត្ត **យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ- ដំណាក់កាលទី ៤** នេះ ។

បន្ថែមលើនេះ, ដើម្បីធានានូវការអនុវត្តប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និង ស័ក្តិសិទ្ធភាព និង នៅក្នុងភាពប្រទាក់ក្រឡាគ្នាគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ, ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និង ហិរញ្ញវត្ថុ ត្រូវរៀបចំក្របខណ្ឌម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច និង ហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈរយៈ-ពេលមធ្យម សំដៅកំណត់តម្រូវការធនធាន និង ហិរញ្ញប្បទានរយៈពេលបីឆ្នាំរំកិលទៅមុខ ឱ្យបានជាក់លាក់ ។ បន្ទាប់មក, ក្រសួង- ស្ថាប័ននីមួយៗ, ទាំងថ្នាក់ជាតិ និង ថ្នាក់ក្រោមជាតិ, ត្រូវរៀបចំ «**ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រថវិកា**» របស់ខ្លួន ដើម្បីធានាការផ្សារភ្ជាប់ថវិកាទៅនឹងអាទិភាពគោលនយោបាយ ដែលមានចែងនៅក្នុង **យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ** និង«**ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍជាតិ**» ដោយកំណត់ឱ្យកាន់តែច្បាស់លាស់ និង គ្រប់ជ្រុងជ្រោយ អំពីគោលបំណងគោលនយោបាយ ព្រមទាំងរចនាសម្ព័ន្ធកម្មវិធី ដែលនឹងត្រូវយកទៅអនុវត្តក្នុងក្របខណ្ឌនៃថវិកាសមិទ្ធកម្ម

ស្របតាម **«យុទ្ធសាស្ត្រនៃការកែទម្រង់ប្រព័ន្ធថវិកា ឆ្នាំ ២០១៨- ២០២៥»** ។ ជាជំហានបន្ត, **«ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រថវិកា»** របស់ក្រសួង- ស្ថាប័ន នឹងត្រូវបានយកទៅផ្សារភ្ជាប់ជាមួយក្របខណ្ឌម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច និង ក្របខណ្ឌហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ ដើម្បីធ្វើជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ពិចារណារៀបចំការវិភាជថវិកាប្រចាំឆ្នាំ ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និង ស័ក្តិសិទ្ធភាព សំដៅឆ្លើយតបទៅនឹងអាទិភាពគោលនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ។ ដូច្នេះ, ថវិកាប្រចាំឆ្នាំ គឺជាឧបករណ៍ចម្បងបំផុត សម្រាប់សម្រេចឱ្យបាននូវគោលដៅទាំងឡាយ ដែលត្រូវបានដាក់ចេញមកក្នុង **«យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ- ដំណាក់កាល ទី ៤»** ។ ក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង, ការតាមដានការត្រួតពិនិត្យ និង ការវាយតម្លៃការអនុវត្ត **យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ** នឹងត្រូវបានធ្វើឡើង ដោយប្រើប្រាស់យន្តការនៃការអនុវត្តថវិកា តាមរយៈការពង្រឹងការអនុវត្តថវិកាកម្មវិធី និង ការអនុវត្ត **«ថវិកាព័ត៌មានសមិទ្ធកម្ម»** ។

ផ្អែកលើសមិទ្ធផលសម្រេចបានកន្លងមក, ផ្អែកលើសក្តានុពលដ៏ធំធេងរបស់កម្ពុជា ឆន្ទៈដ៏មោះមុត និង ទេពកោសល្យរបស់ប្រជាជនកម្ពុជា, ព្រមទាំងផ្អែកលើសមត្ថភាពក្នុងការរៀនសូត្រ ការដកស្រង់នូវបទពិសោធន៍ ការកែតម្រឹម ការ-បន្សាំ និង ការចេះជ្រើសយកវិធានការចាំបាច់របស់រាជរដ្ឋាភិបាល និង របស់ប្រជាជនកម្ពុជាទាំងមូល, រួមជាមួយនឹងយុទ្ធសាស្ត្រដ៏ត្រឹមត្រូវដែលបានដាក់ចេញមកនេះ; រាជរដ្ឋាភិបាលមានជំនឿយ៉ាងមុតមាំថា កម្ពុជានឹងជម្នះបាននូវបញ្ហាប្រឈម និង ឧបសគ្គទាំងឡាយ នៅលើមាគ៌ាឆ្ពោះទៅកាន់វឌ្ឍនភាព វិបុលភាព និង ភាពថ្កើង-ថ្កាន រុងរឿង ហើយកសាងបានដោយជោគជ័យនូវមូលដ្ឋានគាំទ្រសំខាន់ៗសម្រាប់ឈានឆ្ពោះទៅសម្រេចចក្ខុវិស័យកម្ពុជា ២០៥០ ។

គំនូរបំព្រួញស្ដីពី «យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ - ដំណាក់កាលទី ៤»
ដើម្បីកំណើន ការងារ សមធម៌ និង ប្រសិទ្ធភាព : កសាងមូលដ្ឋានឆ្ពោះទៅសម្រេចចក្ខុវិស័យកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០៥០

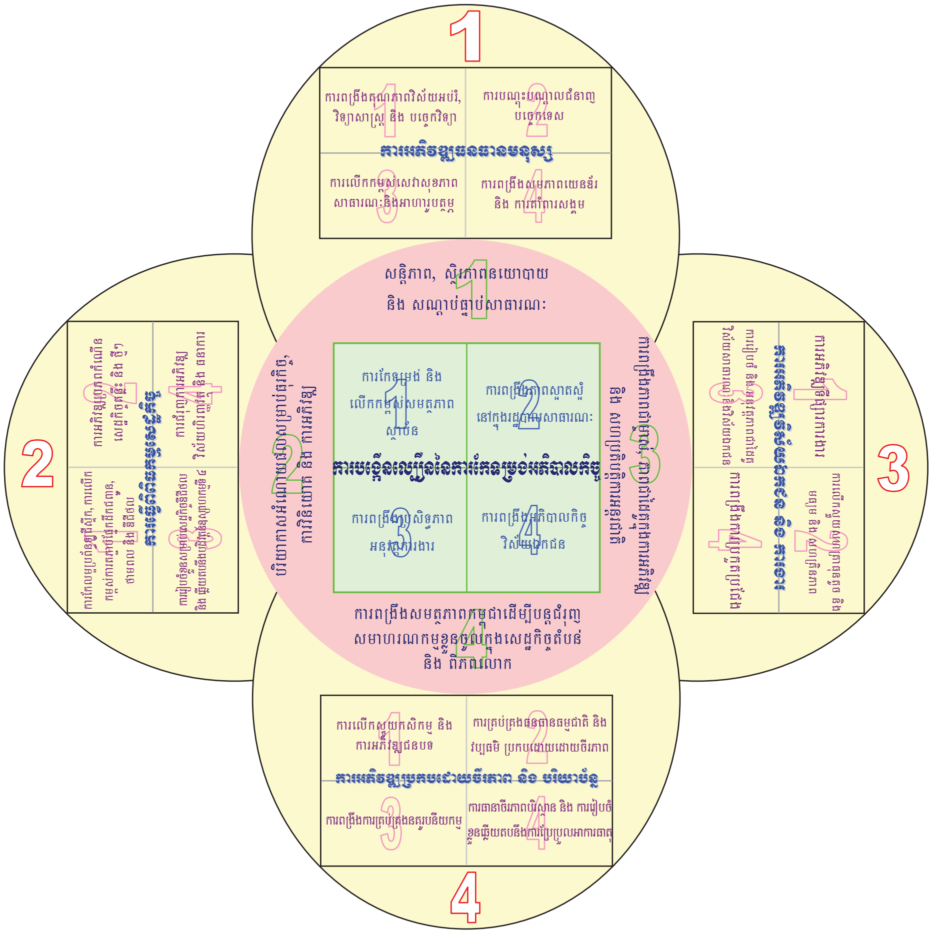

Royal Government of Cambodia

«Rectangular Strategy»

for

Growth, Employment, Equity and Efficiency: Building the Foundation Toward Realizing the Cambodia Vision 2050

Phase IV

of the Royal Government of Cambodia of the Sixth Legislature of the National Assembly

Phnom Penh, September 2018

«Rectangular Strategy»

for

Growth, Employment, Equity and Efficiency: Building the Foundation Toward Realizing the Cambodia Vision 2050

Phase IV

of the Royal Government of Cambodia

of the Sixth Legislature of the National Assembly

Phnom Penh, September 2018

INTRODUCTION

The Royal Government of Cambodia (RGC) has successfully implemented the **Rectangular Strategy** for **Growth, Employment, Equity** and **Efficiency** for the last three phases, reshaping a new image of Cambodia with great pride. Reflecting back to the past 20 years in particular, Cambodia has transformed itself from a recipient country of the UN Blue Berets deployment to become an active contributing country in UN Peacekeeping Operations in some hotspot countries of the world. Previously well-known for its Killing Fields, its insecurity and dangerous land mines, Cambodia now enjoys full peace and becomes a popular tourist destination in Southeast Asia, welcoming millions of tourists every year. Branded in the past for armed power struggle and government change, Cambodia is now a country firmly respecting liberal multi-party democratic principles with regular free and fair elections held to enable its citizens to choose the country's leadership; a state enjoying full sovereignty, independence and territorial integrity, and governed by the rule of law. Once, politically and economically isolated, Cambodia is now fully integrated in regional and global groupings and architectures, and playing an active role in all regional and international affairs on equal footing and equal rights as other nations. Some time ago, perceived as an economically underdeveloped country mired in poverty and food insecurity, Cambodia is now a food exporting country and a great performer in terms of poverty reduction and improved social indicators. It is recognized as one of the fastest growing economies in the world, which recently has successfully graduated from its status as a low-income country to a lower middle-income country.

Overall, the Rectangular Strategy, from the outstanding performance of its last three consecutive phases, has fulfilled admirably its function as Cambodia's socio-economic development agenda. Its implementation has led to profound

structural economic transformation by way of sustainable growth, job creation, enhanced social equity, strengthened effective governance of state institutions and improved living conditions of Cambodians, both in term of material improvements and psychological satisfaction.

Over the medium term, Cambodia's socio-economic development will effectuate a "**New Transformation**" that would enable it to attain an upper-middle income country status. For that to happen, it would require the following: further strengthening of public institutions — their organizational structures, their sets of rules and regulations, their human resources, their financial means and resources, all of which are conditioning the work principles and attitude, be it in the political, economic or social spheres, within the legitimate framework of democratic process and rule of law that are conducive to sustaining development and high economic growth; promoting socio-economic structural changes — creating quality jobs for the youth, responding effectively to the expectations of the people, especially addressing their increasing needs with regards to access to quality key public services, be it physical infrastructure, education, healthcare or other basic services; ensuring social security and welfare of the people; ensuring income security, especially for the vulnerable groups; ensuring a balanced and reduced development gap between urban and rural areas; maintaining a flexible and vigilant attitude and responses vis-à-vis regional and global developments; maximizing the benefits from technological breakthrough and digitalization, especially in the context of the Fourth Industrial Revolution; and lastly, improving the effectiveness of the environmental protection and conservation of our natural resources, ecosystem, biodiversity, forest and wildlife sanctuaries as well as adaptation to climate change.

Building on the exceptional achievements of the combined three phases of the Rectangular Strategy, as well as taking into account of Cambodia's needs for further development as outlined earlier,

the RGC had put forward an ambitious "**Political Platform**", which has received an overwhelming show of support from the people as reflected by the recent free, fair and just election with its very high voter turnout rate of 83.03%. The "**Political Platform of the Royal Government of the Sixth Legislature of the National Assembly**", which sets out clearly the strategic goals, prioritized policies, sectoral development policies as well as specific measures to be implemented from 2019 onwards, serves as a guide for the RGC, during its sixth mandate, to deliver the services to the nation and the people.

Hence, the **"Rectangular Strategy - Phase IV"** will be used as a powerful policy instrument of the RGC to take stock of the efforts for the last 20 years to transform, rehabilitate and develop a civil war torn Cambodia into a truly peaceful country. Moreover, concrete strategic policy measures will be laid out for implementing the "Political Platform of the Royal Government of the Sixth Legislature of the National Assembly", aimed at responding to the demands of the people and laying the foundations for our journey toward achieving the goals of **Cambodia Vision 2030 and 2050**. In this context, the RGC firmly believes that the Rectangular Strategy, particularly its goals for **Growth, Employment, Equity** and **Efficiency** are still necessary and relevant during the term of its sixth mandate (2018-2023) whereby past achievements will be further strengthened with renewed focus on ensuring "**Efficiency**" through the implementation of the analogical approach of "**self-reflection, showering, dirt scrubbing, treatment and surgery**". As such, the existing structure of the Rectangular Strategy - Phase IV will be maintained though its scope is expanded and the four strategic rectangles sides are refined and reprioritized with improved policies and implementation mechanisms.

In sum, the **"**Political Platform of the Royal Government of the Sixth Legislature of the National Assembly" combined with the "Rectangular Strategy-Phase IV" will serve as a comprehensive

policy framework for formulating the **"National Strategic Development Plan (2019-2023)"**, which will clearly define implementation indicators and timeframe consistent with the RGC's sectoral policies. Above all, the Rectangular Strategy-Phase IV will act as a clear blueprint to guide the activities of all development stakeholders within the "Dynamics of Stakeholder System[1]" to step up development in the medium and longer terms in a sustainable manner by ensuring efficiency and effectiveness of the public institutions and management of all the resources.

In this context, the Rectangular Strategy-Phase IV is the **"Socio-Economic Policy Agenda"** of the "Political Platform of the Royal Government of the Sixth Legislature of the National Assembly" under the umbrella of the Constitution of the Kingdom of Cambodia and the blessings of the revered His Majesty The King of Cambodia.

[1] *The Stakeholder System coordination works well when all ministries/institutions perform their respective duties in an accountable manner and refrain from pointing fingers at each other, but rather coordinate and collaborate with each other to accomplish the mission and policy objectives of the Royal Government in order to effectively respond to the concerns or demands of the people.*

PART I

1.1. Major Achievements by the Royal Government of the Fifth Legislature

Cambodia has achieved tremendous major achievements, be it political, security, social order or socio-economic development, despite having to face the domestic political challenges, the uncertainties of the global economy, the threats to its national sovereignty and territorial integrity, the frequent natural disasters, and the constant need to respond to new aspirations of the people from all walks of life. In its steadfast implementation of the "**Rectangular Strategy-Phase III**" during the Fifth Legislature of the National Assembly, the RGC has achieved the following key outcomes:

1. Full peace, territorial integrity and political stability have been maintained and strengthened along with the firm observance of the principles of the rule of law and democracy, the successful prevention of the "color revolution" aimed at toppling the legitimate government and the prevention of recurrent internal division and wars. At the same time, security and social order have been strengthened through effective crackdown on all kinds of criminal activities, including illegal drugs and human trafficking, which has helped create a favorable environment for national development, attract investment and ensure safety for its population.

2. High economic growth of around 7% per annum has enabled Cambodia to graduate into a lower- middle income country status; to diversify the base for economic growth, to reduce its poverty rate below 10%, and to diminish the population income gap through redistributive measures of the fruits of economic growth to people from all walks of life, especially by implementing the RGC's policies, such as: increasing the salary of civil servants and members of armed forces; raising the minimum wage for workers and employees and improving their welfare by way of reduced

electricity and water rates, expanded coverage of the National Social Security Fund and Equity Fund, free public transport services, and a reinforced conflict resolution mechanism.

3. Remarkable progress made in governance reform, including the implementation of the Public Administration Reform, the Public Financial Management Reform Program, the Sub-National Democratic Development Reform Program, the Anti-Corruption drive, Legal and Judicial Reforms, and the Armed Forces Reform. Moreover, the RGC has introduced specific measures, such as: increasing the monthly salary of civil servants and members of the armed forces to more than 1 million riels in 2018; timely payment of salary on the fourth week of each month; and improving the quality and effectiveness of public services, both at national and sub-national levels.

4. Notable results were achieved in managing public finance. In between 2013 to 2018, current revenues have increased more than twofold, from USD2,264 million to USD4,560 million. Similarly, the total expenditures have been upped nearly twofold. The budget for the Ministry of Education, Youth and Sport has been increased by more than threefold, while the budget for the Ministry of Health was increased by nearly 2.5 times, and the budget for the Ministry of Agriculture, Forestry, and Fisheries was increased by nearly threefold. Locally financed direct investments were increased by nearly 2.5 times. Moreover, the national budget system has been improved through better and more effective budget management, both at the allocation and operation levels.

5. Key targets of social indicators were achieved in education and health sectors. The public health situation has been improved through noticeable reduction in the mortality rate of mother, infant and children; reduction in HIV/AIDS prevalence rate; and reduction in the mortality rate caused by malaria. The coverage of the "Equity Fund" has been expanded to lessen the burden of medical expenses on the poor. The educational reform has created a new environment and there is hope for improved supply of

quality human resource and skills into the job market by way of establishing new-generation schools, strengthening of the teaching quality, improving the management of schools, updating school curriculum and the gradual promotion of a good study environment.

6. Active participation in regional and international affairs on equal footing and with equal rights as other nations on both political and economic fronts. Regarding trade, Cambodia exported goods to 147 countries and imported goods from 135 countries equating respectively to 60% and 65% of its GDP. Within the UN framework, Cambodia contributed 5,486 personnel to join peacekeeping missions in 8 countries since 2006. Moreover, the reputation of Cambodia has been further enhanced through its successful coordinatorship as head of the LDC Group within the WTO framework, its election as vice-president of the 73rd United Nations General Assembly and its membership of the United Nations Economic and Social Council (ECOSOC). Within the regional cooperation framework, Cambodia has contributed positively in the ASEAN affairs and engaged in various bilateral cooperation, including double taxation agreements. Cambodia is also active in other multilateral and regional initiatives, including the **"Belt and Road"** initiative.

7. Cambodia has become a popular tourist destination with some 5.6 million international tourist arrivals from 110 countries in 2017. This increase of inbound tourism can be attributed to Cambodia's integration efforts, a well-connected nationwide infrastructure, a stable electricity supply, an improved security environment for tourists as well as a diversification of tourist markets and products.

8. Cambodia is one of the 10 biggest rice exporting countries with an export of around 635,000 tons of milled rice in 2017, representing nearly a twofold increase as compared to 2013. Moreover, Cambodia's total export of agricultural produce increased from 3.66 million tons in 2013 to 5.14 million tons in

2017. In sum, the agriculture sector has recorded positive growth in spite of the low prices of agricultural products in international markets, a shrinking labor force in agriculture and increased vulnerability to natural disasters, etc.

1.2. Megatrends, Challenges and Opportunities of Cambodia

1.2.1. Megatrends

Going forward, Cambodia is expected to face key internal and external megatrends which in terms of both challenges and opportunities will condition the context and directions of its development. As such, Cambodia is compelled to reassess its development model or paradigm over the medium to long terms. These followings are some of the identified megatrends:

1. The world is moving toward a new multipolar framework due to changing forces and adjustment in global power balance. This will lead to the restructuring of global political and economic architecture, which could be bipolar or unipolar, affecting in the process the governing rules and institutions. Likewise, new regional initiatives and architectures could be initiated by new poles of power.

2. The global economy, previously led by the United States and Europe, is now driven by Asia, namely China and India. At the same time, the reshaping of the global economy is increasingly tilted toward a higher concentration in urban areas, which are expected to host nearly half of the world population by 2050.

3. Current scientific and technological advancement, aptly coined as the "Fourth Industrial Revolution", will dominate all aspects of socio-economic development that will trigger the emergence of new challenges and opportunities for the entire globe. Technological development will accelerate and deepen the automation, which can replace human power and intelligence, and will redefine the economic structure, production factors, human behavior and consumption.

4. Climate change and the loss of biodiversity will lead to global warming and increased unpredictability and magnitude of natural phenomena, such as drought, heatwave, flood, etc.

1.2.2. Challenges

In the medium term, Cambodia will be on its path to become an upper-middle income country and will undergo profound economic structural transformation and demographic change. In this context, Cambodia will face a number of challenges as follow:

1. The state of regional and global economies will remain uncertain due to the ongoing **"trade war"** caused by a protectionist policy, the normalization of monetary policy by developed economies, a rapid credit growth in China, an increase in oil prices, and other issues arising from global geopolitics, terrorism and security. These situations can have adverse effects on the Cambodian economy that is dependent on international trade to accelerate the country's development.

2. Peace, political stability and social order still remain fragile due to both internal and external factors.

3. To respond to new demands for socio-economic development, there is a need to develop quality, competent and productive human resources which is a key factor underpinning the country's present and long term economic growth and competitiveness. Although the targeted coverage of primary education has been successfully achieved, other challenges remain in term of learning outcomes, completion of high school as a foundation for skills attainment, improved quality of higher education to fully capitalize on the current technological advancement and industrial innovations.

4. Diversification and value creation in the industry and service sectors remain a challenge due to growing wage pressure, tensions in industrial relations, high transport costs, inefficient logistic system, electricity rates relatively high as compared to neighboring countries, informal fees, and complicated business environment.

5. Promoting diversification and productivity in agriculture is another uphill task that needs to be addressed urgently, pace and scale wise. The sector continues to play an important role in the national economy, particularly in term of its contribution to poverty reduction, improving livelihoods of people and job creation. Besides, agriculture can act as a backstop to prevent people from falling back into poverty, reduce income gaps among people as well as development gaps between urban and rural areas. As such, investment in agriculture will contribute to ensuring food security in the long term inasmuch as maintaining food prices at low level to ensure positive effect on real wages.

6. The provisions of public and judicial services have yet to earn enough trust from the public. Similarly insufficient institutional building and regulatory framework and law enforcement capacity are still deemed below the RGC's expectations. Likewise, organizational restructuring like the transfer of functions and resources to sub-national administration has not fully responded to the needs of democratic development at the sub-national level.

7. The quality of healthcare services still remains to be desired in spite of remarkable improvement in public healthcare services. While the livelihood and living conditions of people have changed, health policies need to be comprehensively reviewed, be it in the supply, service delivery, service quality, financing, and coverage.

8. Challenges in the financial sector encompass high interest rate, low domestic savings, and rising household debts. While the banking and finance sector has experienced a noteworthy progress, credit growth and interest rate still remain high though witnessing a gradual decline. In addition, Cambodia's low domestic savings has led to more reliance on external sources of capital for investment. As the country is progressively losing its access to concessional loans, it is expected that domestic savings will be the main source of capital, both for public and private investments.

9. Although the environment and natural resources management has witnessed some improvement, important efforts and initiatives to ensure sustainable development are needed in such areas as: strengthening the mineral resources management; implementing the land reform and the forestry and fisheries sector reform, including fisheries conservation; improving the management of water resources, including the ecosystems of the Tonle Sap Lake and the Mekong River. Furthermore, climate change has also been credited for causing adverse effects on the country's ecosystem and its socio-economic development.

10. Cambodia is expected to graduate from its Least Developed Country (LDC) status, which may lead to the reduction or a total loss of preferential treatment from key development partners. As such, Cambodia needs to maximize on its existing opportunities in order to secure new favorable markets as well as to enhance its competitiveness to further promote export diversification for its products.

1.2.3. Opportunities

The current global and domestic contexts provide Cambodia with the following opportunities.

1. In the context of global economic recovery, which is forecasted to be better than the previous years, Cambodia is expected to maintain a concrete growth momentum in the medium term through increased business activities with its major trading partners, continued growth in FDI inflows, a steady increase in domestic demand and improvement in international trade.

2. The shift of economic center of gravity to Asia, especially East Asia, continues to provide the "**golden opportunity**" for Cambodia to develop and modernize its industries, productions and services along with other regional countries. As a matter of fact, Cambodia is located at the center of an economically vibrant region and it could become an important part of the production chains in East Asia.

3. Fierce competition between trade blocs in Asia-Pacific such as the Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP), the Comprehensive and Progessive Agreement for Trans-Pacific Partnership (CPTPP) and other cooperation initiatives will result in massive trade liberalization of goods, services, and investment in the region. This trend will offer Cambodia, as an ASEAN member, the opportunities to absorb investment and expand its export markets through the promotion of its industrial and trade linkages, the physical and institutional connectivity and the integration into regional and inter-regional production and supply chains.

4. Cambodia has vast potentials for expanding further the financial sector, including the deepening of financial intermediary operations, the promotion of the insurance industry and the development of the securities market.

5. Demographic dividend, low dependency ratio along with the growing middle class will create a favorable condition for Cambodia to achieve high economic growth for the next three decades.

6. Technological advancement in the current stage of industrial revolution 4.0 will result in the creation of new types of jobs and businesses. Digital economy, which is advancing very quickly, will provide a great opportunity for Cambodia to improve its economic structure, thanks to the high rates of penetration of mobile telephone and internet users.

1.3. The Need to Further Implement the Rectangular Strategy

Based on the experiences of implementing the previous three phases of the Rectangular Strategy, the RGC is able to assess the strengths and weaknesses as well as the challenges and opportunities of the strategy. The strengths of the Rectangular Strategy reside in its provision of an intertwined, comprehensive and consistent policy framework that encompasses the major sectors where all ministries/institutions can participate in its

implementation. This, in itself, provides a strong foundation both for resources allocation towards supporting policy priorities and a solid cooperation framework for relevant development partners, private sector and civil society. However, its weaknesses lie in its implementation, which are primarily related to weak institutional capacity and inadequate inter-institutional/ministerial coordination in designing and implementing concrete policy measures. Likewise, there are still gaps in day-to-day activities that have not been properly aligned with the objectives and policies of the RGC and those of ministries/institutions.

In this regards, the necessity to further implement Phase IV of the Rectangular Strategy is reflected in the following key aspects:

1. The need to further strengthen and expand the RGC's efforts achieved during its fifth mandate inasmuch as to complete the remaining tasks carried over from the previous three phases of the Rectangular Strategy such as: strengthening peace, political stability, security and social order; promoting the rule of law, human rights and dignity, and a liberal multi-party democracy; and implementing concrete measures to enhance people's livelihood and welfare, by way of tackling the issue of "**Efficiency**" in governance, improving social justice and enhancing the quality of public services.

2. The need to seek new sources of growth to ensure high and sustainable economic growth by way of: taking full advantage of regional opportunities; creating values addition in the existing economic pillars and their related sub-sectors; encouraging investment in agriculture; ensuring readiness to catch up and harness opportunities arising from new technologies in the era of digital economy; overcoming potential challenges in the context of industrial revolution 4.0; and responding to people's emerging concerns and demands by enhancing Cambodia's competitiveness as the country evolves toward a new development stage needed to achieve the goal of becoming an upper- middle income country by 2030 and a high-income country by 2050.

On this basis, the RGC has adopted "**Four Strategic Goals**" and "**Four Priority Areas**" to underline its commitment to advance the implementation of Phase 4 of the Rectangular Strategy.

The **Four Strategic Goals** encompass the following**:**

1. Ensuring sustainable and resilient economic growth of around 7% per annum by way of promoting a broad based and competitive economic diversification into new sources of growth while ensuring macro-economic stability underpinned with low inflation, a stable exchange rate, a steady increase of international reserves and prudent management of public debts.

2. Creating more jobs, both qualitatively and quantitatively, for its citizens, especially the youth through skills training, provision of job market information, improvement in working conditions and business and investment promotion inside and outside the country.

3. Achieving the poverty reduction target of below 10% so as to prevent the relapsing into poverty by focusing on enhancing market participation, implementing social protection policy, lowering burden of daily life along with the provisions of quality public services, and reducing social disparity.

4. Further strengthening the capacity and governance of public institutions, both at national and sub-national levels, to ensure an effective and efficient delivery of public services aimed at better serving the people, and improving business and investment environment.

The **Four Priority Areas** include the following:

In its previous mandates, the RGC has identified four priority areas, namely **Road, Water, Electricity** and **People** to set the agenda for development while the order of these four priority areas have been changed according to the development stage of the country. In the first two phases, the Rectangular Strategy assigned the top priority to **Road**, followed by Water, Electricity

and People. In the Phase 3 of the Rectangular Strategy, **People** moved up to become the top priority, followed by **Road**, **Electricity** and **Water**. For this 6th mandate of the RGC, Phase 4 of the Rectangular Strategy will continue to focus on the same "**Four Priority Areas**", with **People** still retaining the top spot. Fundamentally, the following "**Four Strategic Rectangles**" of the Rectangular Strategy will be revised to reflect the **"Four Priority Areas"** and other supporting tasks that correspond to Cambodia's new phase of development, namely:

Rectangle 1 - Human resource development: 1) Improving the quality of education, science and technology; 2) Vocational training; 3) Improving public healthcare and nutrition; and 4) Strengthening gender equality and social protection.

Rectangle 2 - Economic Diversification: 1) Improving logistics system and enhancing transport, energy and digital connectivity; 2) Developing key and new sources of economic growth; 3) Readiness for digital economy and industrial revolution 4.0; and 4) Promoting financial and banking sector development.

Rectangle 3 – Promotion of private sector development and employment: 1) Job market development; 2) Promotion of SMEs and entrepreneurship; 3) Public-Private Partnership; and 4) Enhanced competitiveness.

Rectangle 4 – Inclusive and sustainable development: 1) Promotion of agricultural and rural development; 2) Strengthening sustainable management of natural and cultural resources; 3) Strengthening management of urbanization; and 4) Ensuring environmental sustainability and readiness for climate change.

PART II

2.1. Structure of Rectangular Strategy- Phase 4

The successful implementation of the first 3 Phases of the Rectangular Strategy can be attributed to the ownership and competency of the RGC in its governance of the country. In the current context, and based on the requirements as previously identified, Cambodia has been painstakingly preparing itself to capitalize, in a most comprehensive manner, on its inherent potentials and other prevailing opportunities to face up to the challenges awaiting ahead in the next stage of its national development.

As previously described, the Rectangular Strategy - Phase 4 still retains its original structure although the sequence of its priority areas and sides of the strategy have been supplemented with new priorities and more refined and focused measures in order to achieve the following: 1) respond to Cambodia's specific needs and emerging trends as described earlier and as stated in the Political Platform of the Royal Government of the Sixth Legislature; and 2) promote the development through strengthening links and interactions between the four themes of the strategy, namely **Growth, Employment, Equity and Efficiency**, which is in fact a formula reflecting the RGC's commitment to enhance people's welfare.

Built upon this premises, the Rectangular Strategy- Phase 4 is organized as follows: 1) Core of the strategy - accelerating the governance reform; 2) Overarching environment for the implementation of the strategy; 3) Four strategic rectangles; and 4) Strategic sides of the respective rectangles.

2.2. Core and Overarching Environment of the Rectangular Strategy- Phase 4

2.2.1. Acceleration of the Governance Reform

The strategic objective of the governance reform is the modernization of state institutions that are inclusive, equitable and

just and this could be achieved by way of exercising political, economic, and administrative power to govern and manage all national affairs, all the while ensuring the continuity of the roles and functions of the public administration that are in line with the *People-Centric Interest* and *Nation-State Building* concepts.

During the implementation of the previous three phases of the Rectangular Strategy, the RGC has made fundamental progress in modernizing its governance system through concrete measures to tackle corruption, legal and judicial reforms, public administration reform, decentralization and de-concentration reform, public financial management reform, and armed forces reform.

That notwithstanding, the RGC still faces a variety of institutional challenges, such as: overlapping functions and authority; recruitment and incentives for civil servants; public service accountability, monitoring and evaluation; information and data sharing and code of conduct; professional and technical competency of civil servants; gaps between policies and implementation; law enforcement strengthening, particularly in the provisions of judicial/legal services; and reduced effectiveness of the armed forces reform.

As such, in order to ensure the legitimacy and public confidence in state institutions that are efficient, productive, responsive, accountable and transparent, the RGC will focus during its 6th mandate on the following: 1) Institutional reform and capacity building; 2) Enhancement of accountability and integrity in the public administration; 3) Strengthening of work efficiency; and 4) Strengthening of private sector governance.

1) Institutional Reform and Capacity Building

Under this component, the RGC will focus on the following:

1. Rationalizing the roles and duties, management structure, and inter-institutional coordination of state institutions by focusing on strengthening ownership and ensuring a clear division of responsibility for each ministry/institution, especially through

strict enforcement of the Law on the Organization and Functioning of the Office of the Council of Ministers.

2. Strengthening leadership by way of inculcating a sense of ownership, responsibility and internal unity within institutions; formulating and strictly implementing a code of conduct; and applying a merit-based selection process of qualified people for management positions in the public sector.

3. Promoting meritocracy in the recruitment, appointment and promotion process combined with the provision of incentives and other benefits to civil servants in public institutions, especially through the implementation of the performance-based system in the public sector.

4. Strengthening management capacity of the public sector by way of establishing a sound legal and regulatory framework, a human capital development framework focusing on skills and talent retention, and an adequate work infrastructure utilizing appropriate information technology to improve the management of information and data pertaining to the civil service.

5. Continuing to reform the armed forces with the following measures: 1) strengthening of oversight, management and networking; 2) improving human resource development and enhancing armed forces' capabilities through better skills training, more utilization of technology and building up of a next generation of fighting forces; 3) reinforcing the capacity to maintain security, encouraging armed forces personnel and their families to resettle in areas along the borders, combatting and removing terrorism threat so as to ensure peace, national safety and development; 4) strengthening international cooperation, especially within the UN peacekeeping framework; and 5) creating a supportive environment for infrastructure development, environmental and natural resource protection, and building better capacity for interventions during national disasters, humanitarian operations and support during crop harvesting seasons.

2) Strengthening Accountability and Integrity in the Public Administration

The RGC will focus on the following:

1. Strengthening the educational awareness on the prevention, the obstruction, and the crackdown on corruption activities in line with the **National Anti-Corruption Strategy** and its **Action Plan** under the slogan of “Not Daring, Unable and Unwilling” to commit corruption.

2. Strengthening and expanding public dissemination of updated information related to public services, legal instruments and national policy documents.

3. Encouraging people's participation in the formulation and implementation process of various policies.

4. Enhancing the implementation mechanism for receiving feedback and handling complaints from public service users together with the assessment on the possible usage of automation system to support it.

5. Strengthening the effectiveness of public sector inspection and audit mechanism.

6. Improving the effectiveness of the preparation and implementation of work ethics, including the respect of the principles of functional incompatibility and conflict of interest for public officials.

3) Strengthening of Work Effectiveness

The RGC will focus on the following:

1. Increasing the salaries of civil servants and members of armed forces annually, and raising the pension amount for retirees and veterans with disbursment through the banking system on a biweekly basis.

2. Delegating power by way of transfer of functions, resources and practices to all levels of administrative entities under line

ministries/institutions, public establishments, and sub-national administration to a reasonable level of autonomy in terms of decision-making, supervision and management of human and financial resources all the while defining clear accountability and responsibility for public entities and their public officials.

3. Urging an integrated administrative functioning at khan/district, provincial and capital levels to explore and implement innovative solutions so as to ensure effective execution and resource utilization of their organizations.

4. Putting in place a performance-based management system by using Key Performance Indicators (KPIs), particularly for officials at supervisory and management levels.

5. Establishing a monitoring and evaluation mechanism to improve performance of implementation measures as well as to ensure that proper strategic directions and adequate inter-ministerial coordination are in place in the preparation and the carrying out of government policies.

6. Strengthening information sharing mechanism at all levels of public administration to enhance management effectiveness and to respond to the demand of public service users in this rapidly changing national and international context.

7. Enhancing judicial services by improving work effectiveness of enforcement officials, strengthening public confidence in the judicial system, and combatting all kinds of abuses and violations in the society through: 1) strengthening law enforcement; 2) reinforcing the accountability and professional ethics of enforcement officials; 3) solidifying the work discipline mechanism and modernizing the justice administration; 4) upgrading the provisions of legal services; and 5) bolstering and improving the conflict resolution mechanism to enable an effective response to actual circumstances in the society.

4) Strengthening of Private Sector Governance

The RGC will focus on the following measures:

1. Initiating studies to assist in the formulation of a policy framework aimed at enhancing corporate governance and good practices in the private sector.

2. Undertaking studies aimed at supporting the preparation of a policy framework to promote the Corporate Social and Environmental Responsibility of private sector in term of addressing social and environmental protection issues, inculcating social morality in national culture, enhancing consumer rights protection and consumer safety with the enactment of a Law on Consumer Protection.

3. Continuing the practices of promoting policy dialogues through the public-private dialogue mechanism, both at the policy, technical, national and sub-national levels, through a joint engagement with the Chamber of Commerce.

4. Encouraging the private sector to reinvest in human capital development and innovation.

2.2.2. Overarching Environment for Implementing the Strategy

To ensure that the development goals are met, a wide-ranging conducive environment is needed to provide the foundational pillar for supporting the implementation of policy priorities identified under the four **"Strategic Rectangles"**. By and large, Cambodia has to further consolidate peace, political stability, security, safety and public order to create an enabling environment favorable for continued development and progress. Since Cambodia's approach is to rely on the private sector to drive economic growth, ensuring a favorable environment for business, investment and development is therefore an essential condition to attract domestic and foreign investments as well as to stimulate private sector driven growth. In the context of the development cooperation framework, there is an imperative for Cambodia to strengthen ownership, partnership and cooperation mechanism in order to pool financial, technical and knowledge resources that

underpin national development. Cambodia has thus far achieved an impressive development success story through its open economy policy and it is expected that this approach will continue to shape Cambodia's future prospects, which are to a great extent linked the country's enhanced capacity to integrate into the regional and global economy.

1) Peace, Political Stability, and Public Order

Consolidating peace, political stability and public order is an imperative for the RGC. Maintaining peace requires taking firm and swift measures to prevent any attempt to topple the legitimate government by any means, especially through a color revolution. Political stability needs to be strengthened further through a smooth functioning and enhanced roles of public institutions, and through the discharge of democratic process whereby regular elections are held to enable the people to chose freely their country's leaders. Public order has to be enhanced through stricter enforcement of laws, adequate provision of safety for people, and effective deployment of efforts to combat drug uses and trafficking.

During its fifth mandate, the RGC has admirably defended the national sovereignty and territorial integrity by ways of the following: easing tension in border areas and resolving peacefully border issues with neighboring countries; successfully averting a color revolution movement; strengthening political stability, rule of law, and liberal multiparty democracy; promoting the respect for human rights and dignity; holding free, fair and just elections at national and sub-national levels; and strengthening law enforcement, security and public order by implementing the **"Safe Village/Commune"** policy and taking other preventive measures to suppress all kinds of criminal activities, including combatting terrorism and its financing, illegal drugs and human trafficking and other transnational crimes.

Despite these achievements, Cambodia continues to face a myriad of challenges such as: relentless attempts by foreign actors to

interfere in the country's internal affairs with the aim at toppling its legitimate government through a color revolution; the need to strengthen the "rule of law" and a more efficient functioning of public institutions; managing border issues so as to transform them into areas of peace and cooperation; ongoing pressure to tackle all kinds of criminal activities, including illegal drug use and trafficking, human trafficking and sexual exploitation, illegal immigration, traffic accidents and cyber-crimes.

During its sixth mandate, the RGC will focus on the following measures:

1. Securing national sovereignty and territorial integrity by not allowing foreign interference in Cambodia's internal affairs; firmly preventing and cracking down on activities related to color revolution or incitements that could lead to political instability and social unrest.

2. Reinforcing the rule of law, democracy, peace culture, social morality, respect for human rights and dignity and ensuring a conducive environment for the normal functioning of public institutions.

3. Continuing efforts to tackle the following: resolving both land and maritime boundary disputes with neighboring countries based on the foundation of international law; formulating and deploying a border development strategy to achieve peace and develop friendship and cooperation with neighboring countries; and preventing the use of the Cambodian territories for activities against neighboring countries.

4. Undertaking preventive measures and other actions to suppress all kinds of criminal activities, including terrorism and its financing, money laundering, illegal drug trafficking and drug use, human trafficking and sexual exploitation, and other transnational crimes, as well as continuing carrying out the **"Safe Village/Commune"** policy.

5. Taking additional measures to improve traffic safety and public order; eliminating illegal checkpoints; and enforcing transport safety regulations so as to penalize non-roadworthiness trucks that damage road infrastructure and cause traffic accidents.

6. Strengthening the enforcement of the Law on Nationality and the Law on Immigration by preventing the entry of illegal migrants through airports, land and maritime borders, and pursuing the search, arrest, and deportation for illegal immigrants back to their home countries.

7. Building the capacity of law enforcement to deal with cybercrimes.

2) Favorable Environment for Business, Investment and Development

An environment conducive for business, investment and development includes, among others, macro-economic stability, ease of starting new businesses and fair competition. In the implementation of the last three phases of the Rectangular Strategy, Cambodia has achieved a substantial growth rate and maintained a sound macro-economic stability while the business environment has been gradually improved and the foundation for fair competition has been laid out. In phase 4 of the Rectangular Strategy, the RGC will strive to upgrade this environment by placing more emphasis on prudent macro-economic management, reduction of cost and time for establishing new businesses according to the types and locations, and improving trade facilitation.

In the previous mandates, the RGC has secured macro-economic stability with an average economic growth of 7% per annum that helped propelled Cambodia to attain a lower middle-income country status in 2016. Inflation has been contained within a manageable range, while the Riel's exchange has remained stable around R4,050/USD. Total approved investment capital for the period 2013-2017 reached USD23.3 billion, reflecting high

investors' confidence in the country's investment environment. In the medium term, challenges such as high oil prices, trade war, interest rate hikes and slowdown in developed countries could affect the nation's macro-economic stability. By and large, businesses have to deal with lengthy, complicated, repetitive, uncertain and unpredictable procedures that continue to hamper the business environment in the country.

During its sixth mandate, the RGC will focus on the following measures:

1. Continuing the implementation of prudent macro-economic policy by adopting a mix of public finance policy, monetary policy and structural reform in a proactive yet cautious manner so as to ensure a steady growth, a stable exchange rate, low inflation, and an environment conducive to investment.

2. Developing a mechanism to deal with economic crises and risks which could affect the financial, banking and non-banking sectors as well as the real estate and other related sectors.

3. Accelerating the amendment process of the Law on Investment and its effective enforcement as well as the enactment of the Law on Special Economic Zones.

4. Promoting a comprehensive and in-depth reform of the taxation system, including the formulation of a new tax law based on the following principles: enhancing the effectiveness of revenue collection; ensuring a transparent, accountable, equal and fair competition environment; encouraging economic, business and investment activities; and ensuring social equity.

5. Formulating and implementing mechanisms to facilitate new business start-ups by way of reducing registration time, license application and other related procedures, including improvement of public services to serve business people and their operations.

6. Promoting trade facilitation by completing the preparation of the National Single Window, minimizing cross-border control burden and cutting unnecessary procedures that hinder trade.

3) Strengthening Ownership and Partnership in Development and International Cooperation

Despite drastic improvement in Cambodia's own financial ability to promote the country's development, international technical assistance and development financing continue to be important, especially for large scale and sophisticated projects. In this regard, Cambodia must assert its ownership in the partnership policy dialogue with official development partners, private sector and non-governmental organizations so as to be able to pursue its sustainable and comprehensive socio-economic development path.

In its fifth mandate, the RGC has implemented the "Development Cooperation and Partnership Strategy 2014-2018" in which a number of principles and instruments were used as the basis for expanding its development partnership and enhancing cooperation with various international institutions and 158 countries, out of which Cambodia has established 38 embassies and permanent diplomatic missions. At the ASEAN and ASEAN dialogue partner levels, Cambodia has worked diligently with all ASEAN member states to achieve the ASEAN's goal of a rule-based, people-oriented and people-centred ASEAN. Since 2008, Cambodia has mobilized around USD1 billion of development cooperation financing per annum. Moreover, the RGC has enacted the Law on Association and Non-Governmental Organizations to provide a proper framework conducive to the creation a harmonized partnership atmosphere.

It is expected that in the medium-term, the key challenges, among others, will include: a reduction in grant assistance, which is to be replaced by concessional loans; the strengthening of the management capacity and effectiveness of development financing; the enhancement of international cooperation with the United Nations, ASEAN, and other international organizations in order to enable more economic opportunities and to uplift national prestige.

During its sixth mandate, the RGC will place emphasis on the following measures:

1. Continuing to strengthen the inclusive partnership with all development stakeholders in order to mobilize the financing resources from all sources so that they can underpin the attainment of sustainable development goals by 2030 based on the RGC's ownership and leadership.

2. Formulating and implementing the "Development Cooperation and Partnership Strategy 2019-2023" in order to strengthen the RGC's ownership, enhance the effectiveness, efficiency and sustainability of the public financial management, develop social accountability mechanism while strengthening the institutional capacity and human resource for Cambodia to graduate from the least developed country status and to achieve its ambitious goal of becoming a lower middle-income country.

3. Participating actively in regional and global affairs in order to increase development opportunities, particularly to boost confidence in security, safety, and investment environment in the country, as well as to raise the reputation of Cambodia.

4. Pursuing further the implementation of all commitments made by Cambodia in the International Forum on Development Effectiveness as well as strengthening the existing consultation mechanism related to national development.

5. Advancing the partnership with non-governmental organizations through better enforcement of the Law on Associations and Non-Governmental Organizations in order to promote a more efficient, transparent, and accountable cooperation.

6. Deepening existing international cooperation and exploring new mechanisms to attract investment from private sector and official development institutions in order to stimulate the trade sector and promote industrial and agriculture diversification into higher value-added activities.

4) Strengthening Cambodia's Capacity to Further Promote its Integration into Regional and Global Economy

Integration into the regional and global economy is an important strategy for promoting economic development. In its fifth mandate, the RGC has made great stride in achieving the following key outcomes: getting Cambodia to realize its membership in the **"ASEAN Economic Community",** which is a market of 622 million consumers; entering into Free Trade Agreements between ASEAN and partner countries or regions; enhancing physical and non-physical infrastructure connectivity with countries in the region; steadily improving the regulatory and institutional framework supportive of market diversification, etc. Cambodia is an active participant in the Belt and Road Initiative which boasts huge potential for the development of industries, SMEs, and tourism, financial, banking and many service sectors. In the context of bilateral relations and ASEAN, Cambodia has pursued vigorously trade and business relations through numerous engagements in business forums, exhibitions and networking. These efforts have led to increase of economic, trade and investment activities which have generated jobs for thousands of people.

Recent geo-political developments have revealed the uncertainties surrounding the role of the World Trade Organization, the issue of ASEAN's centrality in driving free trade areas with major markets outside the region. Likewise, Cambodia's eventual graduation from the Least Developed Country status will result in the loss of favorable trade preferences as well as other benefits arising from the various commitments made by Cambodia.

That notwithstanding, the WTO and ASEAN are two institutions that matter significantly for Cambodia. Moving forward, Cambodia will strive to nurture its existing export markets, all the while exploring new market openings to expand the export base with more emphasis on FTAs (rather than on unilateral preferential treatment) as a source of impetus for sustainable growth.

During its sixth mandate, the RGC will focus on the following measures:

1. Continuing to deliver on the commitments made under the WTO, ASEAN Economic Community and other bilateral frameworks, especially related to hard and soft infrastructure connectivity; improving the regulatory and institutional framework and enhancing human capacity to capitalize on the trade and investment flows in the region and the world.

2. Promoting the establishment of bilateral free trade arrangements with major partner countries and negotiating accession to multilateral FTAs with major regions such as Eurasia, European Union, the Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP), and other free trade arrangements as such opportunities become available.

3. Expanding business networking opportunities by organizing forums, business visits or trade fairs aimed at better understanding export market demands and at promoting business joint ventures.

4. Participating actively in international, regional and bilateral economic cooperation and integration initiatives.

5. Promoting cooperation and coordination amongst the RGC's ministries/institutions and other development stakeholders to improve the capacity for service delivery and national competitiveness.

6. Continuing to build capacity for monitoring business trends in various economic sectors.

2.3. The Four Strategic Rectangles

Rectangle 1-Human Resource Development

Human resource development is considered as the priority of the Rectangular Strategy since the first phase and became the top priority in phase 3 and 4. It acts as the foundation for improving general education, vocational and competence skills, entrepreneurship, creativity and innovation, and a healthy lifestyle.

It helps empower women as well as shape people's morality, integrity and a sense of patriotism. In this context, during its sixth mandate, the RGC will reshape the focus on human resource development through: 1) strengthening the quality of education, science, and technology; 2) vocational training; 3) enhancement of public health service and nutrition; and 4) strengthening of gender equity and social protection.

Side 1. Strengthening of the Quality of Education, Science and Technology

The RGC's strategic objective is to develop a **"quality, equitable and inclusive education system"** with focus on science and technology, labour market orientation, and physical education to support national socio-economic development.

The RGC can claim as a result some important achievements, namely: a high enrollment rate in primary schools; enhancement of the quality and values of education; modernization of the education system including the integration of STEM into the curriculum and main textbooks; the establishment of a good learning environment and new generation schools; strengthening of the education sector inspection and higher education reforms; the formulation and implementation of the master plan for general and technical high schools, especially in the field of electricity, electronics, mechanics, animal husbandry and agronomy.

These achievements notwithstanding, Cambodia still has to deal with some challenges, such as: the learning outcomes at all levels are below expectation; high dropout rate at the secondary schools; inadequate school governance; limited coverage of vocational education and private sector participation; inadequate response to the labour market demands; sub-standard quality of higher education vis-à-vis market demands and regional standard; limited efficiency in the management and governance of higher education institutions. Moreover, the sports sector needs further strengthening, in the area of physical education and the preparedness to host the SEA Games in 2023.

During its sixth mandate, the RGC will focus on the following measures:

1. Augmenting the salaries and bonuses for teachers and education staff based on their performance; enhancing the management capacity of school principals by linking their performance with school budgets; enhancing teachers' qualifications, teaching ability and career path by enhancing pedagogical training at least at the level of bachelor degree; deploying more qualified teachers to areas with teacher shortage; creating mechanisms and incentives to support weak students; research and development of new teaching and learning methods; reforming the examination process and assessing regularly the learning outcomes; increasing investment in learning materials, experimental equipment and teaching facilities; expanding the coverage of new generation schools and enhancing the involvements from the communities and parents.

2. Continuing to invest in the construction of primary schools at village level and secondary schools at commune level according to actual socio-economic situations; extending additional scholarships and essential support to poor students, students in difficult areas and students with disabilities; organizing nationwide campaigns to raise awareness on the importance of basic education; increasing investment in early childhood development and establishment of kindergarten classes; promoting the development of information technology system to monitor student performance aimed at timely intervention and prevention of school dropout.

3. Strengthening comprehensive inspection of school management to ensure full time teaching as required by the curriculum and to improve the school governance by way of organizing regular stakeholders' involvement and creating feedback boxes; preparing school monitoring system to ensure effective and timely response from the national level. Likewise, the RGC will place more emphasis on reviewing and

strengthening the quality control mechanism in general education institutions.

4. Updating and implementing the master plan for technical education in upper secondary schools with the aim of enhancing career orientation and expanding technical education coverage nationwide in line with the concept of "**One province has at least one general education and technical high school in the medium term and one district has at least one general education and technical high school in the long term**"; promoting private sector participation in the form of Public-Private Partnership (PPP).

5. Enhancing the educational response to labor market demands and livelihoods in line with the concept of "**One youth has at least one skill in life**" by way of designing programs to stimulate entrepreneurship and foreign language learning; strengthening the STEM by establishing education and science center; promoting life skills programs, especially through youth leadership program; inculcating ethics and morality and engagement in social, environmental and developmental works; and establishing children and youth councils in every school.

6. Preparing a comprehensive curriculum framework including STEM and key social sciences for higher education in line with the national qualification, regional and international standards; strengthening quality accreditation mechanism for higher education; elevating the number of professors holding a doctorate degree in higher education institutions; increasing investment in higher education and establishing national policy framework to develop scholarships and loan funding for higher education students; enhancing capacity building and resources to support learning, teaching and research; establishing research funds and incentivizing achievement contests; formulating the national policy framework for the governance and management of higher education.

7. Preparing for the 2023 SEA Games by continuing to develop key sports infrastructure and prioritizing sport types; training of

coaches and sports technics; enhancing training of new players and encouraging the movement of "**one youth can play at least one sport in life**"; and enhancing sports health science to support the **SEA Games competition** process.

Side 2. Technical Training

The RGC's strategic goal is to ensure that "**each individual youth specializes in at least one skill in life**" so that they can contribute to the socio-economic development of the country. Technical training covers two dimensions, the first one is on human resources development within the educational system, and the second one is human resources outside the education system or within the labour market. To achieve the above goal, the RGC has made some major achievements, namely: implementing the ***National Policy Framework on Technical and Vocational Training 2017-2025***, the ***Cambodia Qualification Framework***, the ***National Competency Standards*** and the ***Competency-based Curriculum***; establishing the framework for accrediting students from technical and vocational training to move to higher education institutions; establishing model centers for technical training in various places; and officializing a National Day of Technical and Vocational Training.

The above achievements notwithstanding, Cambodia still has to face some major challenges, such as: insufficient technical training at both intermediate and advanced levels; limited capacity improvement for productivity enhancement; inadequate responses to market demands in term of skills, quality curricula, ethics and professionalism; and limited private sector involvement in the technical and vocation trainings.

During its sixth mandate, the RGC will focus on the following measures:

1. Continuing to implement the ***National Policy Framework on Education, Technical and Vocational Training (2017-2025)*** which aims at enhancing intermediate and advanced level

technical skills training, by ways of offering multi-skills courses in response to the labour market demands and new business start-ups.

2. Intensifying training cooperation between schools and enterprises by ways of improving the technical competency and productivity of the labor force; adjusting course management in response to new technological developments; and encouraging the setting up of a *National Fund for Skills Development.*

3. Enhancing the responsiveness of technical training centers to the actual demands of specific sector, especially in support of industrial development, by ways of engaging cooperation between the state, private sector and non-governmental organizations; improving technical training cooperation between training institutions and enterprises so as to boost up the quality response to new developments.

4. Channeling the private sector to partner with technical and vocational training institutions to supply skills that correspond with the demands, both of the labour market and business start-ups.

5. Providing vocational orientation at secondary and high school levels within the general education system and raising additional awareness on the importance and necessity of technical and vocational skills for building the future of youth, their families and the country.

Side 3. Enhancement of Public Health and Nutrition

The RGC's strategic goal is to enhance public health and nutrition of the people to support sustainable human resource development, economic growth and social development.

The RGC has made remarkable achievements in delivering the Millennium Development Goals in term of reducing the mortality rate of mothers, infants and children; reduction in illness and death caused by infectious diseases, such as AIDS, malaria, and tuberculosis; and eradication of measles in 2016. Likewise, life

expectancy has increased from 56.7 years in 1998 to 70.6 years in 2018. Out-of-pocket expenses on healthcare, especially for the poor and vulnerable have been drastically reduced due to the expansion of social protection such as the Health Equity Fund for the poor and Social Security for Healthcare, which now covers more than three million people. This healthcare advancement has resulted in the reduction of households who are unable to pay for their medical expenses from 8.8% in 2009 to 3.7% in 2016 and preventing households from falling back into poverty because of the medical expenses from 5.7% to 1.6% during the same period.

In spite of the above achievements, Cambodia still faces some challenges, such as: insufficient primary health care services; limited quality of healthcare and treatment; a number of medical doctors and health officials in various specialized fields is below the required standards; the health insurance system is not universal; limited awareness on medicine, cigarettes, alcohol, hygiene and food safety; malnutrition and high mortality of mothers, infants, children among poor families in rural areas.

In this regard, during its sixth mandate, the RGC will focus on the following measures:

1. Implementing and updating the ***Health Strategic Plan 2016-2020*** to enhance the quality, effectiveness and equity of healthcare services.

2. Promoting universal health coverage in Cambodia by expanding the coverage of healthcare equity fund; extending national social security on healthcare for civil servants, retirees and veterans; formulating healthcare schemes for workers/employees and self-employed individuals.

3. Uplifting the quality, safety, and effectiveness of health services, especially for essential and emergency services by way of increasing investment in healthcare infrastructure and medical technology; establishing quality accreditation system at healthcare establishments; improving the capacity to manage regulatory inspection at both public and private health establishments;

strengthening the enforcement of laws and regulations, and compliance with medical professional ethics for health service providers; enhancing health research development, including research on communicable and non-communicable diseases; and strengthening investigation and monitoring systems of diseases in line with international health regulatory requirements.

4. Formulating and implementing the human resource development strategy for healthcare sector in an effective and efficient manner by ways of improving the competency and skills of healthcare professionals through quality basic and refresher training programs; strengthening the quality healthcare education accreditation mechanism; developing database for managing human resources and redistributing competent health officials in equitable manner; and strengthening the incentivization mechanism for health officials in rural areas.

5. Strengthening the enforcement of laws and regulations related to the quality control and inspection of medical products, the use of drugs without doctor prescription, the use of chemical products in food making, and alcohol and tobacco.

6. Promoting the implementation of measures to prevent and reduce communicable diseases by cooperating with the community and stakeholders to raise awareness on hygiene, food safety, healthcare, effects of chemical products, alcohol and tobacco, and impacts of climate change on human health.

7. Implementing allowance schemes for pregnant women and children under 2 in poor families; introducing interventions to enhance nutrition; and establishing a multi-sectoral mechanism with participation from the community and sub-national administration in areas suffering from insufficient nutrition.

Side 4. Improving Gender Equity and Social Protection

The RGC's strategic goal is to strengthen gender equity and social protection to enhance social-economic situation and strengthen the role of women, who are the backbone of the economy and society.

As a result, the RGC has achieved some great results, such as: mainstreaming gender equity in policy framework and national development plan; reducing gender gap in education, vocational training and in the civil service; widening women entrepreneurship initiative; reducing domestic violence and sexual abuse against women and children; uplifting social morality, women dignity and Cambodian family; and improving legal services for women and children. With regard to the social protection, the RGC has put in place and implemented the *Social Protection Policy Framework 2016-2025,* which is comprehensive and responsive to actual national development agenda. In particular, the RGC has implemented a food reserve program, a school feeding program, a scholarship program, a cash support to pregnant women and children of the poor families, all of which are part of the social assistance system; and establishing a healthcare equity fund, a national social security on healthcare and occupational risks for workers/employees, a healthcare insurance scheme for civil servants, retirees and veterans, and a "**Persons with Disabilities Foundation"**.

Notwithstanding the above outcomes, Cambodia still face some challenges, such as: discrimination against women; work and family burden is still a barrier for women to be involved in education, economic, social and political activities; trafficking of and violence against women and children, especially for migrated women; a limited coverage of national social assistance program and a social security scheme; a fragmented management scheme of social protection program.

During its sixth mandate, the RGC will focus on the following measures:

1. Further promoting the role of women in society by ways of enhancing their capacity and increasing the proportion of women in leadership positions in ministries and national institutions and in sub-national administration.

2. Updating and implementing the *Neary Rattanak Strategic*

Plan by streamlining gender in the development policies and plans in every sector and at every level; promoting women's entrepreneurship through expanded education, technical and vocational training for women; uplifting social morality, the values of women and Cambodian family by investing in gender equity; and strengthened partnership between stakeholders to prevent trafficking of and violence against women/children.

3. Implementing further the *National Social Protection Policy Framework 2016-2025* by establishing an occupational risk scheme for civil servants and a pension scheme for workers/employees covered under the Labor Law; reforming the pension scheme for civil servants by integrating the social security operators into the social protection governance framework, in line with the implementation of the *National Population Policy 2016-2030* and the *National Policy on Ageing 2017-2030.*

4. Preparing the legal framework and supporting infrastructure in order to implement the new social assistance programs and widen the coverage of existing programs to provide better support to the poor and vulnerable groups and to put in place new social security schemes while expanding the coverage of existing ones to provide social protection service to every citizen.

Rectangle 2. Economic Diversification

Economic diversification is necessary for establishing more economic pillars that underpin export-driven and value-added growth needed to maintain high growth in the medium and long terms. Economic diversification focuses on four inter-related and complementary priorities: 1) improving the logistics system and enhancing transport, energy and digital connectivity; 2) developing new main sources of growth; 3) getting ready for the digital economy and the Fourth Industrial Revolution; and 4) promoting the development of the financial and banking sector.

Side 1. Improving the Logistics System and Enhancing Transport, Energy, and Digital Connectivity

The RGC has made great stride to improve the hard infrastructure

through enhanced transport connectivity and expansion of energy coverage and digital connectivity. The main goal of this connectivity aspect is to build a vibrant logistics system that links key economic poles so as to contribute to enhancing competitiveness and diversification of the economy.

Up to late 2017, Cambodia has built a total of 16,292 km of the

national and provincial roads, of which 8,526 km are made of bituminous asphalt and concrete pavements, or an equivalent to 52.33 % of the total length. In addition, the RGC has upgraded other physical infrastructure to support national economic activities through the improvement and development of infrastructures such as rural roads, ports, railways, airways and other urban infrastructure. For logistics, Cambodia's ranking has been remarkably improved from 129th in 2010 to 98th in 2018 in the World Bank's Logistics Performance Index (LPI). For the electricity sector, the RGC has reduced the proportion of electricity imported from neighboring countries from 63.1% in 2011 to 18.6% in 2017 of the total electricity consumption. It has also expanded transmission and distribution networks with the aim of improving the livelihood of the people in general as well as to support industrial and commercial development in industrial zones. In the digital sector, the RGC has promoted the connectivity of backbone fiber optic cables, which have increased to 37,441 km in 2017 along with two undersea optic cable networks in 2017. Furthermore, the use of information and communications technology (ICT) has risen substantially as reflected in the rise in mobile phone users from 2.7 million in 2012 to 10 million in 2017.

Nevertheless, Cambodia still has to deal with key impediments, such as: high logistic costs; relatively weak institutional coordination in the development and maintenance of infrastructure; insufficient infrastructure facilities to respond to new development demands; lack of attention to the needs of

enterprises or factory locations in the formulation of the master plan for urban planning and land management. For electricity, challenges include high electricity costs, limited reliability of electricity supply, and renewable energy sources have not been exploited to its full economic potential nor included in the energy supply system. The digital sector still faces some challenges related to the investment efficiency, infrastructure utilization, backbone fiber optic infrastructure coverage and efficiency, and undersea fiber optics.

Based on this, the priorities of the RGC in its sixth mandate include the following:

1. Approving and implementing the ***Master Plan for Multi-modal Transport and Logistics*** to accelerate integration by linking key economic poles and major economic corridors to be more competitive in the region and the world.

2. Increasing investment budget and mobilizing financing to rehabilitate, build and develop physical infrastructure, including roads and expressways, bridges, railways, waterways, and airways to respond to the demand of national development in terms of quantity, quality, safety and sustainability aspects along with the improvement in inter-institutional coordination mechanism.

3. Reducing further the electricity rates, expanding supply coverage and enhancing electricity reliability through the construction of additional sub-stations closer to economic development poles and areas with high economic potentials.

4. Enhancing digital connectivity by ways of expanding fiber optic cable distribution network infrastructure, backbone fiber optic infrastructure, and undersea fiber optic cables, along with the improvement and modernization of mobile telephone network to ensure quality, cost-competitive and nationwide service for all.

5. Strengthening institutional capacity to plan, prepare budget, implement, monitor and evaluate investment projects.

Side 2. Development of Key and New Sources of Growth

The RGC's strategic objective is to ensure sustainable economic growth which is inclusive, broad-based, sound and resilient, and competitive.

As a result, Cambodia has achieved high economic growth of

around 7% per annum during the last two decades. But the base supporting this economic growth remains narrow. The current growth drivers, such as agriculture, tourism, garment and construction cannot ensure high growth in the long term due to structural changes in the domestic economy and demography, and rising competition and vulnerability to external shocks. In this regard, it is necessary to identify new sources of growth through promoting the development of new economic sectors, creating and increasing value-addition in the existing growth pillars.

Based on this, the key priorities for the RGC during its sixth mandate include:

1. Further implementing the **"Cambodia Industrial Development Policy 2015-2025"**, especially transforming Sihanoukville Province into a multi-purpose Special Economic Zone (MPSEZ), along with the conduct of the Policy's mid-term review.

2. Formulating and implementing the garment and footwear sector development strategy to improve competitiveness, create value-addition, establish supporting industries and develop the industry's value chains.

3. Further improving the operation of SEZs to attract more investment and create industrial bases that include agro-processing, assembly, furniture manufacturing, and household appliances as well as souvenir products for tourists.

4. Preparing a master plan for the tourism sector with a focus on diversification of tourist products and destinations, attracting

high-spending tourists and encouraging tourism-supporting industries.

5. Promoting the development of the entertainment service sector, literature, arts, cartoons and movies, which are the creative industries with high potentials for creating value-addition and jobs, while encouraging the production and consumption of domestic products, both traditional products and those with a Geographical Indications (GI).

6. Promoting the developing oil and gas industry, especially the launching of the first-ever oil production site as soon as possible while strengthening the management of revenues from those resources in an efficient, transparent and accountable manner.

Side 3. Preparation for Digital Economy and Fourth Industrial Revolution

Global industrial revolution has drastically changed the world's socio-economic landscape due to technological innovation which has now taken a new form better known as the Fourth Industrial Revolution. As such, the RGC needs to be ready to seize the opportunities inasmuch as to respond to the challenges arising from emerging new economic sectors such as development of SMEs, productivity and efficiency improvement in agriculture, health system enhancement, capacity upgrading to deal with natural disasters, and effective urban management and environmental management. Likewise, the RGC has to manage the adverse effects caused by the industrial revolution, including the shifting of the ways of doing business, job losses, political and social instability and cyber-attacks, etc.

On this basis, the priorities of the RGC during its sixth mandate include:

1. Developing and implementing a long-term strategic framework for the digital economy, and classifying digital sector as a sub-sector in the national accounts.

2. Further updating and implementing the Telecommunication and ICT Development Policy, the Master Plan for Information and Communication Technology, the Law on Telecommunications, and other relevant regulations, along with the development and implementation of a long-term ICT strategic framework.

3. Further strengthening and expanding the development of necessary supporting infrastructures, including ICT infrastructure, domestic postal and express delivery infrastructure and logistics, electronic payment infrastructure, and assessing the possibility of developing a national internet gateway.

4. Promoting the establishment of a legal framework to support digital development, including the implementation of digital government and information security strategy, E-Commerce law, the Law on Cybercrime as well as amending laws and related regulations, all of which will underpin the growth and prevent risks in the sector.

5. Developing education and training programs by focusing on the broad use of digital technology and incorporation of the use and awareness of digital technology into academic curriculum, in line with market demands, while forging partnerships between businesses and universities and vocational training institutions to create new digital skills development and training programs.

6. Developing entrepreneurship and digital ecosystem conducive to the creation of new businesses, promoting the use of digital system in business, and establishing an entrepreneur cooperation mechanism within the RGC or some forms of partnership with the private sector.

Side 4. Promoting Development of Banking and Financial Sector

The RGC's strategic objective is to further develop the financial sector to be more diversified, inclusive and resilient to shocks, in line with financial and economic integration in the region and based on market principles that underpin sustainable growth and

livelihood enhancement of the people. To date, the RGC's achievements include the following: development of policies and regulations related to strengthening the control and monitoring mechanism in the financial and banking sector; development of financial infrastructure to provide favorable conditions to people by ways of imposing an interest rate ceiling of 18% per annum for loans from MFIs; further development of the insurance sector and securities market that include primary market and equity-finance market; establishment of derivatives market; and awareness raising of the advantages of listing on the stock market for registered SMEs.

However, this sector still faces some challenges, such as the fact that financial tools are not fully diversified; a crisis prevention and resolution mechanism including an early-warning system is not yet in place; the policy coordination is not yet adequate; the financial literacy of Cambodian people is still limited amid the rapid development of the financial system; domestic savings remain low and interest rate is still high; a high dollarization that limits the effectiveness of monetary policy; and limited development in the insurance sector.

Based on these, during its sixth mandate, the RGC will focus on the priorities:

1. Further implementing the **"Financial Sector Development Strategy 2016-2025"** by undertaking the following: developing the payment gateway infrastructure; promoting the development of payment system using financial technologies (Fintech); coordinating policy and regulatory framework; strengthening institutional capacity and human resources related to financial and banking sector in line with Cambodia's economic progress and in response to the needs of integrating Cambodia's financial system into the region and internationally.

2. Further ensuring financial stability, especially through strengthening the management and supervision mechanisms of the financial and banking sector by adopting a risk-based and forward-

looking approach; speeding up the establishment of financial stability committee as well as developing a crisis prevention and resolution mechanism, including an early warning system, financing options and enacting a Law on Deposit Protection.

3. Strengthening the roles of the banking sector to mobilize domestic financing; conducting studies and preparing policies and mechanisms to expand the financial service coverage and the principles of financial consumer protection to promote people's living standards and economic development.

4. Further developing the securities market by encouraging enterprises and companies to issue public securities; enhancing trading mechanism by establishing institutional investors; establishing future market operators; and exploring the possibility of developing a digital asset trading management mechanism.

5. Exploring the development of a government bond market to serve as the foundation for setting the base interest rate; mobilizing financing for public investment and strengthening monetary policy.

6. Encouraging the development and use of Financial Technology (FinTech) in financial and banking sector aimed at modernizing and increasing the cost-effectiveness and safety of banking operations.

7. Enhancing, analyzing and monitoring the competency and oversight on money laundering activities and terrorist financing.

8. Encouraging a wider use of the Riel by developing a national-level policy aimed at increasing participation from stakeholders; raising people's financial literacy aimed at increasing the efficiency and contributing to the economic growth.

9. Further strengthening and expanding new insurance products, especially life insurance and micro insurance by improving the regulatory framework; strengthening insurance operator's capacity and consumer protection.

Rectangle 3. Private Sector and Job Development

Private sector development remains a priority for the RGC in terms of developing a market economy and its key role to play in promoting growth and socio-economic development. In this regard, private sector development will be implemented through a package of comprehensive measures consisting of the following: 1) Job market development; 2) Promotion of SMEs and entrepreneurship; 3) Organization and implementation of Public Private Partnership; and 4) Strengthening competition.

Side 1. Job Market Development

The RGC's strategic objective is to develop a job market capable of generating high income employment, good working conditions and improved welbeing of workers-employees, both in formal and informal sectors.

As a result, the RGC has achieved significant results in the creation of jobs for people, in particular for the youth, at home and abroad. The number of various factories and enterprises, both inside and outside the system, has increased from 2,400 enterprises employing 440,000 people in 2008 to 580,000 enterprises employing 4 million people in 2017. The number of migrant workers has increased from 50,000 in 2008 to 1.15 million in 2017, bringing around USD 1.7 billion in income per annum. The minimum wage in garment and footwear sectors has increased from USD40 per month in 1997 to USD170 per month in 2018, and if other benefits are included, these wages could range from USD187 to USD198 US dollars per month. Likewise, the union rights, freedom of association, the working conditions and industrial relations between workers-employees and employers and labor disputes settlement have been gradually enhanced.

However, Cambodia still has to tackle certain challenges such as relatively low labor quality and productivity compared to those of other countries in the region; a majority of the labor force still

being in the informal sector; a need to improve the labor database and labor record management system; weak work safety and health management at factories; safety issue in transporting workers to work; insufficient management of factory closure and compensation payment; and limited support services for migrant workers.

During its sixth mandate, the RGC will focus on the following priorities:

1. Further strengthening the **"Job Forum"** mechanism; providing job orientation training and expanding job recruitment and advertisement services; and streamlining labor market information, both inside and outside the country, in order to increase employment opportunities in an equitable manner and reducing migration for high risk jobs.

2. Implementing the Law on Minimum Wage for workers-employees subject to the provisions of the Labor Law by effectively reinforcing the tripartite mechanism; establishing criteria and principles considered in minimum wage negotiation process in line with socio-economic situation and productivity level; biweekly payment of wages and regular annual seniority payment to workers-employees.

3. Strengthening and expanding the implementation of apprenticeship/internship program by making amendments to the Labor Law; institutionalizing apprenticeship/internship system in conjunction with the provision of an incentives system for participating enterprises and establishments.

4. Strengthening the quality and effectiveness of work inspection in compliance with the Labor Law, the Law on Unions, the Law on Social Security, and international labor standards in order to improve workers' rights, freedom of association, the working conditions, travel to work safety of workers-employees; Strengthening workers-employees data management system in order to manage the issuance of work certificates, payments of seniority bonuses and pensions.

5. Improving the industrial relations by reinforcing the work dispute settlement mechanism, better enforcement and proper interpretation of legal provisions related to the Labor Law, the Law on Unions, the Law on Social Security and other international labor conventions.

6. Strengthening the governance of migrant workers and expanding bilateral and multilateral cooperation to open up job markets in foreign countries; preventing illegal migrant workers; promoting the protection of workers' rights, work safety and dignity; facilitating communication with migrant workers' families; and reintegrating returning migrant workers through skills recognition, transfer of their social security entitlements back to the country; and consultations on job seeking opportunities and the prospect for self-employment.

7. Endeavoring to reduce the cost of electricity and clean water for workers-employees, and students living in rented houses; promoting safe accommodation and transport arrangements for workers-employees; implementing the 3-month maternity leave with 120% salary; providing free healthcare service and pregnancy examinations at public hospital/health center; providing assistance to female workers who are pregnant or have just delivered babies; and reviewing the tax exemption threshold for the minimum wage and providing tax exemption for additional benefits.

Side 2. Promoting Small and Medium Enterprises and Entrepreneurship

Small and medium enterprises (SMEs) plays an important role in enhancing economic growth, job creation, reduction of poverty and migration. The RGC's strategic objective is to further strengthen the development and modernization of SMEs , enhance entrepreneurship and the creation of new enterprises with the aim of promoting domestic products to substitute imports, to establish linkages between SMEs with FDI, and promote export of products with high potentials especially in agriculture, food processing and agro-industry.

As a result, the RGC has been able to achieve the followings: strengthened business environment for the development of SMEs through proper governance, provision of tax incentives, promoting quality standard of products and ensuring macroeconomic stability that leads to significant growth of SMEs. Up to 2017, around 160,000 SMEs engaging in manufacturing and handicraft have registered with the Ministry of Industry and Handicraft employing about one million jobs.

The challenges facing SME development include ineffective, cumbersome and time consuming provisions of public services; weak institutional coordination; limited access to credit and sources of investment; inadequate tax incentives structure; weak entrepreneurship and managerial ability; limited infrastructure support such as national laboratories; inefficient trade facilitation leading to high costs as compared to countries in the region.

During its sixth mandate, the RGC will focus on the following priorities:

1. Finalizing the preparation of the **"SMEs Development Policy"** and promoting subsequently its effective implementation.

2. Strengthening the supporting mechanism to facilitate registration, service coordination, widely and timely dissemination of market information, dissemination and mainstreaming new technologies in an effort to open up markets for Cambodian products.

3. Establishing a **"SMEs Bank"** to provide financing to SMEs and promoting also the development and implementation of other financing arrangements/options including the Collective Investment Scheme.

4. Establishing a **"National Entrepreneurship Fund"** and an **"Entrepreneurship Development Center"** in collaboration with the private sector with the aim of promoting entrepreneurship and efficiency in business.

5. Strengthening and expanding additional investment on supporting infrastructure such as a national laboratory, improved trade facilitation and logistics system and promoting investment in the creation of SMEs clusters.

6. Enhancing productivity for SMEs through stricter compliance with sanitary and phytosanitary requirements, technical standards and products innovation through protection of intellectual property and patents.

Side 3. Arrangement and Implementation of Public Private Partnership

The RGC's strategic objective is to establish and implement to the fullest a public investment management system via a comprehensive and integrated public-private partnership arrangements in line with international best practices.

As a result, Cambodia has achieved noticeable progress in promoting private sector participation by adopting the **"Policy paper on the development of public-private sector partnership mechanism for managing public investment project 2016-2020"** and establishing an institutional mechanism that enabled the implementing of large investment projects in energy, transport and information technology infrastructure sectors, generally in the form of a **"build-operate- transfer".**

Major challenges remain and include, among others the continued use of **"ad hoc mechanism"** in carrying out public-private partnership projects; a lack of financial project risk assessment; an insufficient regulatory framework; and limited capacity in initiating, developing, negotiating and managing projects.

During its sixth mandate, the RGC will focus on the following priority measures:

1. Carrying out the works under the **"Policy paper on the development of public-private partnership mechanism for managing public investment project 2016-2020"** and formulating a long term **"policy to implement public investment**

projects under public-private partnership" that will contribute to creating a favorable environment for encouraging the participation of the private sector and financial institutions.

2. Developing further the legal and regulatory framework with the introduction of a joint operation management procedure and assessing the possibility to launch the necessary supporting financial arrangements in line with Cambodia's economic development context.

3. Reinforcing institutional and human resource capacity at relevant ministries/institutions on management and implementation of projects under the public-private partnership mechanism.

4. Expanding the portfolio of public investment projects through the public-private partnership mechanism in order to attract additional private funding to advance the development of infrastructure and increase quality public service delivery aiming at supporting sustainable economic growth and easing the reliance on national budget and public debt.

Side 4. Enhancing Competition

The RGC's strategic objective is to enhance productivity and economic efficiency and the country's comparative advantage and innovation, which require constant efforts by all public institutions, business entities or individual citizens. Achievement wise, Cambodia has moved up in the global competitiveness index from the 112th ranking among 117 countries in 2005 to 94th ranking among 137 countries between 2017-2018.

Nevertheless, some challenges remain, including the lack of legal framework in promoting fair and honest competition, a limited processing capacity and value added creation, a lack of skilled labor, and a weak capacity of supporting sectors.

On this basis, during its sixth mandate, the RGC will focus on the following priorities:

1. Drafting and enacting the Anti-Trust/Competition Law; establishing a legal framework for strengthening industry structure and promoting a culture of competition.

2. Reviewing and amending the Insolvency Law to encourage risk taking and protect entrepreneurship.

3. Promoting the use of commercial arbitration as a capable and credible alternative dispute resolutions mechanism.

4. Stimulating the establishment of products, services and management standards and their regular upgrade to enhance quality and the adoption of new technology.

5. Drafting and enacting the Consumer Protection Law including its implemention mechanism to promote health and protect the rights and safety of consumers, enhance product and service standards and propping up more competition.

6. Enhancing fair level playing field, particularly through stricter custom and tax compliance and transparent and proper public procurement procedure.

Rectangle 4. Inclusive and Sustainable Development

Striving along its ambition of high economic growth, the RGC attaches serious attention to inclusive and sustainable development, as reflected particularly in the linkage with the **"Cambodia Sustainable Development Goals"**.

In the pursuit of this work agenda, there remains major challenges that need to be addressed, such as low growth in agriculture; limited efficiency in managing natural resources; and rapid growth in urbanization resulting in imbalanced development and inability to respond to impacts of climate change. As such, the RGC is required to focus its attention on: 1) promoting agriculture sector and rural development; 2) sustainable management of natural resources and culture; 3) strengthening urbanization management; and 4) ensuring environmental sustainability and readiness to respond to climate change.

Side 1. Promotion of Agriculture Sector and Rural Development

The RGC's strategic objective is to strengthen the role of agriculture in generating jobs, ensuring food security, reducing poverty, and developing rural economy.

As a result, agriculture has provided around 41.5% of total employment. Cambodia has produced a surplus of food while also producing and exporting many agricultural products. In particular, Cambodia has exported more than 600,000 tons of milled rice in 2017 and the Cambodian rice brand has gained international recognition. Likewise, Cambodia's rural economy has made remarkable progress as reflected in improved road infrastructure, irrigation system, electricity connections, access to clean water and sanitation across the country.

These achievements notwithstanding, the agriculture sector continues to face several challenges including, among others low productivity and low quality of agricultural inputs; technical services and agricultural products supply chain still unresponsive to market demands; limited livestock farming and aquaculture; mechanisms facilitating export are not comprehensive and complementary; continued import of agricultural products that can be supplied domestically; the sanitary and phytosanitary system needs to be strengthened; lack of mechanism providing agricultural market information linking to growing and cultivation plans; R&D is still inadequate; and agricultural land use is not yet exploited up to its highest potential. Likewise, rural development challenges remain with the need for improving the quality and maintenance of rural infrastructure, access to clean water, and rural sanitation.

On this basis, in its sixth mandate, the RGC will focus on the following priorities:

1. Promoting the development and implementation of the **"Master Plan for Agriculture Sector Development towards**

2030" and the **"Agriculture Sector Strategic Development Plan 2019-2023".**

2. Accelerating the process to prepare, enact and enforce the **"Law on Plants Protection and Sanitary and Phytosanitary"** and the **"Law on Contract Farming"**.

3. Improving productivity, quality, and diversification through increasing investments in R&D for high value-added crops, livestock and aquaculture; promoting a Model Farm development; boosting agricultural extension service; strengthening farmer cooperative management; preparing contract farming production mechanism; reducing costs and improving quality of agricultural inputs; conducting studies related to the establishment of agricultural insurance services; developing financial products in support of agricultural production; and promoting the use of digital and smart technology in agriculture.

4. Upgrading processing industry through the promotion of private investment in agricultural products with high potentials such as rice, cassava, mango, cashew nuts, banana, rubber, vegetables, etc and through the formulation of specific strategy for each crop.

5. Further promoting a broad varieties of vegetable farming aiming at substituting imports, and establishing clean and hygienic wholesale vegetable markets.

6. Promoting the commercialization in agriculture through better application of the Sanitary and Phytosanitary system, improved trade facilitation, additional investment in quality laboratory for export and promoting the production and consumption of domestic agricultural products.

7. Fostering livestock and aquaculture through continued implementation of the **"Law on Animal Health and Production",** the **"Strategic Plan Framework for Livestock Development (2016-2025)"**, and the **"National Aquaculture Development Strategy (2016-2030)".**

8. Strengthening the management of economic land concessions; continuing the clearing of landmines and unexploded ordinances; and carrying on the works related to the grant of social concession lands to poor households for family-based farming.

9. Prioritization of investment in irrigation systems by focusing on linkages with agricultural production areas together with regular maintenance and reinforced management of these systems.

10. Maintaining the efforts to promote a vibrant rural development with additional investment in rural roads, small-scale irrigation systems, expansion of electricity supply coverage and access to clean water, sanitation upgrading, and improving people's livelihood through the **"One Village-One Product Movement"** and **"New village Movement".**

Side 2. Sustainable Management of Natural Resource and Culture

The RGC's strategic objective is multifold, ranging from ensuring a balance between development and preservation aimed at contributing to the advancement of the agriculture, industry and tourism sectors, strengthening management of mineral resources, ensuring sustainability of forest and fisheries resources and ecological system, and protecting and developing national cultural heritages.

As a result, the following achievements could be accounted for: the forest cover has been maintained at around 60% of the country's total land area; more than 410,000 hectares of economic land concessions have been withdrawn and reconverted into social land concessions, grants or reforestation activities; areas of more than 970,000 hectares have been designated as fisheries preservation areas after the annulment of fishing lots; 610 forestry associations and 516 fishing associations have been established; several tangible and intangible cultural heritages, including *Sambor Prei Kuk Temple*, *Chapei Dang Veng*, *Tugging Rituals and Game*, and *Oral Epic Peom of Reamker Tah Krud*, have been inscribed on the UNESCO World Heritage List.

Challenges related to this sector still remain and include, among others, weak governance and management system of mineral resources and anarchic mineral exploitation; pressure from trade-off between the demand for land utilization and the need to maintain forest coverage; forest clearing and fencing for private ownership; encroachment of flooded forest areas and fishing domains; offences related to forest, wildlife and fisheries remain a concern; and under-development of cultural heritage.

In its sixth mandate, the RGC will focus on the following priorities:

1. Promoting the implementation of the "**National Policy on Mineral Resources 2018-2028"** by strengthening the governance and management of mineral resources and business while encouraging the contribution of community in order to reduce the negative impact on environment and society and to strengthen the national revenue mobilization.

2. Strengthening sand resource and business management mechanism by minimizing the social and environmental impacts.

3. Continuing to manage the forest and wildlife resources by maintaining the forest cover to more than 60% of the country land area; promoting the forest and wildlife preservation; preventing forest encroachments and clearing for private ownership purpose; promoting the engagement of local community in forest restoration and combatting forest crimes and wildlife trafficking.

4. Continuing to promote the preservation and management of fisheries resource through combatting fisheries crimes, improving the fishing community, and increasing the aquaculture.

5. Further protecting the ecosystem and natural areas by emphasizing on the protection of biodiversity, wet land and costal areas in order to ensure land quality and sustainable water resource.

6. Continuing to preserve and develop the cultural heritage by encouraging their additional inscriptions in World Heritage

listings, strengthening the management, research and studies on national assets of value for the cultural heritage.

Side 3. Strengthening Urban Planning and Management

The RGC's strategic objective is to develop livable cities with clean and charming environment, enhance the well-being of people and promote socio-economic efficiency.

As a result, the RGC was able to realize the following achievements: adopted and implemented the National Policy on Land Management; approved a vision for strategic direction of the development of Phnom Penh; introduced the land use plan for Phnom Penh for 2035; developed provincial urban plans and is currently developing one for Tbong Khmum province; adopted land use plan for Sihanoukville and Battambang provinces; adopted the National Policy on Housing and Policy on Incentives; established the National Program for Affordable Housing Development; constructed a number of affordable houses in Phnom Penh and Kandal province; developed IT system for the management of property construction data by connecting to Geographical Information System (GIS) of Google Maps; granted land titles, social land concessions; and constructed houses for families of soldiers and police officers, families of deceased soldiers, veterans with disabilities who are living in poverty without land/houses along the borders.

Notwithstanding these achievements, the RGC has yet to tackle a number of challenges such as the fact that the master plan for land use and development direction strategy have not been studied or completed for most cities and provinces; residential settlements are not in good order; illegal uses of curbsides; encroachment of natural lakes, forest, public land remained unaddressed; the master plan for urban physical infrastructure development is not comprehensive; urban transport and traffic are not in good order resulting in unnecessary social and economic costs; and absence of clear legal framework for improving and preserving historical constructions in the city.

In its Sixth mandate, the RGC will place a high priority on the following:

1. Continuing to enhance land reform and accelerate the development of a master plan and land use plan for land management, urban planning and construction, at both national and sub-national levels, with the aim to manage and use land more efficiently.

2. Strengthening the competency to manage urbanization, land use planning for the capital, development of land use planning for municipalities, district/khan, commune/sangkat nationwide; preparing strategic direction for land zoning and residential management by using technology.

3. Formulating an infrastructure master plan for main cities and urban areas to support the development of roads, railways and waterways as well as electricity networks, clean water networks, especially sewage and water treatment systems.

4. Promoting the construction sector development and arrangement of cities and urban areas, especially Poipet and Bavet, by enhancing the enforcement of laws and regulations; using technology and construction standards to ensure that quality, safety, aesthetic, efficiency and smart city principles are followed; and strengthening the implementation of affordable housing program.

5. Further enhancing the aesthetic and public services delivery in cities and major urban areas through better waste and sanitation management; rearranging pedestrian sidewalks, parking spaces, and public parks; constructing riverbanks and embankments; improving public order and city lighting; preserving buildings of historical values; and enhancing the quality and use of public transport in the city.

Side 4. Ensuring Environmental Sustainability and Pre-emptive Response to Climate Change

The RGC's strategic objective is to minimize environmental

impacts, enhance the capacity to adapt to climate change, and make a contribution to reducing the global climate change as well as to ensure sustainable development.

Key achievements made by the RGC include strengthening technical and institutional capacities in environmental management; mainstreaming climate change into national policies, regulations and plans, at both national and sub-national levels; introducing measures to control water resources and eco-system pollution; improving capacity in the use of technologies, contributing to clean energy production; and collaborating with development partners to respond to climate change.

Key challenges include the following: increased utilization of natural resources; a deteriorated environmental quality, be it water, land and air; limited capacity in adopting new technology which is resilient to climate change; limited cooperation and participation from stakeholders; and the lack of water and energy security in the long term.

In the sixth mandate, the RGC will attach its priorities in the following areas:

1. Continuing to implement the "**National Strategic Plan on Green Growth 2013-2030**", the "**Cambodia Climate Change Strategic Plan 2014-2023**", the "**National Environment Strategy and Action Plan 2016-2023**", and the "**National REDD+ Strategy**"; and utilizing the social and environmental fund effectively to ensure a low-carbon emission economy that is resilient to climate change.

2. Further strengthening the management of protected areas, biodiversity conservation, natural resource conservation, especially the ecosystems of the Tonle Sap Lake, the Mekong River and the coastline areas.

3. Reinforcing the management of solid waste, waste water, gas and lethal substance by implementing the 'reduce, reuse, recycle and non-use' principles and strengthening pollution monitoring and control mechanism.

4. Promoting efficient and sustainable use of resources by implementing the principle of sustainable consumption and production.

5. Increasing the usage of environmental-friendly and climate-friendly technologies in physical infrastructure and socio-economic development.

6. Continuing to promote the implementation of carbon trading mechanisms and related regulatory frameworks; strengthening the capabilities to develop and implement climate change adaptation and resiliency measures as well as exploring the possibility of studying financial resiliency to respond to disasters caused by climate change.

7. Further promoting the development and implementation of integrated water resource management plan in order to expand water supply in response to demands, minimize the risks caused by flood and drought, and to ensure long-term water security.

8. Continuing to encourage and increase investment in clean energy and renewable energy, especially solar power while reducing the production of energy from unclean sources to ensure long-term energy security.

9. Strengthening the regulatory framework, research, as well as development of skills and capacity for national and sub-national officials in areas of environment, green development, climate change, integrated water resource management, and the usage of natural resources in a sustainable manner.

CONCLUSION

Over the past 15 years, Cambodia has successfully implemented the Rectangular Strategy, Phase 1, 2, and 3 which have helped elevate Cambodia to a new height of socio-economic development. Through this, some historic achievements made by Cambodia include:

1. Securing peace, political stability, security and social order; promoting the rule of law, human rights and dignity; adhering firmly to multi-party liberal democracy; promoting national prestige in the regional and international stages; defending staunchly national sovereignty, unity and territorial integrity; and strengthening strategic partnerships and promoting national interest in its cooperation with international partners.

2. Achieving a decent, sustainable, inclusive and crisis-resilient economic growth of 7% per annum on average over the last decade on the basis of broader growth base, enhanced competitiveness and productivity, and higher domestic consumption while containing inflation within 5% per annum on average, and upgrading Cambodia from a low-income country to a lower middle-income country status.

3. Reducing poverty incidence by more than one percentage point per annum and the income gap of Cambodia people measured by Gini index, and ensuring remarkable improvement of key indicators in social sector, particularly education, health and gender equality.

4. Increasing the scope, effectiveness and quality of public service as well as enhanced public confidence.

On this basis, the RGC during the tenure of its sixth mandate will introduce the **Rectangular Strategy - Phase 4** to respond to two historic missions of the nation: *first*, striving forward with firm belief to fully achieve the sustainable development goals; and

secondly, creating necessary pre-conditions and environment conducive for laying the strong foundation and in-depth transformation to become an upper middle-income country by 2030 and a high-income country by 2050.

To this end, the **Rectangular Strategy-Phase 4** clearly defines Cambodia's socio-economic policy agenda to implement the **Political Platform of the RGC in the Sixth Legislature of the National Assembly** over the next 5 years, which covers the **4 Strategic Goals** and the **4 Priorities** as previously stated. As such, over the next 5 years, the Rectangular Strategy-Phase 4 will guide Cambodia's historic transformation and forward journey through critical junctures in the following key aspects:

1. Firm assurance of peace, stability and public order nationwide; creation of a favorable environment for business, investment and development; strengthening of ownership and partnership in development and international cooperation, especially strengthening of Cambodia's capacity to integrate herself into regional and global economies by making effective use of opportunities and favorable conditions arising from this process.

2. Deepening of reforms to achieve good governance outcomes, particularly in public administration reform, public financial management reform, decentralization and de-concentration reform, legal and judicial reform, and armed forces reform. These tasks will be reflected by ways of strengthening public institutions, strengthening judicial institutions and courts, building a clean administration, and enhancing the capabilities of the armed forces.

3. Investment in "human capital" and sustaining development with focus on development of human resource, labor market and social protection, urbanization and environment. This process will be implemented by ways of strengthening quality education and technical skills, enhancing effective delivery of public healthcare services, developing labor market, strengthening gender equality

and social protection, all the while responding to the challenges of the industrial revolution 4.0, urbanization, sustainable natural resource management, environmental sustainability and preparedness for climate change. In promoting the implementation of these tasks, while enjoying opportunities arising from favourable demographic dividend and technological advancement, Cambodia is able to build a strong foundation for sustainable and inclusive socio-economic development and enhancing the well-being of its people.

4. Economic diversification through strengthening physical infrastructure, logistics, and energy; developing key industries by focusing on enhancement of productivity, creativity and competition; and promoting the development of SMEs and financial and banking sectors. This process will result in the expansion of the economic growth base, a change in economic structure and enhanced resilience to shocks as the country transforms itself toward enlarging its strong industrial base. Moreover, it will enable high value-added creation in the global value chain system and transform agriculture into an intensive, high productivity and commercialized sector.

As in previous mandates, the **Political Platform of the Royal Government of the Sixth Legislature of the National Assembly** and the **Rectangular Strategy-Phase 4** will be implemented through the **National Strategic Development Plan 2019-2023** which will be launched in the near future. The strategic plan will identify in detail sectoral measures and action plans and assign responsibility to the respective ministries/institutions, both at national and sub-national levels. At the same time, the Ministry of Economy and Finance (MEF) will prepare the "**Medium-term Revenue Mobilization Strategy 2019-2023**' that will serve as a foundation for ensuring effective revenue collection to meet increasing spending needs during in the implemention of the Rectangular Strategy-Phase 4.

Moreover, to ensure an effective, efficient and well-coordinated implementation, the MEF will prepare the medium-term macro-

economic and public finance frameworks aimed specifically at identifying resource needs and financing requirements on a 3-year rolling basis. Afterwards, each ministry/institution, both at national and sub-national levels, will develop their respective "**Budget Strategic Plan**" to ensure budget linkage with their policy priorities as outlined in the Rectangular Strategy and **"National Strategic Development Plan"** by clearly and comprehensively identifying policy objectives and program structures to be implemented within a performance-based budgeting in line with the "**Budget System Reform Strategy 2018-2025**". Subsequently, the Strategic Budget Plan of respective ministries/institutions will be reconciled with macro and public finance frameworks to become a basis for effective and efficient annual budget allocation to meet the RGC's policy priorities. As such, the annual budget is an important tool to achieve targets as outlined in the Rectangular Strategy-Phase 4. In practice, the monitoring, control and evaluation of the Rectangular Strategy's implementation will be conducted by ways of budget processes, including the program-based budgeting and **"performance-informed budget"** approaches.

Based on what have been achieved to date, Cambodia's great potentials, the strong will and talent of the Cambodian people and their ability to learn, draw on past experiences, align, adapt to and select the required measures, together with the introduction of this Strategy, the RGC firmly believes that Cambodia will be able to overcome all the challenges and obstacles on its path towards progress, prosperity and glory, all the while reinforcing the strong foundations to realize **Cambodia Vision 2050**.
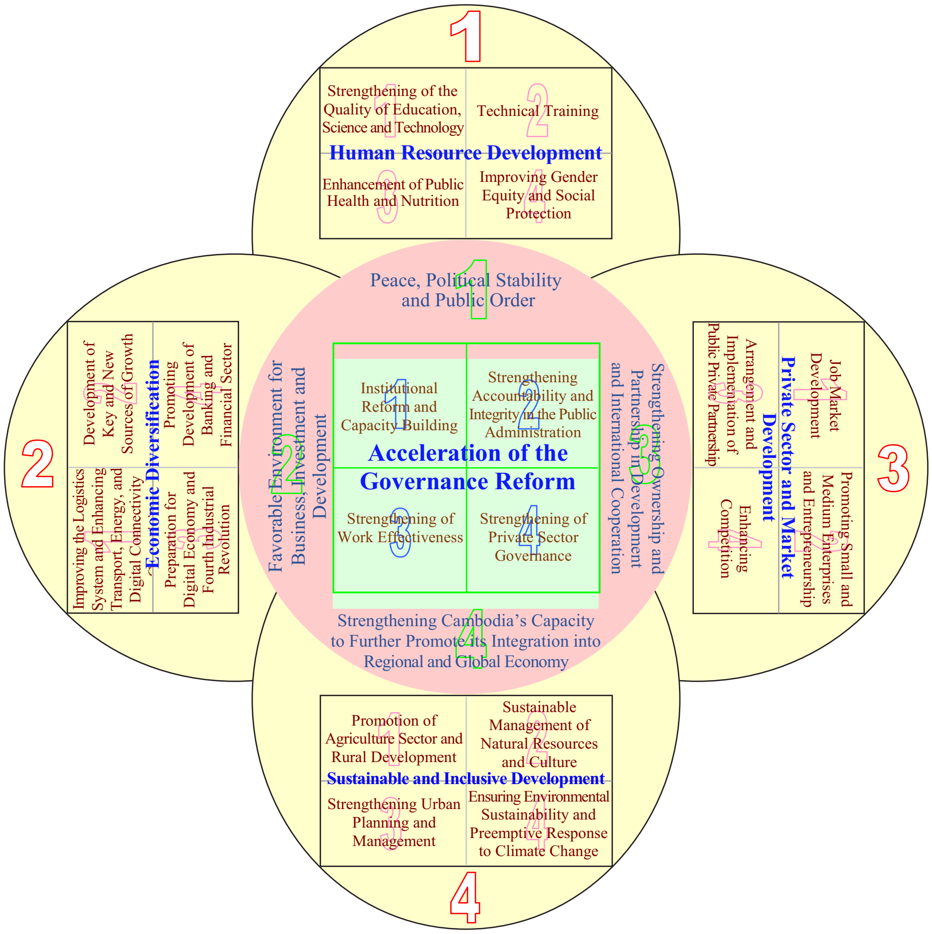
Diagram of Rectangular Strategy - Phase IV